M. BLECHER

Inimi cicatrizate

ROMAN

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

EDITURA LIBRĂRIEI „UNIVERSALA“ ALCALAY & C

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

381

72183 – 1

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

M. BLECHER

320113
B.C.U. IASI

INIMI CICATRIZATE

EDIŢIA II-a

L.U.
F.I.&C.

EDITURA LIBRĂRIEI
„UNIVERSALA"
ALCALAY & Co.
BUCUREŞTI
[1936]

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

4 FEB. 1937
Biblioteca Universității Iași
Ale 11.576

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

„Quel terrible souvenir à affronter“.
Kirkegaard.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Emanuel urcă scara întunecoasă. Mirosea în aer a produse farmaceutice şi a cauciuc ars. In fundul coridorului îngust, recunoscu uşa albă care îi fusese indicată. Intră fără să mai bată.

Incăperea în care se găsi părea mai veche încă şi mai mucegăită decât coridorul. Lumina venea printr'un singur geam şi răspândea o claritate albastră şi nesigură peste desordinea din salonaş, unde revistele zăceau răvăşite pretutindeni, acoperind masa de marmură şi scaunele solemne, învelite în halate albe ca în nişte haine comode de voiaj, înainte de mutare.

Emanuel mai mult căzu decât se aşeză într'un fotoliu. Observă cu surprindere umbre parcurgând odaia şi descoperi subit că geamul din fund era în realitate un aquarium în care pluteau lent peşti negri, bulbucaţi şi graşi. Câteva secunde rămase cu ochii mari deschişi urmărindu-le alunecarea leneşă, uitând aproape pentru ce venise.

Intr'adevăr pentru ce venise aici? Aha! îşi aduse aminte şi tuşi încetişor pentru a-şi anunţa prezenţa, dar nimeni nu răspunse.

Tâmplele îi mai svâcneau încă, dar mai mult din cauza goanei pe care o dăduse dela doctorul

Bertrand până aici, decât de reală emoţie. In odaia asta gravă şi veche se simţi puţin mai liniştit.

O uşă se deschise şi o femeie străbătu cu paşi repezi salonaşul, dispărând pe uşa dinspre coridor. Lui Emanuel îi păru rău că n'o oprise pentru a o ruga să anunţe că e acolo.

Peştii continuau să alunece trişti în lumina mohorîtă. In sală era atâta tăcere şi întuneric, atâta linişte, încât dacă situaţia asta ar fi durat o eternitate, Emanuel n'ar fi avut nimic de spus. Dimpotrivă, ar fi acceptat-o cu resemnare, rămânând astfel încă mult timp dincoace de adevărul brutal pe care, poate, va trebui să-l afle peste câteva minute.

In dosul unei uşi cineva tuşi scurt ca un răspuns întârziat la tusea lui de adineaori.

In prag apăru o fiinţă mică, întunecată, ca un animal speriat ieşind dintr'o vizuină.

— Sunteţi trimis de doctorul Bertrand? Bine! Ştiu, mi-a telefonat... dureri violente în şale, nu-i aşa?... O radiografie a coloanei vertebrale.

Omuleţul îşi freca nervos mâinile ca pentru a îndepărta resturile de ţărână ce-i rămăseseră prinse de degete când îşi săpase bârlogul.

Avea ochi mici de cârtiţă, tumefiaţi, sticlind auriu în lumina slabă.

— Vom vedea îndată ce este... Poftim după mine.

Emanuel îl urmă, străbătu coridorul şi se trezi

în fața unei odăi absolut întunecoase. De aici venea mirosul greu de cauciuc ars.

Un bec slab se aprinse descoperind o sală plină de aparate medicale cu structuri nichelate de țevi și bare de circ.

Erau atâtea fire electrice pretutindeni încât Emanuel rămase nedumerit în prag, de teamă ca intrând și atingând vreunul să nu declanșeze un formidabil curent plin de trăsnete și scântei.

— Poftim!... poftim... îi spuse doctorul aproape luându-l de mână. Puteți să vă desbrăcați aici...

Și doctorul îi arătă o ladă cu șuruburi, o mașină enigmatică ce servea după cum se vede, din când în când drept canapea. Emanuel comitea pentru întâia oară în viața lui acțiunea atât de simplă și de intimă de a-și desbrăca hainele, într'un cadru atât de solemn.

Medicul continua să fumeze, aruncând nepăsător scrumul pe podea, pe podeaua acestei teribile odăi științifice unde fiecare centimetru pătrat părea încărcat cu mistere și electricitate.

— Vă scoateți numai cămașa...

Emanuel era gata. Incepu să tremure.

— Vă este frig? întrebă doctorul. Totul durează o minută.

Contactul rece, tăios cu masa de tinichea pe care se întinse, îl străbătu cu un fior mai intens.

— Și acum atenție... când vă voi spune eu,

veţi opri respiraţia... aş vrea să iasă o radiografie bună.

Doctorul deschise şi închise o cutie metalică. Becul se stinse. Un clinchet declanşă un declic precis. O manetă căzu net, cu o tăietură liniară în întuneric. Curentul începu a vibra surd ca un animal iritat. Totul se desfăşura metalic şi precis ca în jocurile acelea de atenţie unde o bilă nichelată cade cu exactitudine din despărţitură în despărţitură...

— Acum! spuse doctorul.

Emanuel îşi opri respiraţia. Inima prinse a-i bate puternic răsunând parcă în tabla pe care stătea culcat. Tot întunericul îi vâjâia în urechi.

Se auzi un nou fâşâit, care se înteţi şi care se stinse apoi brusc ca un cărbune aruncat în apă.

— Puteţi respira, spuse din nou doctorul.

Se făcu iar lumină. Emanuel avu deodată un moment de extremă luciditate. Pentru ce era el acolo întins pe masă? Pentru ce?

Avu certitudinea clară că e foarte bolnav. Totul în jurul lui o spunea cu evidenţă. Ce însemnau toate aceste aparate? De sigur că nu erau făcute pentru oamenii sănătoşi.

Şi din moment ce se găsea el acolo, în mijlocul lor, încolţit de ele...

Medicul scotea placa din masa de tinichea.

— Vă rog nu vă îmbrăcaţi încă... să văd dacă e bună... staţi aşa... întins.

Doctorul luă haina lui Emanuel şi i-o puse pe piept, păturind-o cu îngrijiri tandre; numai mama lui în copilărie, îl învelea aşa cu plapoma înainte de culcare.

Ce o să spue doctorul? Ce va arăta placa? Ingrozitoarea placă...

Se simţea acum din nou bine, sub haina caldă şi moale. Dacă nu l-ar fi tăiat tabla sub el cu răceala ei neplăcută şi dacă ar fi putut rezema capul de altceva decât de o bară de metal, poate că ar fi adormit. Tremura uşor din cauza răcelii. dar se simţea copleşit de o epuizare plăcută şi odihnitoare.

In fundul coridorului, undeva, se auzi o uşă trântită cu sgomot. Aşa dar viaţa continua în depărtare să funcţioneze mai departe... El se simţi retras dintr'însa, la adăpost sub haină, aşa cum era, gol pe masa de radiografie.

— Placa e bună, spuse doctorul ieşind din cabină. Mi se pare însă că o vertebră e atacată rău de tot... Lipseşte din ea o bucată de os...

Doctorul spuse toate acestea într'o franţuzească rapidă pe care Emanuel n'o înţelegea prea bine şi cu întreruperi, arzându-şi degetele cu capătul de ţigară pe care îl reluase de pe o măsuţă şi din care trăgea avid.

Emanuel rămase nedumerit, nu înţelese bine. Ii lipsea o bucată de os din vertebră? Dar cum dispăruse de acolo? Intrebă pe doctor.

— E roasă... roasă de microbi, răspunse omuleţul negru. Complet mistuită... ca un dinte ros de carie.

— Chiar în coloana vertebrală?

— Da, chiar în coloană... o vertebră distrusă...

„Şi atunci cum de nu m'am prăbuşit până acum stând în picioare, de vreme ce însăşi axa de susţinere a corpului e ruptă?" gândi Emanuel. Işi aduse aminte că trebue să se îmbrace dar nu îndrăzni să se ridice decât cu precauţiuni infinite, sprijinindu-se tot timpul de aparate. In piept i se făcuse un asemenea gol încât îi auzea vuietul clar ca zumzetul din interiorul unei scoici pusă la ureche. Inima bătea în vid cu lovituri amplificate. Putea aşa dar corpul lui să se frângă dintr'un moment în altul, ca un copac rupt, ca o păpuşă de cârpă.

Intr'un rând, la pensiunea unde stătea, în odaia lui, pusese o capcană pe podea şi un şoarece se prinse în ea, în toiul nopţii. Emanuel aprinse lumina şi îl văzu cum se învârtea înnebunit de teroare în reţeaua de sârmă a capcanei. In zorii zilei şoarecele nu mai era acolo: reuşise să deschidă portiţa şi scăpase. Umbla însă prin odaie atât de zăpăcit, atât de înspăimântat, cu mişcări atât de încete şi nesigure, încât ar fi putut fi prins cu mâna. De câteva ori şoarecele trecu pe lângă gaura propriei lui ascunzători, o mirosi uşor şi totuşi nu intră înăuntru... era complet zăpăcit de spaima şi osteneala nopţii petrecute în capcană.

Emanuel ducându-se până la lada cu lucrurile lui, avu gesturi precaute şi moi care îi aduseră aminte de şoarecele târându-se pe podea. Şi el acum mai mult se târa, decât mergea. Se simţea identificat cu şoarecele acela până în cea mai măruntă atitudine. Umbla tot atât de îngrozit, tot atât de zăpăcit...

Medicul intrase din nou în cabină. Emanuel se gândi atunci brusc să se sinucidă spânzurându-se cu cureaua dela pantaloni, de una din barele metalice. Dar gândul acesta era atât de slab şi de inoperant, încât nu conţinea nici măcar energia necesară pentru a ridica o mână. Era de sigur o idee excelentă, tot atât de excelentă ca de pildă, pentru şoarece a reintra în gaura lui, dar tot atât de vagă şi de scursă de realitate.

De altfel nici nu rămase mult timp singur. Medicul veni cu clişeul, umed încă, să i-l arate. Aprinse un bec mai mare şi puse radiografia în lumina lui. Emanuel privi uimit, absent, umbrele negre care îi reprezentau scheletul; cea mai secretă şi intimă structură a corpului lui imprimată acolo în transparenţe întunecate şi funebre.

— Iată... aici... E o vertebră sănătoasă, explică doctorul. Şi aici, mai jos, aceea din care lipseşte o bucată de os... se vede bine că e roasă.

Intr'adevăr era acolo o vertebră ştirbă.

— Asta se chiamă Morbul lui Pott... tuberculoză osoasă la vertebre.

Totul părea foarte clar de vreme ce ştirbitura aceea avea şi un nume ştiinţific.

— Mai este apoi ceva suspect aici... continuă doctorul şi arătă o umbră largă ca o pâlnie. Mă tem să nu fie vorba de un abces... Ar trebui să vă examinez în cabinetul meu.

Până atunci doctorul vorbise într'una fără a privi pe Emanuel. Când ridică ochii şi îl văzu atât de palid şi îngheţat, se repezi în cabină să lase clişeul, apoi, revenind, îl apucă de mâini şi începu să-l zgâlţâie.

— Ei haide! Ce-i asta? Curaj... puţin curaj! E ceva ce se poate vindeca... veţi merge la Berck... acolo e salvarea... puţin curaj... puţin curaj!

Il târî după dânsul de-a-lungul coridorului şi al salonaşului vechiu unde peştii în aquarium, nepăsători, continuau închişi hermetica lor migraţiune.

Intrară în cabinetul de consultaţii. Şi aici erau perdelele trase, şi aici era întuneric, şi aici ardea un singur bec în mijlocul unui torent împietrit de cărţi şi droguri medicinale. Omuleţul umbla agil printre ele, dibuindu-le parcă în trecere şi adulmecându-le uşor cu miros animalic.

— Să vedem mai întâi spatele, spuse doctorul.

Emanuel se întinse cu faţa în jos pe o canapea acoperită cu cearceaf alb.

Medicul începu să pipăie încet, cu atenţie, coloana vertebrală de sus în jos apăsând pe fiecare

vertebră, ca un acordor de piane clapele unui clavir.

Intr'un loc unde apăsă mai tare răsună o durere fulgerătoare.

— E tocmai ce arată şi radiografia... Aici este vertebra bolnavă.

Şi doctorul o mai apăsă odată şi încă odată răsună în coloană aceeaşi notă clară de durere.

— Dacă nu sunt indiscret, pentru ce aţi venit în Franţa? întrebă doctorul în timp ce-l examina. Am cunoscut după accent că sunteţi străin.

— Intr'adevăr, răspunse Emanuel. Am venit aici pentru studii.

— Şi ce anume studiaţi? întrebă din nou doctorul.

— Chimia, răspunse Emanuel.

— Aha! Chimia!... vă place chimia, vă interesează?

„Mă interesează acum numai viaţa", vru să răspundă Emanuel, dar tăcu.

— Credeţi că părinţii vă vor putea întreţine aici într'un loc la mare? continuă doctorul. Vă trebue multă odihnă, hrană bună... mai ales linişte... la Berck, de pildă, pe malul oceanului într'un sanatoriu de acolo...

— Voi scrie tatălui meu în România, răspunse Emanuel. Cred că mă va ajuta.

Curios lucru, cuvântul „sanatoriu" pe care îl pronunţase medicul aduse deodată în Emanuel o

amintire suavă şi plină de soare ca o adiere de briză răcoroasă în atmosfera înnăbuşitoare a cabinetului medical. Anul trecut la Teckirghiol, unde stătuse o lună să-şi îngrijească presupusul lui reumatism (aşa diagnosticaseră toţi doctorii durerile din spate), tot timpul fusese obsedat de ideea că foarte curând va trăi într'un sanatoriu. Işi aducea acum perfect aminte de o dimineaţă însorită, pe plajă, la umbra unui parasol unde prietenii lui jucau cărţi întinşi cu burta pe nisip, cum îi trecuse aşa brusc şi absurd prin minte, că ar trebui să-şi ia rămas bun dela ei, spunându-le că pleacă la un sanatoriu.

Acum în cabinetul întunecos, în lumina chlorotică a becului, amintirea aceasta era tot ce putea fi mai senin şi mai proaspăt, printre hârtiile prăfuite.

— Şi acum să vedem burta...

Emanuel se întoarse cu faţa în sus. Medicul întinse palma pe toată pielea, o alunecă uşor şi rămase deodată stupefiat privindu-l fix în ochi pe Emanuel.

— Aveţi de mult asta?

Ii arătă pe burtă o umflătură groasă şi rotundă, netedă şi bine conturată ca un ou care ar fi crescut acolo sub piele, lângă şold („enormă" se gândi Emanuel, extraordinar de speriat). In zadar căuta să-şi aducă aminte de ea; n'o văzuse acolo

niciodată. Şi nici doctorul Bertrand n'o observase. Era poate ceva nou, apărut de câteva ceasuri.

— In tot cazul, e bine că am descoperit-o la timp, spuse doctorul. Asta dacă spărgea făcea comedie mare... e un abces rece plin de puroi şi care vine dela osul bolnav... Va trebui puncţionat... va trebui extras puroiul cu seringa.

De un ceas încoace atâtea lucruri îngrozitoare se petrecuseră sentenţios şi calm, atâtea prăbuşiri avuseseră loc, încât lui Emanuel, ostenit de sensaţionalul zilei, într'o secundă de ameţitoare inconştienţă îi veni să râdă.

Consultaţia la doctorul Bertrand, radiografia, vertebra roasă şi acum abcesul rece, toate păreau aranjate dinainte. Aştepta ca dintr'o secundă în alta, doctorul să deschidă o uşă şi să-l invite în camera de alături: — Poftiţi vă rog!... Ghilotina e pregătită...

Dar doctorul tăcu, fără să-şi ia privirea dela abces.

— Şi acum ce-i de făcut? întrebă Emanuel slab cu o voce din alte lumi.

— Ei bine, puncţia! răspunse doctorul. Mai întâi puncţia! Eu v'aşi sfătui să v'o facă tot doctorul Bertrand care v'a trimis la mine pentru radiografie. Ii pot telefona, dacă vreţi. Are o mână foarte sigură... de altfel nici nu-i vorba despre vreo operaţie importantă... o simplă împunsătură cu

acul... atâta tot. Ii voi telefona să vie acasă cu toate cele necesare. Ce adresă aveţi?

In timp ce doctorul nota adresa într'un carnet Emanuel respiră puţin ca să se libereze de opresiune. Ascultase cu respiraţia tăiată tot ce spunea doctorul.

— Apoi, peste câteva zile veţi pleca la Berck, la mare...

— Berck? întrebă Emanuel. Unde vine asta?

Doctorul luă dintr'un raft un „Larousse" enorm şi îl deschise la harta Franţei.

— Iată aici... vedeţi... canalul Mânecii... mai jos de Boulogne este Berck... nu-i însemnat pe hartă. E o plajă mică, pierdută în dune, un orăşel maritim unde vin bolnavi ca dumneata din toate părţile lumii ca să se vindece... Stau acolo culcaţi în ghips, dar duc o viaţă absolut normală. Ba ies şi cu trăsura la plimbare, trăsuri speciale în care stau întinşi, trase de cai sau de măgăruşi.

Doctorul debita toate aceste explicaţii cu un ton savant, şi murmurat, uitându-se tot timpul pe hartă ca şi cum ar fi cetit din dicţionar tot ce spunea.

— Dar până acasă umflătura nu va sparge? întrebă Emanuel.

Ar fi vrut să întrebe multe; dacă până la pensiune nu i se va rupe coloana vertebrală, dacă nu se va prăbuşi în stradă, dacă nu-i va cădea capul de pe umeri rostogolindu-se pe trotuar ca o bilă

de popice. De câteva minute se simţea foarte fragil încleiat. In fabricile de sticlă lucrătorii se amuză să arunce în apă bucăţi de compoziţie topită care se întăresc şi devin mai rezistente decât sticla obişnuită, de pot fi lovite chiar cu ciocanul, dar dacă un mic fragment se desprinde din ele toată masa se preface în pulbere. O singură vertebră sfărâmată, nu era oare de ajuns să tranfome în praf întregul trup? Mergând pe stradă s'ar fi putut desprinde osul bolnav şi atunci Emanuel s'ar fi prăbuşit pe loc, rămânând din el o simplă grămăjoară de cenuşă fumegândă.

Il linişti doctorul cu argument ştiinţifice şi medicale.

Cât priveşte de onorariu nu vru să accepte nimic. — „Dela studenţi nu iau bani...". In ochii lui mici ardeau scântei vii. Emanuel se simţi invadat de o tandreţă atât de moleşitoare încât îi veniră lacrimile în ochi. Mulţumi doctorului cu exagerată efuziune. Se agăţă de această recunoştinţă cu frenezia unei eliberări. Ii venea să se arunce la picioarele doctorului şi să rămâie prosternat în faţa lui.

— Vă mulţumesc domnule doctor! (Ossana! Ossana!). Se îmbrăcă în grabă şi trecu prin acelaşi vechiu salonaş.

— Curaj! mai spuse odată doctorul pe scări cu un mic plescăit de limbă ca un îmblânzitor care îndeamnă animalul să sară printr'un cerc.

— Curaj! Curaj! răsună înăuntrul lui Emanuel ecoul lovindu-se de pereţii pieptului.

Se trezi astfel deodată în plină stradă, în plină lumină a zilei. Era ca o dilatare bruscă şi imensă a lumii. Aşa dar mai existau case, asfalt veritabil şi un cer îndepărtat, vaporos şi alb. Părăsise lumea de afară în această lumină şi o regăsea acum identică, poate mai vastă şi mai pustie, cu mai mult aer limpede în ea şi mai puţine lucruri decât odăile întunecoase din apartamentul doctorului. Totul părea însă mult mai trist şi mai indiferent... Acum păşea în această lume un Emanuel bolnav, cu o vertebră roasă, un nenorocit în drumul căruia casele se dădeau cu frică la o parte. Umbla pe trotuar moale ca şi cum ar fi plutit pe consistenţa asfaltului. In intervalul cât stătuse închis în cabinetul doctorului, lumea se subţiase straniu. Conturul obiectelor mai exista încă, dar acest firişor subţire care la fel ca pe un desen, înconjoară o casă pentru a face din ea o casă, sau stabileşte profilul unui om, conturul acela care închide lucruri şi oameni, copaci şi câini, abia de mai ţinea în limitele lui materia gata să se prăbuşească. Ar fi fost deajuns ca să desprindă cineva firişorul acela din marginea lucrurilor pentru ca deodată casele acelea impozante, lipsite de propriul lor contur, să se lichefieze într'o materie uniform de turbure şi cenuşie.

El însuşi, Emanuel, nu mai era decât o masă

de carne şi oase, susţinute de rigiditatea unui profil.

Îl surprinse gândul că nu mâncase de loc în acea zi. Ce căuta acest gând într'un asemenea moment? Emanuel constată cu amărăciune că într'o lume atât de vagă şi de inconsistentă mai avea de îndeplinit încă ocupaţiuni precise.

Se îndreptă spre restaurant. Lua masa într'un mic restaurant studenţesc în cartierul vechiu al oraşului. Veneau acolo şi funcţionari şi lucrători; se mânca prost şi repede, era întotdeauna înghesuială şi clienţii în picioare aşteptau un loc liber, pe care îl ocupau cald încă.

Pentru întâia oară venea acum foarte târziu la masă, când nu mai era nimeni. Sala zăcea pustie, tăcută şi îmbâcsită de fum. Într'un colţ mâncau chelneriţele. Casieriţa mânca la casă, în dosul cadrului de lemn ca şi cum ar fi fost sortită să săvârşească toate funcţiunile ei existenţiale, acolo cocoţată pe scaunul ei şi închisă în ţarcul acela rigid. Era o tăcere impresionantă în restaurant, ca după un cataclism. Scaunele zăceau răvăşite pretutindeni şi Emanuel nu găsi decât o singură masă acoperită cu faţă de masă albă. Toate celelalte fuseseră strânse.

Se aşeză încetişor pe scaun, cu frică să nu spargă abcesul.

In jurul lui, pereţii acoperiţi de oglinzi mari cu rame bronzate, reflectau din compartiment în com-

partiment, aceeaşi sală vidă cu aerul din ce în ce mai şters şi mai verzui, până ce în ultimele oglinzi îndepărtate, sala devenea apoasă ca aquariumul din salonaşul doctorului.

Acolo, departe, în ape stătute şi întunecoase plutea solitară şi palidă faţa puhavă de crap a casieriţei cu privirea lentă a ochiului ei rotund şi rece.

Era de altfel singurul animal submarin din acele străfunduri oceanice şi Emanuel singurul înnecat.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

In pragul pensiunii, portăreasa îl aştepta cu nerăbdare. Il zări de departe şi îi făcu semn cu mâna:

— S'a telefonat din partea doctorului Bertrand. Vine la ora 4 cu tot ce trebue. Aşa a spus şi a mai adăugat să vă găsească în pat.

— Am înţeles, răspunse Emanuel vrând să intre pe coridor. Dar portăreasa suptă de curiozitate şi de nerăbdarea aşteptării îl opri în prag.

— Ce ai? Pentru ce eşti atât de palid? Eşti bolnav? E ceva grav?

Il apucă de haină şi începu să-l zgâlţâie ca pe un sac din care ar fi vrut să scuture tot conţinutul.

— Mai încet! Mai încet! o domoli Emanuel. Hai în odaie şi am să-ţi spun totul.

Avea o odaie mică, destul de incomodă, chiar lângă aceea a portăresei, la parter. O luase pentru a nu fi nevoit să urce scările, tot din cauza durerilor din spate.

Incepu să se desbrace. Pentru a câta oară se desbracă în ziua aceea? Işi aduse aminte de un englez care se sinucise lăsând un bilet: „Prea mulţi nasturi de încheiat şi de descheiat toată viaţa". Acum, pentru a treia oară se întinse în pat. Por-

tăreasa îl sâcâia mereu cu întrebările. Veni apoi în odaie și Colette.

Colette locuia și ea la aceeași pensiune. Era o fată simplă și netă ca o bucată de hârtie. Se ocupa cu broderia și cu mici lucrări de croitorie, executate acasă. Emanuel făcea cu ea o dragoste higienică, lipsită de mari voluptăți. După amor, Colette servea ceai fierbinte vanilat. Ceaiul și vanilia conțineau tot parfumul și toată savoarea iubirii lor domestice și cuminți.

Portăreasa începu să deretice prin odaie și Colette să aranjeze cărțile de pe masă, pentru ca doctorul Bertrand să găsească ordine peste tot, în timp ce Emanuel scria o telegramă pentru tatăl lui în România.

Colette nu prea știa cum să exibe decent și convențional tristețea de care era cuprinsă. Îi venea să plângă pur și simplu dar se reținu știind că asta l-ar indispune pe Emanuel. Plecă repede cu telegrama la poștă, mulțumită că părăsește puția odaia aceea în care își simțea inima grea de lacrimi. Portăreasa ieși și ea odată cu dânsa.

Emanuel se trezi deodată singur, culcat în pat, la o oră de după masă când de obiceiu lucra la Universitate.

Îl doborî o sensație limpede și plăcută de lenevie ca un vechiu ecou din copilărie, atunci când stătea în pat „bolnav", într'o zi de școală.

Atinse uşor umflătura de lângă şold şi se înfioră. Creştea parcă mereu.

Inspăimântat, rămase nemişcat în perne, cu faţa în sus, aproape fără respiraţie.

Aşa îl găsi doctorul Bertrand.

— Ei bine, ne pregăteşti surprize? Ce s'a întâmplat? Am auzit la telefon lucruri îngrozitoare... spuse doctorul intrând.

Vorbea cu bonomia serioasă a tuturor medicilor de familie ce au trecut de anumită vârstă şi care capătă cu toţii un ton al vocii uniform, ca o însuşire biologică generală în desvoltarea lor profesională. Era înalt şi spătos, cu părul tăiat scurt, ridicat aspru ca o perie.

Examină abcesul cu o faţă impasibilă, pe suprafaţa căreia Emanuel nu descoperi nimic din gândurile interioare.

Cineva bătu la uşă. Era ajutorul doctorului intrând încărcat cu pachete de instrumente şi diferite cutii nichelate.

— Intr'adevăr... e ceea ce mi s'a telefonat. Abcesul trebueşte puncţionat îndată, spuse calm doctorul. Să începem!

Işi desbrăcă haina şi îşi suflecă mânecile cămăşii. Apoi ceru apă să se spele.

Portăreasa veni în grabă agitându-se de colo până colo, preocupată şi bucuroasă de a juca un rol oricât de mic în preajma unui personagiu atât de eminent ca doctorul Bertrand.

Asistentul aranja cutiile nichelate pe masă. Când totul fu gata, trase patul lângă fereastră, în plină lumină.

Emanuel își scoase cămașa. Începu din nou să clănțăne din dinți ca în cabinetul de radiografie. In zadar încercă să surprindă mișcările asistentului, să zărească vreun instrument de tortură, să descopere mărimea acului.

Doctorul și asistentul umblau acolo la masă cu diferite obiecte. din care nu parvenea până la dânsul decât clinchetul lor metalic.

Afară, dincolo de perdea, în stradă, un om trecu grăbit. Ii urmări cu auzul pașii distincți pe asfalt. Ce grijă avea ăsta? Mergea nepăsător pe stradă, în timp ce el, Emanuel zăcea în pat, gata de a suferi o teribilă puncție... Acum dârdâia de-a binelea de frică.

Doctorul se întoarse către pat cu un tampon de vată îmbibat de iod. Purta mănuși mari roșii de cauciuc ca un șofer de camion.

Unse umflătura și jumătate din pielea burții care deveni deodată galbenă. In odaie se răspândi un miros antiseptic de iodoform și de farmacie. Asta dădea încăperii o realitate nouă, medicală și foarte severă. Se petrecea în ea ceva grav și inevitabil. Emanuel se zăpăci cu totul. In jurul lui zărea dulapul, cărțile și masa, vechile lucruri familiare, bine cunoscute, dar acum ele se desprindeau nesigure în luciditatea lor turbure, ca vorbele

haotice țipate de o voce necunoscută într'o hărmălaie de mulți oameni adunați într'o sală.

— Anestezic! spuse doctorul scurt.

Tot ce mai văzu Emanuel fu pe asistent care se apropie de pat cu un tub mare de sticlă. Doctorul îi acoperi fața cu cămașa și spuse portăresei să-i ție mâinile. Eprubeta țiui brusc și Emanuel simți într'un loc precis pe piele deasupra umflăturii, țâșnitura lichidului care producea o răceală de ghiață și strângea carnea în jur.

O cutie metalică se deschise și se închise.

— Ac, spuse doctorul în timp ce asistentul se apropia din nou.

„Acul... acum va împunge cu acul..." gândi Emanuel. Clipele îi zvâcneau în tâmple teribil.

Acum?

Simți lângă șold o împunsătură grea ca o lovitură dată din răsputeri. Era o durere amorțită și surdă care cântărea îngrozitor în șold. O ghiară care se fixase în carnea împietrită de anestezie, o suferință îndepărtată și totuși extrem de prezentă.

Deschise puțin ochii și printr'o parte a cămășii zări pe asistent pompând ceva într'o sticlă; nu deosebi nimic altceva. Ce se petrecea acolo, în carnea lui? Ce făcea doctorul?

O apăsare mai adâncă a acului îi smulse un icnet de durere. Cât va mai dura? Părea fără sfârșit și asistentul pompa mereu...

Într'un sfârșit se făcu o pauză... Emanuel simți

acul ieşind brusc dintr'însul şi răsuflă uşurat. In muşchi, lângă umflătură persista o încordare grozavă a cărnii, dar ca o durere mai simplă ce se stabilise la un nivel fix de acuitate.

Portăreasa îi ridică de pe ochi cămaşa.

Doctorul ştergea acum cu eter un punct ce sângera uşor. Sticla de pe masă era plină cu un lichid compact gălbui.

— Ce-i asta? întrebă Emanuel sfârşit de încordare şi emoţie.

— Puroi, amice! Puroi! răspunse doctorul cu aceeaşi voce bonomă. Trebue să pleci la Berck şi să stai liniştit acolo până te vindeci. E o chestie de timp îndelungat şi de răbdare. Ai avut abces plin-plinuţ. Cred că nu se va forma din nou atât de iute... Să stai liniştit. Auzi? Să stai cuminte întins pe spate... Când pleci?

— Peste câteva zile, spuse epuizat Emanuel. Am telegrafiat tatălui meu şi îl aştept la sfârşitul săptămânii. Va veni de sigur cu primul tren.

Mai vru să întrebe multe dar se lovi de faţa impasibilă a doctorului şi se iriţă la gândul că în această indiferenţă zăcea cunoaşterea exactă a infirmităţii lui. Apoi doctorul îi strânse cu putere mâna şi îl părăsi.

După amiaza îşi reluă în odaie, scurgerea ei inutilă şi tristă. Sticla cu puroi zăcea pe masă în plină evidenţă. Câteva raze de soare se jucau arămii într'o lumină domoală pe zidul casei din

față. Emanuel simți în piept o mare slăbiciune, — s'ar fi zis că respira ceva din conținutul pustiu și dezolant al acestei după amiezi melancolice.

Incercă să cetească, dar nu înțelese nimic; cărțile erau scrise pentru altă lumină; nicio carte din lume nu poate să umple golul imens al unei zile călduțe și intime de plictiseală și suferință. Aceasta e tristețea ineluctabilă a zilelor de boală.

In față, pe zidul cenușiu, razele asfințitului se urcaseră până sub acoperiș și geamurile mansardei se aprinseră în flacări purpurii. Aspectul imobil și părăsit al casei îi sfâșia inima.

Incet de tot ridică plapoma să privească locul umflăturii; nu simțea nicio durere, iar umflătura dispăruse. Își privi picioarele goale, burta, coapsele, tot corpul...

Colette îl surprinse numărându-și coastele.

Zilele treceau aride și incolore, îngrozitor de lungi și de triste. In orele libere Colette stătea lângă el și broda. Veniră să-l vadă câțiva colegi, la întoarcerea dela Universitate care era aproape. Veneau îmbibați cu miros acid de laborator și asta îl întrista încă mai tare. Simțea atunci mai adânc că e bolnav, că e în vacanță...

Rămânea nemișcat ore întregi, cu capul ridicat puțin în perne.

— Imi fac ucenicia de bolnav, spunea el Coletei.

In fiecare zi pe la ora patru ţintea cu atenţie paşii portăresei distribuind poşta. Dar urma aceeaşi obişnută desiluzie. — Nici o telegramă, nici o scrisoare? — Nimic. Ziua recădea în monotonie.

Intr'o seară, după masă, Emanuel răsfoia distrat un ziar, în pat, lângă fereastră, când i se păru că în stradă cineva se oprise şi îl privea cu atenţie. Portăreasa uitase să închidă obloanele. Dete puţin la o parte perdeaua. In stradă stătea şi se uita la el tatăl lui.

Emanuel fu emoţionat; tatăl lui intrând în odae îşi ascunse mai bine turburarea tuşind încetişor ca să nu-i vibreze vocea. Il iubea pe Emanuel cu o intensitate de care acestuia îi era uneori frică. Emanuel se simţea angajat moralmente faţă de iubirea tatălui său şi de n'ar fi fost decât din cauza asta, îi părea sincer rău că se îmbolnăvise. In ultimele zile se gândise cu teroare, cu groază, la cazul când ar muri. „Cu siguranţă că tatăl meu ar înnebuni de tristeţe" îşi spuse el şi îşi imagina demenţa calmă şi severă a omului acesta care făcuse totul în viaţă cu sânge rece. „Un asemenea om nu poate avea decât o nebunie extraordinar de bine organizată" se mai gândi Emanuel cu infinită tristeţe. Era şi acesta un anumit fel de a fi tandru faţă de sine însuşi.

In câteva clipe atmosfera din odae se schimbă. Tatăl lui îi luă în mână boala ca pe-o afacere comercială încurcată ce trebue rezolvată fără nici o

pierdere. Se decise să plece mai întâi el singur la Berck pentru o zi, să vorbească cu doctorii de acolo şi să caute un sanatoriu convenabil. Plecă chiar a doua zi şi se întoarse târziu noaptea. Era entuziasmat de Berck.

— Acolo-i vindecarea ta. Bolnavii duc o viaţă normală în sanatorii organizate ca nişte simple hoteluri; nici nu simţi că eşti bolnav. Vei vedea... vei vedea...

Impachetară lucrurile a doua zi şi la amiază fură gata de plecare.

In ultimul moment portăreasa aduse un pachet şi îl strecură discret lui Emanuel.

— E dela domnişoara Colette... şopti ea.

Mai mult de curiozitate, Emanuel îl deschise imediat. Conţinea o cutie de ceai şi câteva comprimate cubice cu extras de carne, pentru gătit supă.

Ceaiul era de sigur o aluzie la iubirea lor.

Cât despre comprimate, Colette îşi bătuse capul toată dimineaţa ca să găsească un cadou ieftin şi util şi isprăvise prin a-şi aduce aminte că în timpul războiului mama ei îi trimetea tatălui pe front extras de carne ca să-şi facă singur supă în tranşee.

— Şi acolo unde pleacă Emanuel, trebue să fie mai rău ca în tranşee... cugetă ea simplu. O farfurie caldă de supă o să-i facă bine...

Şi gândind astfel, îi veneau lacrimile în ochi.

Ziua se prelungea într'o înserare călduță și funerară de Octombrie. Câmpurile defilau prin fereastra vagonului roșii și arămii, putrede de soarele absorbit îndelung toată vara. In compartiment, Emanuel și tatăl lui, singuri, zăceau cufundați în același sentiment de tăcută intimitate. Odată cu ei călătorea ritmul de fierărie veche a trenului, ca bătăile repezi ale unei inimi îmbătrânite și mecanice, fixată sub vagon.

Intr'o gară mică, unde trenul nu se opri decât o minută, se dădură jos să schimbe.

Urcară într'un trenișor cu vagoane înguste, cu o locomotivă demodată și îngheboșată ca o cămilă. In vagon nu erau decât două bănci, în tot lungul lui, deoparte și de alta, ca într'un tramvai.

Incetișor trenul porni nesigur hurducându-se de șine. Toate geamurile prinseră a clănțăni cu putere ca și cum le-ar fi fost frică de voiaj. In urma lui, Emanuel mai privi odată gara mică, albă, cu glicine roze la ferești. Apoi cineva trase o perdeluță și peisajul rămase afară ca tăiat cu foarfeca.

In vagon se înghesuia lume multă, cu pachete și coșuri; oameni care se îndesau pe banchete... copii care scânceau... apoi îndată ce trenul porni

mai iute, începu o conversație intensă în tot vagonul, stabilindu-se un zumzet comun de înțelegere și de bună voie.

Toată lumea asta pleca la Berck. Un cultivator în haine de Duminică cu un buchet de flori câmpenești în mână, demonstra cu gesturi largi boala fiului lui unei doamne subțirele și elegante, în „tailleur" gris.

Chiar în față, pe banchetă doi părinți tineri își duceau copilul la un sanatoriu. Era un băiețaș slab și palid în haine de marinar cu un picior înfășurat în bandaje. Mâinile îi atârnau subțiri și obosite ca la o păpușă de cârpă. Il ținea pe brațe mama lui, în timp ce copilul plimba prin vagon privirea lui de intensă nedumerire, examinând curios toată această lume necunoscută.

Emanuel fu deodată interpelat de vecina lui, o bătrânică în haine de doliu.

— Pleci la Berck? întrebă ea. Ești bolnav?

Țipa foarte tare ca să domine sgomotul dublu al trenului și al conversației generale.

— Unde suferi? Aici?... Aici?...

Arătă șoldul, apoi spatele.

— Da aici, la spate, răspunse Emanuel.

Bătrânica își strânse gura pungă și clătină din cap a compasiune.

— Și ai abces? continuă dânsa.

Emanuel nu se înșelase, auzise bine, era vorba de un abces. De unde știa însă femeia asta ce e

aia un abces? Avu o mină atât de uimită încât bătrânica se grăbi să-l liniştească.

— Iată vezi, cunosc şi eu puţină medicină... De când tot vin la Berck e timp ca să fi învăţat toate astea... Am şi eu acolo un băiat bolnav.

Emanuel nu răspunse dar se trezi tras de mânecă.

— Te-am întrebat ceva, reluă bătrânica supărată. Ai sau n'ai abces?

— Ei da, am, răspuns Emanuel cu oarecare bruscheţă. Şi ce-i cu asta?

De data asta bătrânica tăcu. In caligrafia sbârciturilor de pe faţa ei apăru semnul clar al unei mari întristări. Cu jumătate de voce mai îndrăzni să întrebe dacă abcesul e fistulizat.

— Ce-i asta „fistulizat"? făcu Emanuel nedumerit.

— Adică dacă a spart... dacă are găurică pe unde curge incontinuu...

— Asta nu, răspunse Emanuel. Până acum doctorul a scos din el puroi cu acul şi văd că umflătura a dat înapoi.

Trenul îşi scutura mereu fierăria veche şi sgomotul lui se depunea scăzut în convorbire ca fondul unui murmur coral într'o operă, în timp ce artiştii cântă. Acum treceau prin dunele din împrejurimile oraşului. Mai erau câteva minute până la Berck. Tot traiectul dura mai puţin de un sfert de oră.

— E bine că abcesul nu-i fistulizat, murmură bătrânica.

— Şi dacă ar fi? spuse distrat Emanuel.

— Eh, atunci se schimbă chestia...

Şi aplecându-se la urechea lui îi şopti pe nerăsuflate:

— Se spune la Berck că un abces deschis e o poartă deschisă morţii...

— Ce ţi-a spus? îl întrebă tatăl lui.

— Crezi că am înţeles? Vorbeşte prea repede...

Trenişorul începu a scârţâi obosit strângând frânele. Ajunseseră. Gara semăna cu orice altă staţie de provincie. Un domn înalt cu cârje aştepta pe doamna în „tailleur" gris. Incolo nu mai era nimeni pe peron. Uimirea cea mare îl aştepta însă pe Emanuel abia la ieşire.

In timp ce şoferul încărca valizele el rămase câteva secunde pe piaţeta din faţa gării, privind în jurul lui. Deodată rămase uluit.

Ce să fi fost oare asta? Un sicriu ambulant ori o targă? Un om stătea întins pe un pat îngust de lemn, un fel de cadru cu saltea, aşezat pe o montură cu patru roţi mari cauciucate. Era însă îmbrăcat normal din cap până în picioare. Purta cravată, beretă pe cap şi haină şi totuşi nu se mişca, nu se ridica să umble ca toată lumea. Aşa culcat cum stătea cumpără dela un vânzător un ziar, plăti şi îl deschise să-l cetească cu capul sprijinit de

perne, în timp ce un om în dosul lui începu a împinge căruţul pe străzile oraşului.

— Vezi, îi spuse tatăl lui... aici toţi bolnavii duc o viaţă normală... Sunt complet îmbrăcaţi, se plimbă pe stradă... numai că stau întinşi... atâta tot... Ai să vezi şi pe alţii tot întinşi, conducând singuri trăsura...

Emanuel era prea uluit pentru a se putea gândi la ceva precis. In maşină tot timpul se uită pe geam să zărească vreun bolnav în trăsură, dar nu văzu pe niciunul. La o cotitură, între două şiruri de case înalte apăru o clipă, în fund, linia azurie şi strălucitoare a oceanului culcată pe nisip ca o spadă arzătoare.

In pragul sanatoriului îi aştepta directorul. Intrarea era ornamentată de două mari plante exotice. Vasele de faianţă şi hainele negre solemne ale directorului, precum şi ghetrele lui albe dădură acestei sosiri un aer foarte teatral. Directorul se înclină şi strânse mâna mai întâi tatălui, apoi lui Emanuel. Avea obrazul foarte pudrat şi tocmai aruncase capătul ţigării de foi pe care o fumase până atunci. Cu ţigara în colţul gurii, pe faţă i se imprimau într'o parte riduri lungi de câine şi atunci semăna în totul cu acei mopşi de porcelan îmbrăcaţi în frac roşu, de pe unele scrumiere. „Păcat că îi lipseşte fracul", gândi Emanuel.

Tăcerea sanatoriului era impresionantă, dar coridoarele semănau cu orice coridoare de hotel: uşi albe la rând cu numere pe ele. Emanuel avea

odaia la etajul al treilea. Urcară lent cu un ascensor ce nu făcea decât un sgomot mărunt și înnăbușit. In fundul unui coridor întunecos, directorul deschise o ușă. Se vedea bine că era o cameră ieftină. Tot mobilierul se compunea dintr'un dulap, o masă și un pat de fier. Intr'un colț stătea toaleta cu o cană enormă albastră de tablă smălțuită.

— Îți place? întrebă tatăl lui când directorul fu plecat.

Ce avea să-i placă? Se întinse ostenit pe pat și închise ochii. Îi zumzăia încă în cap mersul trenului și frânturi din convorbirea cu bătrânica în doliu. Zilele petrecute în pat îl slăbiseră îngrozitor. Tatăl lui aprinse lumina. In odaie se stabili atmosfera neplăcută și ciudată a unei camere de hotel mizerabile unde trebue să dormi o noapte în trecere.

Intr'un sfârșit cineva bătu în ușă. — Eva! se recomandă aspru infirmiera care intră. Avea un nas atât de lung și de ţuguiat încât de-ar fi întors capul în toate părțile parcă tot numai din profil stătea.

Se informă pe scurt de boala lui Emanuel.

— Aici o să vă faceți bine, murmură ea cu ton plictisit, profesional.

— Mai sunt mulți bolnavi ca mine? întrebă el. Au toți câte o vertebră atacată?

Eva ridică mâinile în sus ca o supliantă antică.

— O vertebră? O singură vertebră? Eh! Eh! sunt unii care au zece vertebre atacate la rând...

alţii genunchiul... coapsa... degetele dela mâini... glezna... Credeai că eşti singurul? Ha! Ha!...

Râse scurt şi uscat.

Emanuel fu obsedat mai ales de coloana aceea cu zece vertebre atacate la rând şi în minte îi veni imaginea unei ţigări care, uitată în scrumieră, se preface lent în cenuşă în tot lungul ei. „Ce amarnică putreziciune...", gândi el.

— Şi doctorul Cériez? întrebă tatăl lui Emanuel. Când vine la clinică? Am vorbit cu el atunci când am fost aici şi...

— Oh, foarte bine! Foarte bine! întrerupse Eva. Doctorul Cériez este din întâmplare acum în sanatoriu. A venit să vadă un operat... Mă duc să-l chem.

Emanuel rămase liniştit şi epuizat, întins pe pat. In jurul lui tatăl său se agita, uşa se deschidea şi se închidea, se petreceau o mulţime de lucruri la care el nu lua parte. S'ar fi zis că lumea devenise deodată mai densă şi mai indistinctă... Tot ce persista clar într'însul era o imensă osteneală. Intr'o odaie undeva în depărtare un acordeon se lamenta astmatic şi trist.

Peste câteva minute se întoarse infirmiera însoţită de doctorul Cériez.

Era un bărbat destul de tânăr încă, foarte înalt şi spătos dar cu părul încărunţit. Avea o coafură superbă, leonină, dată pe spate cu îngrijire. Faţa îi era grasă şi pietroasă. Doar privirea albastră

și limpede purta în ea o nuanță contradictorie de infinită bunătate și stabilea în trăsăturile obrazului un amestec de copilărie și de severitate.

Il examină pe Emanuel cu atenție, se uită și la radiografii, pipăi abcesul și diagnostică aceeași tuberculoză la o vertebră.

— Aici la Berck aerul e tare și vivifiant. Să cauți să ieși cât mai des cu trăsura la plimbare și mai ales să stai liniștit...

Și apoi adresându-se către infirmieră: — Deocamdată să-l lăsăm așa... în pat... mâine îi veți aduce o gutieră... și apoi, peste câteva zile, când se va fi obișnuit cu poziția culcată îi vom face un ghips...

— Un ghips, murmură Emauel speriat.

Doctorul se întoarse spre el.

— Un ghips nu-i nimic grav... Absolut nimic grav! Vei sta în corset tot atât de comod ca într'un fotoliu... Asta pot să ți-o garantez.

Ii strânse mâna și își luă pălăria să plece. Se mai opri o clipă.

— Cunoști pe cineva în sanatoriu? Ți-ai făcut până acum vreun prieten?

Și cum Emanuel dădea negativ in cap, doctorul adăugă:

— Ți-l voiu trimite pe Ernest. E un băiat bun cu care o să te înțelegi de minune...

Ieși grăbit. In urma lui, tatăl lui Emanuel închise încet și cu deferență ușa ca și cum doctorul

prin simpla atingere a mânerului ar fi lăsat-o îmbibată cu ceva din fluidul eminentei sale personalităţi.

— Ai văzut? spuse el jovial, frecându-şi mâinile.

Toată chestia bolii devenise acum pentru dânsul o afacere aranjată.

Emanuel mai aşteptă câtva timp pe Ernest dar se părea că nu avea de gând să vie în seara aceea. Incepu să se desbrace de culcare; nu-i era nici foame, nici sete. O osteneală calmă îi îmbăia toate membrele.

In întunericul care se făcu în odaie ecoul acordeonului acoperi melancolic sfârşitul zilei.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITARA

Toată dimineața Emanuel rămase în pat. Tatăl lui își trase scaunul lângă el și în odaia răvășită, cu fereastra deschisă, stătură mână în mână privind imensa luminozitate a oceanului. Venea din spre orizont o strălucire lăptoasă ce acoperea în depărtare conturul dunelor și umbrele caselor, înnecându-le într'o orbitoare aureolă. Sgomotul valurilor foșnea atât de aproape încât nu se mai auzea nimic din sanatoriu. O sonerie sbârnâia undeva din când în când și atunci tresăreau amândoi, smulși o clipă din beatitudinea lor limpede.

Într'un sfârșit veni un brancardier să-l îmbrace. De acum înainte acesta urma să-l ajute în fiecare zi. Omul de serviciu avea o mare îndemânare; îi trase încet pantalonii, așa cum stătea întins; apoi îi trecu cămașa și haina, încet, fără grabă și fără ca Emanuel să facă altă mișcare decât să se încline puțin pe o parte și pe alta pentru a-și trece mânecile.

— Mă îmbracă exact ca pe un cadavru, se gândi el și vru s'o spue tatălui său, dar se reținu.

Brancardierul deschise ușa și împinse în odaie un căruț. Era pătucul pe care de acum încolo trebuia să stea întins tot timpul. Avea o saltea nouă,

acoperită cu mușama neagră și două perne tari la cap.

— Poftim! îl invită brancardierul, și îl ajută să alunece de pe pat pe gutieră.

— De acum, spuse el, va trebui să dormiți aici, ca toți bolnavii... dar vă putem lăsa patul de fier în odaie dacă vreți. E comod de pus pe el cărți, lucruri...

Un gong sună tocmai atunci ora mesei.

— Coborîți în sala de mâncare ori rămâneți în odaie? întrebă omul de serviciu.

Emanuel, la rândul lui, îl interogă pe tatăl său din ochi.

— Să scoborîm! Sigur... e mai bine, răspunse el.

Brancardierul împinse încet căruțul pe coridor, apoi îl introduse în ascensor.

Emanuel, beat încă de lumina și de liniștea acelei dimineți, lua această alunecare lină pe căruțul cu arcuri, drept o distractivă plimbare de joacă. Il cuprinse o ușoară și agreabilă ameteală când ascensorul începu să scoboare.

Abia jos în sală se trezi el în plină înțelegere a bolii. Acolo avu el pentru întâia oară sentimentul adevărat al atrocei categorii de viață în care intrase.

Era o sală obișnuită de restaurant, vastă, înaltă, albă, cu perdelușe la ferești și plante mari exotice în colțuri. Dar cine imaginase în această încăpere aranjamentul acesta solemn și spitalicesc? Cine

fusese regisorul acestui spectacol corect şi halucinant?

Înşiraţi de-alungul pereţilor, doi câte doi la o masă, zăceau bolnavii întinşi pe gutierele lor. S'ar fi putut crede un festin din antichitate unde musafirii stăteau culcaţi la masă, dacă feţele obosite şi palide ale celor mai mulţi dintre bolnavi n'ar fi arătat clar că e vorba de altceva decât de convivii joviali ai unui vesel ospăţ.

Ce sumbră minte alcătuise cu elemente reale un tablou atât de dureros, de fantastic şi demenţial?

Intr'un roman de sensaţie un scriitor imaginase o regină perfidă şi capricioasă ce-şi mumifica amanţii şi îi păstra în sicrie, într'o sală circulară.

Ce era însă această palidă viziune de scriitor pe lângă realitatea atroce din sala aceasta de mâncare cu oameni vii şi totuşi morţi, încrustaţi în poziţii rigide, întinşi şi mumificaţi în timp ce palpitau încă de viaţă.

Emanuel fu aşezat la o masă, lângă o bolnavă cu rochia albastră. In scenele ce se petrec în vis ceea ce apare straniu şi halucinant este faptul că întâmplările cele mai bizare au loc în decoruri cunoscute şi banale. In sala de mâncare elementele de vis şi de realitate erau atât de concomitent prezente, încât timp de câteva secunde Emanuel îşi simţi conştiinţa cu totul destrămată. Devenise extraordinar de transparentă şi totuşi grozav de efe-

meră și nesigură. Ce se întâmpla? Era chiar el Emanuel corpul acela pe un căruț, în mijlocul unei săli unde toți comesenii stăteau culcați la mese împodobite cu buchețele de flori? Ce însemnau toate acestea? Trăia? Visa? In ce anume lume, în ce anume realitate se petreceau astea?

Vecina lui de masă, îi zâmbi prin oglindă, Stătea și ea întinsă pe un căruț tot îmbrăcată, tot aparent normală, dar nu ținea capul pe perne. Il avea complet culcat și nu-l mișca nici în dreapta, nici în stânga. Pentru a vedea ce se petrece în jur avea un suport metalic cu o oglindă drept deasupra ei. Putea s'o încline în orice direcție și să observe astfel totul în sală. In luciul cristalului, unde plutea obrazul ei detașat (ca într'una din acele ieftine iluzii optice de bâlciu care prezintă un cap tăiat) acolo Emanuel descoperi zâmbetul ce i se adresa.

— Sunteți bolnav de mult? întrebă fata fără altă introducere.

— Sufăr de mulți ani răspunse Emanuel, dar nu mi s'a descoperit boala decât acum de curând...

— Așa a fost cu noi toți, spuse bolnava cu un ușor suspin.

In dreapta lui, Emanuel descoperi un tânăr cu capul înfundat într'o carte. In sală privi rând pe rând bolnavii, unii complet culcați, alții cu perne la cap, în fine unii care stăteau pe căruț în capul oaselor ca pe un scaun: aveau doar picioarele întinse. Toți îmbrăcați corect, femeile în rochii cu

oarecare cochetărie, bărbaţii în haine obişnuite, cu guler şi cravată. Se părea o adunare normală, de oameni care la comandă s'ar fi alungit cu toţii pe cărucioare.

Indrăzni să întrebe pe vecina lui pentru ce unii bolnavi stăteau complet întinşi şi alţii numai înclinaţi pe jumătate.

— Pentrucă nu toţi au aceeaşi boală, îi răspunse tânăra fată. Unii au atacate vertebrele gâtului, ca mine, alţii numai genunchiul ori coapsa.

Bolnava îi vorbea cu multă spontaneitate zâmbind-i mereu în oglindă. Emanuel încercă şi el să răspundă cu un surâs, dar buzele i se încrustară într'o grimasă penibilă.

Un brancardier aduse în sală un căruţ elegant pe care stătea ridicată în perne brodate o doamnă tânără, blondă, foarte vioaie, înclinând capul şi salutând în toate părţile.

O însoţea un tânăr negricios la faţă, înalt, umblând în cârje.

Căruţul fu aşezat în rândul din faţă, iar tânărul se aşeză şi el la aceeaşi masă.

— Cine e doamna asta? întrebă Emanuel.

Bolnava întoarse oglinda spre locul arătat.

— Ah! da... e doamna Wandeska, o poloneză care stă la sanatoriu de aproape un an. E vindecată acum, a început să umble... A avut atacat genunchiul rău de tot. Trebuia de mult să plece acasă, dar amână mereu...

— De ce? întrebă curios tatăl lui Emanuel.

— Hm! Asta e cam greu de explicat unui om sănătos. Genunchiul ei s'a vindecat dar s'a anchilozat şi a rămas ţeapăn. Când umblă, şchiopătează. Ea ar prefera acum să rămâie aici printre bolnavi unde toţi au câte ceva, decât să fie un obiect de curiozitate printre oamenii sănătoşi. Dar nu se poate... va trebui totuşi să se întoarcă la familia ei. Vindecarea e tot atât de neîndurătoare ca şi boala...

Începuse să se servească. Bolnavii luau cu mişcări precaute farfuria cu supă pe pieptul lor. Şi Emanuel trebui să mănânce astfel. Tatăl lui, care se aşezase lângă dânsul, îi ţinu câtva timp farfuria cu mâna. Apoi, când văzu că se obişnuise puţin, îl lăsă să mănânce singur. Cu fiecare înghiţitură farfuria îşi pierdea parcă echilibrul şi părea gata să se răstoarne. Era un veritabil număr de acrobaţie de executat, dar bolnavii vechi se serveau cu atâta dexteritate, încât nici nu se mai uitau în faţa lor şi continuau nepăsători şirul conversaţiei.

In faţă, doamna Wandeska râdea foarte amuzată de cele ce-i spunea tânărul de lângă ea.

— E soţul doamnei? întrebă Emanuel arătându-l prin oglindă.

— Tonio? Ah, nu! E un prieten al ei... un argentinian... Şi el vindecat de mult, dar preferând aerul de sanatoriu celui din biroul lui de avocatură...

In acel moment, în fundul săli un bolnav scăpă pe jos tacâmul care căzu cu un clinchet foarte sonor. Căruţul lui era destul de scoborît şi dacă ar fi întins puţin braţul ar fi putut de sigur ridica obiectul. Emanuel observă însă cum bolnavul îl priveşte fără a face niciun efort. Vecina lui, urmărise şi ea scena. O fată de serviciu veni în grabă şi aduse altul.

— Pentru ce nu şi l-a luat singur de jos? Era foarte simplu... spuse Emanuel.

— Crezi că era simplu? S'ar fi răsturnat cu siguranţă; poartă pe el un ghips de zeci de kilograme.

Emanuel rămase stupefiat. Vedea bine că bolnavul stătea rigid pe căruţ, însă nimic nu făcea să se bănuiască sub haine corsetul.

— Aşa-i că le face bine doctorul Cériez? adăugă fata. Imposibil de ghicit forma ghipsului sub haine... le croieşte pe măsură.

Şi cu degetele bătu în rochia ei care sună dur şi uscat lovind un corp tare dedesubt. Purta şi ea un corset, şi totuşi era şi ea îmbrăcată din cap până în picioare, fără nicio aparenţă exterioară a infirmităţii de care suferea.

— Şi mie mi se va face un ghips, spuse Emanuel cu o mare descurajare în voce.

Acum privind şirul de bolnavi alungiţi, chestia bolii nu se mai rezuma pentru el la o simplă afirmaţie abstractă, „a fi bolnav", în contrast cu „a

fi sănătos". Se simţea intrat în rang, ca într'o aliniere militară. Solidar cu dânşii în boală, solidar în ghips... Corpul însuşi luase pe căruţ o atitudine corectă şi nemişcată de infirm...

Masa era pe sfârşite când intră grăbit Ernest însoţit de un alt bolnav. Ernest umbla normal; celălalt rămase o clipă în prag măsurând din ochi distanţa care îl separa de masa lui, ca şi cum şi-ar fi acumulat forţe ca să străbată sala.

Dar ce era această nouă şi dureroasă surpriză? Un umblet de schilod, o exhibiţie de mascaradă, un număr de clown?

Bolnavul se sprijinea în două bastoane şi la fiecare pas arunca violent câte un picior în aer. Il ţinea o secundă tremurând suspendat, apoi îl svârlea în lături şi tot tremurând îl depunea pe parchet. Era un mers atât de convulsionat, atât de dezarticulat şi de inuman, încât nicio paiaţă din lume n'ar fi izbutit să-l imite. Sărea parcă, dar nici sărituri nu erau acelea. O criză de epilepsie, asta era; o adevărată criză de epilepsie a picioarelor.

Ernest în acest timp părea să caute pe cineva în sală; puţin îi păsa de masă; când îl zări pe Emanuel veni repede la dânsul.

— Eşti noul bolnav despre care mi-a vorbit doctorul Cériez? întrebă el şi se recomandă.

Avea mişcări iuţi şi aproape sălbatice. In priviri îi ardea o devorantă curiozitate.

— Cunoşti pe vecinii de masă? întrebă el din nou.

Bolnavul din dreapta scoase o clipă capul din carte, îmbufnat că fusese întrerupt.

— Iţi prezint pe domnul Roger Torn... un bun prieten al domnişoarei Cora.

Şi arătă pe bolnava în rochie albastră cu care Emanuel vorbise până atunci. Atât Roger Torn cât şi Cora se înroşiră până la urechi.

— Ce nesuferit eşti! îi adresă un reproş tânăra fată.

— Intr'adevăr aşa se pare... răspunse Ernest. Dar cred că o să-ţi schimbi în curând părerea... Ştiu eu să aranjez lucrurile... adaugă el clipind şiret din ochi.

Ernest plecă să mănânce. Un vânzător de ziare intră în sală şi începu să distribue pe la mese jurnale şi reviste. Bolnavii deschiseră foile să cetească. Masa se sfârşise şi brancardierii veneau acum să ia pe rând cărucioarele în grădină. Emanuel, de când văzuse pe bolnavul care umbla aruncând din picioare era cuprins de o cumplită tristeţe. Privea cu o mare strângere de inimă cum oamenii de serviciu împingeau cărucioarele. Contrastul acesta între a duce o viaţă aproape normală (a ceti ziarul, a lua masa într'un restaurant împreună cu alţii, a fi îmbrăcat) contrastul acesta între a fi un om ca toţi oamenii şi totuşi a zăcea împrizonierat în ghips cu oasele cariate de tuber-

culoză, iată ce era dureros şi trist în această boală. Paradoxul consta în a exista şi totuşi în a nu fi „cu desăvârşire viu...".

Ieşi buimăcit din sală. In urma lui conversaţiile şi sgomotul continuau pline de animaţie. Fetele de serviciu strângeau tacâmurile zâmbind în trecere bolnavilor.

Ernest veni să-i propue o plimbare cu trăsura chiar în după amiaza aceea.

— Zilele frumoase de toamnă sunt numărate la Berck, spuse el. In curând ploile o să ne închidă pentru mult timp în casă.

Emanuel acceptă cu bucurie.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITARA

— In fond, pentru mine personal, boala nu mi se pare chiar atât de îngrozitoare... spuse Emanuel lui Ernest, în timp ce aşteptau în odaie să li se anunţe venirea trăsurii.

— Am avut întotdeauna în mine un fond de lene care se găseşte acum pe deplin satisfăcut, continuă el. Imi întind oasele pe căruţ, mă odihnesc admirabil, mă simt foarte bine... şi n'am nicio dorinţă să umblu... Cred că dacă m'aş ridica durerile s'ar înfige din nou în spate necruţătoare. Un singur lucru mă chinue...

Tatăl lui care stătea pe pat şi cetea în aparenţă ziarul ridică brusc capul.

— Mă chinue gândul că încet, încet va trebui să devin un adevărat bolnav... Că tot ce iau acum drept lenevie şi odihnă va deveni în curând un prizonierat teribil.... Mi-e frică de scoborîş... mi-e frică să nu ajung a umbla cu două bastoane, sărind ca o broască...

— Vezi doar bine că eu m'am vindecat, îl încurajă Ernest şi bătu cu pumnul în piept.

— Porţi şi d-ta un corset? întrebă Emanuel.

Pieptul sunase dur.

— Da... dar un corset simplu, nu de ghips, răspunse cu jumătate de gură Ernest.

— Pot să-l văd?

Ernest își scoase haina și cămașa. Semăna acum cu un luptător antic cuirasat în scutul lui, ori cu un bust mecanic, plin de șuruburi și curele expus într'o vitrină ortopedică. Corsetul îi ținea trupul rigid dela șolduri până la umeri. Era confecționat dintr'un celuloid roz perforat cu mii de găurele și legat cu șireturi la spate. In jurul gâtului, în jurul șoldurilor și pe laturi era înșurubat și strâns cu o montură de nichel, foarte complicată.

— Și cât timp mai trebue să-l porți? întrebă Emanuel.

— Ăsta nu-l mai părăsesc niciodată, răspunse Ernest. Doar noaptea la culcare îl scot... Trebue să-l îmbrac mereu... toată viața poate...

Emanuel rămase tăcut și gânditor.

— Ei bine, decât să reintru în viață închis ermetic în asemenea aparat, prefer să...

Tăcu și lăsă fraza neisprăvită. Se făcu în odaie o mică tăcere. Tatăl lui se înfundă din nou în lectură în timp ce Ernest se îmbrăca la loc.

După câteva minute tatăl lui lăsă ziarul și începu să-și facă valiza. Pleca chiar în după amiaza aceea. In jena și tăcerea celor din odaie, se vedea bine că mai persista încă efectul frazei lui Emanuel.

— Să nu faci prostii, îi spuse tatăl lui, împachetând lucrurile și ferindu-se de o întâlnire a privirilor. Iți voi trimite bani ca să te îngrijești...

ca să te vindeci... voi munci pentru tine... numai pentru tine... să nu uiți niciodată asta.

Emanuel avea sentimentalități facile și trecătoare. Ascultându-l pe tatăl său vorbind cu atâta emoție, îi veniră pe moment lacrimile în ochi, dar peste o secundă uită totul și sună nerăbdător să întrebe de trăsură.

Un băiat veni în fine să anunțe că trăsura sosise.

Valiza era și ea gata, — nu mai rămânea decât să scoboare cu toții.

In curte aștepta un fel de barcă enormă cu coviltir, pusă pe roți, trasă de un cal. — Asta era trăsura pentru bolnavi? Da, asta era. Emanuel n'avea nevoie să se miște deloc. Cadrul cu salteaua pe care stătea întins intra înăuntru pe la spate și pătucul aluneca pe un rulou ca la dric. Brancardierul închise panoul și dete hățurile lui Ernest în mână. Emanuel stătea puțin ridicat astfel că putea să vadă perfect înaintea lui. Ernest și tatăl lui se așezară și ei lângă dânsul, pe două scăunașe. Era loc destul și pentru valiză, — trăsura asta putea conține îmbarcamentul unei corăbii...

Toamna își sfârșea zilele însorite și reci. Veștejeau ierburile prin grădini, și claritatea obosită a după amiezii foșnea calm prin copacii cu frunzele roșii și închircite. Străzile păreau abandonate... Emanuel își plimba privirile pe casele necunoscute,

pe vilele cu obloanele trase, în orăşelul acesta, pierdut undeva în lume sub un cer vaporos de toamnă.

La capătul unei străzi se ivi deodată imensa strălucire a oceanului... Umbre fantomatice de corăbii pescăreşti pluteau acolo departe în aur şi lumină.

Emanuel luă hăţurile în mână şi conduse singur, de-a-dreptul pe plajă. Existau pante de lemn, foarte puţin înclinate, care duceau dela Esplanadă direct pe nisip. Mai erau şi alte trăsuri acolo, strânse în cerc. Bolnavii stăteau de vorbă ţipând dela o trăsură la alta. Unul cânta din mandolină; o bolnavă tricota.

Oceanul sticlea numai cristale şi azur. Emanuel respiră plenitudinea aceea inefabilă de imensă strălucire, — aerul vast de larguri, infinitatea apelor.

Tatăl lui şi Ernest se duseră puţin la plimbare. Mai era aproape un ceas până la plecarea trenului. Emanuel fu mulţumit să rămâie singur. Işi umflă pieptul în respiraţie adâncă, urmărind alunecarea înceată a corăbiilor negre. Avu o clipă sentimentul unui imens abandon. In curând însă cei doi se întoarseră şi uşorul lui extaz dispăru.

— Incă o jumătate de ceas mai suntem împreună, spuse tatăl lui foarte emoţionat.

Emanuel mâna acum trăsura spre gară pe o stradă largă, cu vitrine imense, animată vag de câţiva rari trecători. O vedea pentru întâia oară şi

parcă totuşi ar mai fi cunoscut-o cândva. Simţea că aparţine acum străzii acesteia, oceanului din care respirase lumină, toamnei acesteia străine, mai mult decât tatălui său. Se răsturnase o înţelegere a lucrurilor într'însul şi un anumit sentiment al intimităţii trecuse de pe un platou al balanţei pe celălalt. Strada conţinea o veche nostalgie de amintiri. O văzuse poate cândva în vis...

Despărţirea fu simplă şi rapidă.

Întârziaseră pe drum şi nu mai aveau decât o minută până la pornirea trenului.

Tatăl lui îl îmbrăţişă pe fugă şi dispăru cu paşi împleticiţi. Purta în suflet, ca o greutate insuportabilă, melancolia acestei plecări prea grăbite.

Emanuel, rămas singur, avu o scurtă ezitare. Se găsea acum în faţa unei vieţi necunoscute şi teribile. Ce trebuia să facă? Ce i se va întâmpla? Există momente simple în realitate, clipe banale de singurătate, oriunde, pe stradă, când deodată aerul lumii se schimbă şi capătă brusc o nouă semnificaţie, mai grea şi mai obositoare.

— Eşti trist mi se pare, spuse Ernest când se întoarse de pe peron. Pentru ce n'a mai rămas tatăl tău încă o zi, două?

Emanuel cu gândurile răvăşite nu ştiu ce să răspundă. Ernest apucă hăţurile şi îl conduse pe străzi necunoscute. Îi defilau în privire case, acoperişe... ferestre... multe ferestre... grădiniţe intime

și desuete de provincie, cu buchete arzătoare de mușcate roșii...

Ernest îl scoase din toropeală:

— Ai observat de sigur că Roger Torn e supărat pe d-ta?

— Cine-i Roger Torn?

— Vecinul d-tale din dreapta... știi... în sala de mâncare bolnavul acela roșcovan care stătea cu capul în carte.

— Aha! Da! Știu care... Și spui că e supărat pe mine? Dar ce i-am făcut? întrebă uimit Emanuel.

— Adică la drept vorbind d-ta nu i-ai făcut nimic... nu ești vinovat de loc... Dar așa s'au întâmplat lucrurile. Inainte de ai venit, aici, Roger Torn și domnișoara Cora stăteau la aceeași masă... e o veche simpatie între ei. Directorul sanatoriului care nu scapă o ocazie să facă șicane, când ai venit d-ta, te-a plasat între ei, să-i desparți.

— Și ce-i de făcut acum? întrebă Emanuel. Poate aș cere alt loc în sală...

Ernest se gândi o clipă.

— Da, ăsta e cel mai bun lucru. Spune directorului că vrei să stai lângă mine...

In aceeași după masă, la întoarcere, Emanuel ceru să fie condus în cabinetul directorial, o odăiță sumbră, cu un birou neted, fără nicio hârtie pe el. Unicul obiect de pe masă era aparatul de telefon.

Directorul stătea în faţa lui, cu capul rezemat în mână, ca un câine sătul în faţa unui os mâncat.

Ascultă cererea lui Emanuel cu o bună voinţă acră şi profesională.

— Da, se poate... voi da dispoziţii pentru schimbare, spuse el încercând un zâmbet care se transformă în grimasa pe care o face cineva când a înghiţit prea mult deodată.

Seara la masă, Roger Torn şi Cora erau din nou împreună; Cora îi făcu lui Emanuel un mic gest cu mâna în semn de mulţumire.

— Ei vezi că nu sunt chiar atât de nesuferit? îi spuse Ernest în trecere.

Şi venind la masa lui Emanuel:

— In onoarea reîmpăcării, mâine searc la ora 9 serată mondenă şi... dansantă, în odaia mea...

Emanuel obosit, se culcase de mult când cineva bătu în uşă. Toată ziua stătuse închis într'un salon, împreună cu alţi bolnavi. Plouase tot timpul, o ploaie rece şi mohorîtă cu rafale aspre de vânt ce arunca apa în ferești. In tot sanatoriul domnea o tăcere îngrozitoare de loc pustiu.

— Cine e acolo?

— Te-ai culcat? Putem intra? Venim să te luăm...

Era Ernest, însoţit de Tonio, argentinianul înalt, prietenul doamnei Wandeska.

Emanuel uitase de serată; e drept că luase totul drept o glumă a lui Ernest.

— Vedeţi doar că sunt în pijama, le spuse el. Imi pare rău că trebue să refuz...

— Ei hai, nu umbla cu fleacuri... parcă eşti singurul în pijama... spuse Tonio.

Ernest era şi el desbrăcat, cu o simplă cămaşă pe dânsul şi o pereche de pantaloni. Corsetul strălucea straniu la gât, în lumina slabă ce venea din spre coridor. Tonio purta un halat de casă, foarte exotic şi înflorat. Umbla în seara aceea numai cu un baston.

— Uite-te la noi... Suntem oare în toaletă de bal? Hai, te rog nu fă nazuri, insistă Ernest.

Emanuel n'avu încotro. Ernest şi Tonio îi scoaseră căruţul afară. Odaia lui Ernest era pe acelaşi coridor, însă de cealaltă parte a clădirii, spre stradă.

Putea fi ora zece. Toată lumea dormea acum în sanatoriu. Umblau pe coridor în tăcere. Un singur bec ilumina anemic tot etajul.

— Incet, bagă de seamă... ne ciocnim de toate uşile, şopti enervat Ernest. Direcţia s'ar fi putut obosi să pue încă un bec pe culoar...

— Un bec?... De ce numai un bec?... Ar fi trebuit să ilumineze à giorno... murmură Tonio ironic.

Sgomotul mărunt de voci ce se auzea estompat venea din odaia lui Ernest.

Intrarea lui Emanuel fu salutată cu aplauze.

— Este noul nostru amic şi ultima achiziţie a direcţiunii! anunţă Ernest.

In odaie domnea un talmeş-balmeş şi o desordine de neînchipuit. Câteva gutiere cu bolnavi erau împinse spre geam, alţi invitaţi stăteau în picioare. Emanuel recunoscu pe Roger Torn şi pe Cora, cu cărucioarele lipite unul de altul. In colţul ferestrei stătea un bolnav gras, negricios, cu nas de uliu, fumând calm dintr'o pipă. Emanuel bănui că e Zed. Ii povestise Ernest multe despre dânsul cu o zi înainte. Era un fost conducător de automobile de curse. Toată lumea îi spunea Zed pentrucă purta iniţiala aceasta, odinioară pe tricou. Câştigase formidabil de multe trofee până ce într'o zi, într'un

accident de automobil, își rupse labele picioarelor dela glesnă. Stătea acum întins pe gutieră cu o cuvertură ce acoperea la picioare ceva înalt. Ernest îi explicase că Zed ținea labele picioarelor într'un bloc de ghips și că bucăți de degete și piele erau prinse între ele cu agrafe de argint. O veritabilă tocătură de carne! conchise Ernest.

Mai erau în odaie, un domn care discuta cu Zed și două tinere fete. Apoi lângă pat un alt bolnav întins pe căruț, venit dela o altă clinică. Il chema Valentin și avea o față grozav de insignifiantă.

Ernest făcu prezentările. Una din fete era Katty, o irlandeză.

— Katty scurt! spuse Ernest. Cu identitatea incomplect stabilită... 21 ani... venită la Berck să studieze bolnavii, așa cum alte fete de vârsta ei pleacă în Italia să studieze opere de artă...

Katty râse sgomotos. Se vedea bine că era puțin amețită. Părul ei roșcovan se sburlise cu totul și cu fața ei rumenă și pistruiată semăna cu o păpușă de salon, violent fardată.

Ernest începu să toarne vin alb într'un castron, pentru a prepara o băutură cu fructe.

Il ajuta cealaltă fată, o blondă tăcută și serioasă cu gesturi fine și simple.

Emanuel rămase cu privirile pironite uitându-se îndelung la ea cum curăță bananele și merele, repede și cu îndemânare.

Ernest nu i-o recomandase dar o privea cu

atâta insistență încât fata observă, se înroşi uşor şi murmură oarecum confuză:

— Mă chiamă Solange...

Şi se şterse de un prosop ca să-i întindă mâna.

Când băutura fu gata, Katty vru s'o toarne în pahare.

— Un moment! spuse Ernest.

Mai era un rest de rom într'o sticlă şi îl turnă şi pe acela în castron.

Băutura era foarte tare. Cu toţii aveau pahare de vin; numai Tonio şi Zed cerură pahare mari. Alcoolul băut şi fumul gros care plutea în odaie îl zăpăciră puţin pe Emanuel. Vedea toată adunarea acum printr'un văl ceţos de ameţeală. Şi numele mlădios şi argintiu de Solange persista în el ca o uşoară beţie în plus.

— Asta-i o băutură răcoritoare pentru femei leşinate. Ei. Ernest... n'ai altceva?

— Coniac, dacă vrei. Dar coniac pur, nu jucărie. Ceva care turnat pe gât seamănă a lavă fierbinte...

— Să vedem! spuse Tonio.

Ernest aduse două sticle şi prinse a destupa una.

— Ce spui Zed? ţipă Tonio dela celălalt capăt al odăii, facem un concurs de viteză pe traiectul unei sticle de coniac. Ei repede, un răspuns...

— Contra cronometru sau cu plecarea în acelaşi timp?

Zed lua lucrurile ca un adevărat profesionist.

— Cu plecarea în acelaşi timp!

Ernest destupă şi a doua sticlă şi servi pe cei doi.

Toată lumea avea acum atenţia fixată asupra lor.

— Una!... două!... trei!... comandă Ernest,

Zed duse sticla la gură în aceeaşi secundă cu Tonio. Se auziră câteva gâlgâituri sonore apoi Tonio aruncă sticla goală pe pat. O băuse din trei înghiţituri de parcă ar fi fost mort de sete.

— Se cunoaşte că eşti amorezat... spuse cineva.

Cine vorbisc? Tonio rămase cu privirile fixe, în timp ce lua un pahar de vin de pe masă cu gesturi nesigure şi îl duse şi pe acesta la gură. Se făcu o clipă tăcere. Valentin, bolnavul de lângă dânsul avea însă chef de vorbă. Tăcuse până atunci şi acum deschisese deodată gura ca să spună prostii.

— Ei parcă nu ştim cu toţii că eşti în dragoste cu d-na Wandeska? vorbi el cu animaţie, insistent şi stupid.

Tonio rămase de astădată uluit.

Câteva secunde se uită în jurul lui, la fiecare persoană în parte ca şi cum ar fi implorat ajutor:

— Ia uitaţi-vă la mucosul ăsta care îşi bate joc de mine!...

Deodată ridică paharul şi spuse cu o voce solemnă şi aproape ţipând:

— Onorată asistenţă... toţi... toţi... care sunteţi aici, vă declar în astă seară... pe conştiinţă şi pe onoare că între mine şi doamna Wandeska nu există niciun fel de... relaţii. Suntem prieteni... atâta tot... aţi auzit?

Işi pierduse cu totul capul. Valentin era de sigur şi el beat pentrucă nu vroia să tacă.

— Ehe! Ehe! râse el subţire. Parcă nu ştim că te duci la ea în fiecare seară.

— Stăm de vorbă, animalule! Stăm de vorbă! ţipă Tonio. Tu nu ştii că doamna Wandeska are un ghips... până la coapsă... care îi ţine tot piciorul? Ce amor se poate face în asemenea caz?

Spuse asta cu o mare ezitare în voce; se vedea bine că îl frământa mustrarea de a trebui să facă asemenea declaraţii, dar nu putea rezista ameţelii.

— Şi ce-i dacă are ghipsul? continuă Valentin. Parcă nu se poate face dragoste şi aşa?... O mângâi... o săruţi... în diferite locuri...

Tonio scrâşnind din dinţi se apropie de el. Il privi în ochi o secundă apoi brusc îi goli conţinutul paharului ce-l ţinea în mână, drept în faţă.

Valentin zăpăcit şi cu obrazul ud leoarcă începu a se şterge cu mâinile. Apoi, când îşi reveni puţin, apucă cu violenţă o cană de pe măsuţa de toaletă şi vru s'o arunce în cap lui Tonio.

— Ei, ei, fără crime dacă se poate! strigă Ernest şi se puse între dânşii ca să-i despartă.

— Tu Tonio culcă-te aici... comandă el şi îl

trânti pe pat. Stai cuminte şi meditează-ţi în linişte coniacul.

Il luă în acelaşi timp pe Valentin cu căruţul în mijlocul odăii, departe de argentinian.

— Ce animal! Ce animal! bolborosi Tonio înfinzându-se pe aşternut... Dacă nu intervenea Ernest îi dădeam patru palme şi-l lăsam mort pe loc!

— Dela patru palme nu moare nimeni! proclamă calm Zed din colţul lui, ca un arbitru imparţial de match.

Pentru a crea o diversiune, Ernest începu să fredoneze încet o melodie.

Cu toţii o reluară în cor:

„Votre mari... bididi... bididi...
Il est dans la soupente...".

— Mai încet! mai încet! comandă Ernest.

„En train de baiser bididi... bididi...".

Ernest scoase un oftat comic şi toată lumea începu a râde.

— „En train de baiser la servante...".

Era o melodie monotonă şi tristă cu cuvinte pline de obscenităţi de om beat...

Cântecul însă în loc să-i anime şi să-i trezească îi înfundă mai rău în toropeală. Ploaia afară răpăia în geamuri, vântul şuiera cu lamentări intense şi prelungite.

Toată lumea rămase închisă în ameţeală ca într'o adâncă preocupare interioară pe care o rumega

în tăcere. Katty se trântise lângă Tonio pe pat şi îşi băgase o mână în părul lui, alintându-l încet.

— Ei lasă că o să-ţi treacă... Tonio... Tononio... Tonononio...

— Ce-i asta? întrebă turbure Tonio.

— Aşa vorbeam noi chinezeşte la şcoală, spuse Katty copilăreşte.

Valentin prinse a declama versuri, când fu deodată întrerupt de o controversă ce izbucnise între Zed şi domnul de lângă dânsul. Domnul acesta era un inginer din Paris care venea din când în când la Berck în concediu să se odihnească şi să vâneze raţe sălbatice în golful Authie, renumit pentru aceasta.

— Şi eu îţi spun că dintr'o lovitură îl nimeresc insista inginerul.

Cu degetul arăta ceva pe fereastră.

— Ia stingeţi lumina! comandă Zed. In întuneric o să ne dăm seama mai bine...

Acum, în odaia obscură, veneau din spre fereastră reflexele clătinate ale becului din stradă, agitat de vânt.

— Il iau dintr'o ochitură...

— Să vedem... să vedem, spuse calm Zed.

Puseseră un pariu între dânşii dacă inginerul va nimeri cu puşca becul din stradă.

— Mi se pare că aţi înnebunit de-a-binelea, spuse Solange înspăimântată.

Inginerul plecă însă în odaia lui şi se întoarse

peste câteva minute cu ceva greu în mână. Ernest în întuneric dormita şi nu prea îşi dădea seama de ce se petrece, până ce inginerul deschizând fereastra, o rafală rece de vânt şi de ploaie pătrunse în odaie, răvăşind totul.

Ernest de data asta se trezise de-a-binelea şi merse împleticit spre geam.

— Într'adevăr vreţi să faceţi asta? Aţi înnebunit cu toţii în astă seară?

Ajunse însă prea . târziu. Inginerul pusese puşca la ochi, viză şi trase.

Impuşcătura răsună formidabilă; rămaseră toţi îngroziţi. De sigur că tot sanatoriul se trezise.

Ce va urma acum? Palpitau de îngrijorare şi de emoţie. Tonio, buimăcit, se trezise din somn şi dădea acum afară din stomac tot conţinutul, cu horcăituri teribile.

In stradă, becul continua să ardă în bătaia vântului. In zadar Ernest se căsnea să închidă fereastra, în timp ce Solange încerca să smulgă din mâna lui Zed puşca pe care o luase dela inginer.

Era absolut hotărît să tragă şi el şi nimic nu putea să-l împiedece dela asta.

— Dacă nu dai drumul la puşcă să ştii că trag în tavan! Am degetul pe trăgaciu, spuse Zed foarte violent.

De altfel se şi ridicase pe căruţ, cu pieptul în aer, ţintind becul de afară.

Ernest se dădu la o parte și a doua împușcătură răsună mai puternică, mai teribilă, mai terifiantă.

Totul, amândouă împușcăturile, durase mai puțin de o minută.

In stradă becul se stinse: fusese nimerit.

Consternarea îi împiedecă pe cei din odaie să mai protesteze. Zed răzimă pușca de un scaun. Ernest închidea fereastra încet, cu mișcări amorțite ca după o imensă catastrofă împotriva căreia nu mai poți face nimic. Clănțănea din dinți, de frig, de enervare; căuta un cuvânt destul de aspru, destul de violent pentru a se elibera de teroarea din sine, dar împușcăturile îl mai țineau încă sdrobit sub povara cumplitei spaime.

Emanuel asistase la toată scena cu impresia vie că nimic nu se petrece în realitate. De câteva minute, exact dela cearta dintre Tonio și Valentin, în jurul lui toate lucrurile luaseră un aspect neînțeles și artificial. Erau ăștia oameni cu adevărat? Parcă asista la o înscenare ridicul de falsă și de inutilă. Vor izbuti oare să joace oamenii ăștia teatru cu atâta seriozitate până la capăt?

Impușcăturile în loc să-l desmeticească îl prăbușiră mai adânc în neînțelegere și halucinație. Astea fuseseră loviturile de grație care dărâmaseră cu pocnetul lor toată realitatea și-o scufundaseră în noapte. Ce se va desfășura de acum înainte nu putea să fie decât moale, lipsit de vlagă ca într'o lume construită din cârpe și vată. Emanuel nu mai

avea nicio putere să-şi imagineze ce va urma. Putea să se întâmple orice...

Zed mormăia într'una:

— Vedeţi că am nimerit? Bolnav, dar încă om... hă... hă... iată aşa crăpat cum sunt şi am dat gata un vânător... hă... hă...

Ceru să mai bea. Ameţeala se transformase la el în seriozitatea aceea tristă cu care beţivii se obstinează să comită lucruri absurde.

Ernest umbla de colo, colo prin odaie şi nu-şi mai găsea locul:

— Ce o să fie acum? Ce o să fie? Să ştiţi că mâine dimineaţă directorul ne dă pe toţi afară... Ce nebunie!

De când se trăsese cu puşca în sanatoriu se deschideau şi se închideau uşi, se auzeau şoapte, umblete pe coridor. Ernest se duse la uşă şi ţinti cu urechea.

In fundul unui coridor, undeva, o uşă fusese trântită cu sgomot.

— Ăsta-i directorul! Vine în anchetă! Ce să-i spun acum?

Cu toţii aveau respiraţia tăiată de intensitatea aşteptării.

— Vă rog linişte acum!... cea mai desăvârşită linişte...

Se auziră nişte paşi târşâiţi venind spre odaie.

Ernest întoarse încetişor cheia în broască.

— Tăcere! şopti el. Credeam că-i directorul dar...

Cineva bătu în uşă.

In odaie domnea cea mai deplină liniște.

— Ei deschide! Deschide domnule Ernest! Ce-i asta? Ce v'aţi apucat să faceţi?

Era o voce piţigăiată de femeie bătrână. Incepu să sgâlţâie uşa ţipând ca o pasăre.

— Deschide! Deschide uşa...

— Ce este? Cine-i acolo? întrebă Ernest din odaie.

— Deschide domnule Ernest că chem brancardierii să spargă uşa... Sunt eu, supraveghetoarea de noapte... hai, deschide!

— Şi ce anume vrei dela mine? întrebă Ernest cu mult calm.

— Mai întrebi ce vreau? Vă puneţi pe băutură, vă îmbătaţi, trageţi cu puşca... Ce-i aici sanatoriu ori cârciumă?

— Bordel, exclamă imperturbabil Ernest.

Şi începu la rândul lui să strige.

— Ce vrei? Cine te-a trimis? Cine a tras cu puşca? Ai înnebunit? Vezi doar că şi eu m'am trezit din somn şi eu am auzit împuşcăturile... a tras cineva în stradă... Da ce's pus eu, să fac poliţie? Du-te şi vezi cine a tras... şi lasă-mă în pace...

Cineva de alături bătu în perete să înceteze scandalul.

— Impuşcăturile s'au tras de aici, spuse din

nou îndârjită vocea piţigăiată de afară. Mă duc să chem directorul...

Ernest descuiă şi cu o mişcare bruscă deschise larg uşa.

Acum era faţă în faţă cu supraveghetoarea, el înalt, spătos, ea o bătrânică firavă în halat alb de serviciu, apariţie scheletică în lumina palidă a coridorului, o fantomă slăbănoagă în toiul nopţii.

— Ascultă! Ce vrei? Spune-mi clar ce vrei?... De ce ai venit direct la mine? Intotdeauna eu sunt ţapul ispăşitor în sanatoriul ăsta... Când se toarnă vin în pianul din salon, se vine la Ernest. Ernest a turnat... Când se aude gălăgie undeva, iute la Ernest... Când cineva împuşcă, Ernest... veşnicul Ernest. Te rog să spui directorului că mâine plec de aici. M'am săturat... Auzi?

Supraveghetoarea rămase pironită şi mută de stupefacţie sub avalanşa aceasta rapidă de argumente. Ernest protesta cu atâta vehemenţă şi sinceritate, încât mai că te apuca mila pentru băiatul ăsta atât de persecutat.

Acum supraveghetoarea se găsea în încurcătură şi nu mai ştia cum să plece.

— Ei bine... Ei bine... mă duc să vorbesc cu sergentul în stradă, murmură dânsa confuză şi se îndepărtă pe coridor în clinchetul legăturii de chei, ce acompaniase paşii ei târşâiţi.

Ernest se întoarse superb în odaie.

— Aţi văzut? Dacă vrei s'o sperii pe bătrânica

asta, spune-i că părăseşti sanatoriul. E de patruzeci de ani în serviciu aici şi a prins rutină... cum prind zidurile mucegai...

Acum mai greu era de condus pe fiecare bolnav la camera lui, dar Ernest se simţea prea epuizat, îl durea şi spatele, iar de Tonio nici nu putea fi vorba ca să-l ajute. Adormise din nou în grămada acră şi împuţită a resturilor de mâncare. Deocamdată se hotărîră să rămâe cu toţii în odaie dormitând, iar în zori vor da câţiva franci unui brancardier ca să se ocupe de ei, fără să prindă de veste nimeni.

Afară ploaia încetase. Ernest întredeschise geamul ca să iasă mirosul greu de vin şi de ţigară. Zed dormea cu gura perfect deschisă în formă de O, ca şi cum ar fi continuat în somn să se mire de reuşita loviturii.

Emanuel nu-i vedea pe Roger şi pe Cora, dar bănuia unde sunt cu gutierele alăturate, după şoaptele lor pasionate şi diferite scârţâituri ale arcurilor dela cărucioare.

In lumina unui chibrit pe care Ernest îl aprinse ca să caute cana cu apă, Roger şi Cora apărură o clipă întorşi pe o coastă, îmbrăţişaţi.

— Işi freacă ghipsurile unul de altul, mai mult nu pot face, şopti Ernest la urechea lui Emanuel.

Şi Solange? Unde era Solange?

Emanuel o descoperi lângă fereastră, privind în noapte. Afară obscuritatea se făcea mai gău-

noaosă şi mai destrămată iar pe fondul ei Emanuel se căsnea să limiteze silueta exactă a Solangei. In odaie se făcuse linişte deplină.

— Dă-te mai încolo brută! împinse Ernest pe Tonio şi se culcă şi el lângă Katty.

Valentin dormea dus, respirând sgomotos şi subţire pe nas. Sforăitul lui acoperea tăcerea din odaie ca o reţea de sunete ce se împletea dela sine, peste trupurile culcate... Emanuel nici nu ştiu când adormi, privind fix la fereastră, pata aceea incertă care era Solange.

Se trezi în zori buimăcit, nu atât de obosit cât de trist. Domnea în odaie o melancolie acră de după chef. Atmosfera „seratei" se resorbise într'un aer cenuşiu, irespirabil, cu claritatea dezolantă a unei dimineţi înnourate.

Solange plecase de mult. Şi Katty şi Tonio Ernest cu un brancardier se căsneau acum să scoată căruţul domnişoarei Cora.

Indată ce ea fu plecată, Roger Torn desfăcu pătura ce-l acoperea şi privi atent pe saltea.

— Ei mizerie! exclamă el foarte necăjit. Toată salteaua s'a udat şi pijamaua şi tot...

Avea fistule deschise şi probabil că i se făcuse un pansament prost.

— Ce-i? Ce este? întrebă Valentin mahmur. A străbătut?

— Da... şi încă mult... ce porcărie! Până la opt

când se deschide clinica trebue să stau în sosul ăsta...

Emanuel dela locul lui putu să vadă cearceaful umplut de lichide verzui, purulente.

Ernest și brancardierul se întoarseră și contemplară și ei dezastrul.

— Dacă te-ai sbenguit toată noaptea! spuse Ernest. Așa-ți trebue!

— Ei, lasă acum te rog lecțiile de morală la ora cinci dimineața, răspunse amar Roger Torn.

Era rândul lui Emanuel să plece; le făcu semn cu mâna celorlalți salutându-i.

Ernest împingea căruțul și căsca grozav, cât îl ținea gura.

Emanuel se regăsi singur în odaia lui și ziua îi apăru mai goală... mai dezolantă... In piept i se scobise un vid atroce, ca o nevoie adâncă de respirație, ori de plânset.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

In dimineaţa aceea Emanuel ar fi dormit până la ora mesei, dacă n'ar fi primit o vizită neaşteptată.

Deschise ochii mari când văzu intrând pe doctorul Cériez, însoţit de două infirmiere.

„Vine să mă certe de sigur pentru cheful de astănoapte", gândi el. Îi era ruşine de o lecţie de morală în poziţia asta culcată, în timp ce doctorul l-ar fi privit de sus, fără a-şi putea ascunde privirile, ori fără a putea să scape de atitudinea lui umilă, întins pe căruţ ca un animal gata de disecţie.

— Mai dormi la ora asta? întrebă doctorul cu vocea lui groasă, jovială.

Tonul acesta prietenesc îl ustură cumplit pe Emanuel. Simţi că i se face cald sub cuverturi.

— Eşti dispus pe un timp atât de mohorît să-ţi comunic o veste neplăcută? continuă doctorul cu aceeaşi bonomie. „Vrea să-mi anunţe probabil că sunt dat afară din clinică" îşi închipui Emanuel şi ridică iute capul, zâmbind nepăsător şi încercând să-şi ia un aer de canalie.

— Ei iată, să-ţi spun pentru ce am venit. Aş vrea să te întreb dacă ai vrea să-ţi fac azi ghipsul.

Odată şi odată tot eşti nevoit să-l porţi... Trebue fixate vertebrele dacă vrei să se vindece locul atacat. Ei ce spui? Il facem azi sau mai amânăm o zi?

Emanuel răsuflă uşurat; foarte mulţumit că nu era vorba despre chef, nu se mai gândi de loc la ghips şi admise imediat cu efuziune:

— Bine înţeles, chiar azi!... Sigur!... Să-l faceţi! Cred că m'am obişnuit cu poziţia culcată şi o să-l suport cu uşurinţă...

— Eşti întâiul bolnav care te bucuri de ghips, zâmbi doctorul. De obiceiu ceilalţi când le anunţ asta, fac o mutră de leşinaţi.

Un brancardier îl conduse la clinică.

Emanuel, în odaia albă şi antiseptică, în mijlocul aparatelor ortopedice, avu brusc o scurtă strângere de inimă şi într'un cont rapid al sincerităţii, regretă entuziasmul lui de odinioară.

— Oricum, mai bine un ghips decât o lecţie de morală, se încurajă el ceţos. Gândurile i se încurcau puţin şi din tot ce se găsea în jurul lui, clar şi inteligibil era numai mirosul puternic de acid fenic.

Eva, infirmiera, îl desbrăcă de pijama.

— A fost chef, nu şagă, murmură ea destul de încet ca să nu audă doctorul.

Ii plăcea să intre în intimităţile bolnavilor şi să se creadă prietena lor. Dar pe de altă parte îi bârfea pe toţi faţă de doctor. Ernest o descoperise de mai multe ori făcând naveta cu ştiri false.

Emanuel se prefăcu că nu știe despre ce e vorba.

Doctorul de altfel era gata și vroia să înceapă.

Își îmbrăcase un șorț larg, încheiat până la gât și cisme de cauciuc în picioare ca să nu-l stropească ipsosul.

In clinică era destul frig. „Te încălzești îndată" șopti perfidă Eva, iritată că Emanuel îi respinsese amabilitățile.

Il îmbrăcă cu o flanea subțirică, albă, ca un tricou de sport. Emanuel, privindu-se în reflexul convex al unei cutii nichelate, găsi că îi stătea bine.

— De acum încolo cu flaneaua asta rămâi pe d-ta, până ce îți vom scoate ghipsul, spuse doctorul.

Asta risipi farmecul.

Il întinseră cu burta în jos, pe două mese lipite una de alta. Apoi despărțiră mesele și Emanuel rămase cu mijlocul trupului suspendat în vid, făcând punte între ele.

In lighene, pe scaune, așteptau praful alb, apă caldă și fășiile de pânză.

Operația nu era de loc complicată: doctorul lua câte o fășie, o tăvălea în ghips și o muia în apă. Apoi o aplica în toată lungimea ei pe spatele lui Emanuel ca pe o compresă. Baf! Una... Baf! Incă una!... Se lipeau de coaste, de piept... de șolduri... aderau de piele ca niște animale lipicioase

vii, insinuante. Doctorul lucra cu o repeziciune de zidar căruia îi sboară cărămizile în mâini. Zemuia ghipsul scurs cu palma întinsă, îl clipocea uşor, şi îl modela pe trup. Făşiile cădeau flasc una după alta şi îl închiseră pe Emanuel într'o tunică albă dela gât până la şold.

Intr'adevăr începuse să se încălzească, nu era nici desagreabil, nici dureros. Inăuntrul corsetului se lipea de el o umezeală călduţă, destul de plăcută, iar din când în când o şuviţă de apă se scurgea repede de pe umeri pe spate, înfiorându-l cu o fină caligrafie tactilă.

Acum dosul era gata. Ghipsul mai trebuia îngroşat în faţă, pe piept. Incepuse de altfel să se întărească.

— Ia să te văd, poţi să te întorci singur cu faţa în sus? întrebă doctorul, apropiind mesele.

— Da... imediat... răspunse pripit Emanuel şi sprijinindu-se de un colţ al mesei încearcă să se răsucească.

Ce fuse asta?

Rămase stupefiat. Câte mii de kilograme cântărea acum? Imposibil de făcut o mişcare. Zăcea cu toate forţele anulate inert, prizonier în corset. Asta era va să zică!

Carapacea îl ţinea închis ermetic, imobil, copleşit de ea sdrobit pe loc ca de un bolovan. „Adio Emanuel! îşi spuse el. Ai devenit un om mort". Şi un nod dureros i se urcă în gât.

— Ce-i de făcut acum? întrebă dânsul.

Infirmiera și doctorul îl întoarseră cu fața în sus. Îl manevrau ca pe un manechin fără viață. Îl ridicau, îl suceau, îl depuneau încetișor pe masă ca să nu-l lovească... Emanuel, deposedat de toate mișcările lui normale, avu o sensație teribilă de abolire pe care n'o mai simțise decât în vis.

Doctorul tăie în fața burții un pătrat, pentru a lăsa liberă respirația.

Cu foarfeca mai rotunji corsetul pe la pubis și pe la șolduri. Când Emanuel ridică puțin capul și se privi până în vârful picioarelor, descoperi că devenise o statue cu totul hibridă, o stranie combinație de piele și ipsos.

Îl conduseră în odaia lui. Infirmiera aduse sticle cu apă caldă pentru a-l usca mai repede. Afară începuse din nou o burniță insistentă tamburinând în geamuri. Se dădu drumul la calorifer și sticlele de apă caldă fură așezate în jurul ghipsului. Căldura plăcută de odinioară a compreselor se prefăcuse acum într'o umezeală ce clipocea în interiorul corsetului la cea mai mică încercare de mișcare. Zăcea cu capul în sus, privind crăpăturile tavanului. Cu cât trecea timpul, cu atât ghipsul se întărea și umezeala devenea tot mai rece. Căldura sticlelor de apă nu puteau răzbate până dedesubt. I se aduse mâncarea dar nu puse mâna pe nimic. La ce bun să bage alimente în cutia asta de ghips?

Ernest veni să-l vadă îndată după prânz.

— Ți-au îmbrăcat uniforma! ai intrat în rang!... exclamă el. Și te-au nimerit tocmai după chef. Cred că te-ai desmeticit.

Se întinse pe patul din odaie, lângă căruț și aprinse o țigară.

— Ce nebuni Zed și inginerul lui! Putea să iasă un scandal mare de tot din afacerea asta...

Emanuel își aduse aminte de noaptea petrecută la Ernest, dar acum, în lumina după amiezei ploioase, în tăcerea fluierată mărunt de țiuitul caloriferului, toate detaliile precise de aseară se pierdeau într'o calmă disperare. Așa ca și cum nimic n'ar fi avut loc și n'ar fi existat niciodată altceva decât învelișul umed și rece al corsetului.

Ernest urmărea pe fereastră curgerea sinuoasă a șuvițelor de apă. Era și el copleșit de această zi de toamnă.

— Imi pare bine când plouă... spuse el într'un sfârșit. Asta e vremea ce ne corespunde nouă bolnavilor. Ploaie, cer acoperit, frig... atunci știi că toată lumea e redusă la aceeași odaie cu patru pereți... la aceeași tristețe.

Emanuel îl înțelegea din tot sufletul.

— Când e frumos afară, când e cald și soare, continuă Ernest, atunci lucrurile îmi apar grozav de inutile și de neînțelese. Ce poate face un om în mijlocul limpeziciunii decorului? Și chiar de ar

face ceva... e prea clar... prea vizibil şi prea ininteligibil. Misterul cel mai tulburător e poate cel care ne apare în cea mai simplă evidenţă. Imi plac mai bine zilele astea mohorîte şi ploioase, când stai închircit în casă şi ai o înţelegere de câine bătut...

Tăcură câtva timp amândoi ascultând ploaia. Emanuel închise ochii.

— Vrei să te las să dormi?

— Imposibil... Stau într'o băltoacă îngrozitoare. Parcă îmi intră umezeala sub piele... până la oase... până la inimă... Parcă se urcă încet în cap...

— Intr'adevăr e foarte neplăcut, aprobă Ernest. Cunosc asta, ştiu ce înseamnă... O să mai dureze încă două trei zile până se usucă... apoi, nici nu-l mai simţi.

Emanuel se gândi cu groază la cele „două trei zile".

— Crezi că mă voi obişnui vreodată cu asta? spuse el şi bătu furios în carapace. De câte ori o să fac o mişcare, ghipsul o să mă ţie pe loc şi o să-mi readucă aminte că sunt închis ermetic într'însul.

— Te vei obişnui... te vei obişnui; o să faci câte mişcări pofteşti... ai să vezi o să te mişti cu ghips cu tot, ca şi cum ar fi o simplă cămaşă...

Ernest se ridică să plece.

— Vreau să te întreb ceva, spuse Emanuel. Ci-

ne-i fata aceea înaltă, blondă, care a fost aseară la tine? O chiamă Solange.

— Ah, Solange! E şi dânsa o fostă bolnavă. A stat şi ea pe gutieră ca tine. Vezi bine s'a vindecat admirabil. Insă nu e domnişoară... e doamnă... a fost măritată şi când a căzut bolnavă bărbatul ei a părăsit-o. Era destul de amabil şi elegant din partea lui, nu-i aşa?

— Şi atunci dânsa, ce caută acum la Berck?

— Uite asta e ceva foarte curios... Berck e altceva decât un oraş de bolnavi. E o otravă foarte subtilă. Intră de-a-dreptul în sânge. Cine a trăit aici nu-şi găseşte locul nicăieri în lume. Ai să simţi şi tu asta într'o zi. Toţi negustorii, toţi doctorii de aici, farmaciştii, chiar şi brancardierii... toţi sunt foşti bolnavi, care n'au putut trăi în alte părţi.

— Şi Solange? întrebă din nou Emanuel pentru a reveni la un subiect care îl ardea.

— Trăieşte singură aici. Işi câştigă singură existenţa. E dactilografă într'un birou de avocatură.

Ernest deschise uşa. Emanuel îl reţinu.

— Aş putea vorbi cu dânsa? aş putea s'o văd?

— Aha! Va să zică e vorba de ceva serios! Te-ai îndrăgostit de ea? Cunosc şi chestia asta... e ceva în genul ghipsului dar tocmai pe dos: tortură uscată şi fierbinte. Cred că mâine o să-i vorbesc şi o s'o chem aici. Poate că o să vie, la revedere!

Şi îl lăsă pe Emanuel în umezeală, în singurătate şi în plină nerăbdare.

Umezeala deveni noaptea o tunică de febre şi de coşmaruri. Emanuel aţipea o clipă şi se scufunda într'o mlaştină. Era o zi de iarnă cu soare şi zăpadă ce se topea pe acoperişe. Innota cu galoşii în apă, dar era soare în stradă. Soare! Soare! Ca bulgări de foc ce ţâşneau în toate direcţiile! Un joc de artificii,—dar ziua în lumină, în zăpadă! Orbitor! Asta vroia întotdeauna Emanuel. Să-l însoţească o fată în soare, pe o zi ca asta. Solange. Poate. Violetele umede încă de fecunditatea humei. Ce miros! Vezi acele două pasări albe care sboară din acoperiş în acoperiş? Sunt sufletele noastre... Zăgaz şi dărâmare. „In umbră voi aştepta mai bine soarele şi pe Solange..." în umbră toate lucrurile devin albastre. Apoi ventuzele... aşa trebue să fie... întotdeauna beatitudinea trebue să fie absorbită de umbră şi de ventuze... ventuze glaciale şi gelatinoase...

Emanuel se trezea şi aprindea lumina.

In anumite locuri ghipsul cântărea litri întregi de apă. Se ivea lângă coaste un spaţiu neutru unde respiraţia putea să se elibereze o clipă, dar mai încolo se lipea iar de răceală. Lumina electrică amplifica totul şi multiplica chinul cu fiecare obiect în parte. Mai suportabil era întunericul.

In obscuritate, Emanuel delimita harta umezelii și a torturii. Erau promontorii ascuțite ce-i intrau în oase adânc... și mai încolo locuri calme și întinse de umezeală rece... apoi golfuri de liniște relativă. Îi apărea în minte imaginea Solangei. Dar devenise imposibil de despărțit amintirea privirii ei limpezi și albastre, de mucegaiul desgustător al umidității.

Incepu să dârdâie de frig. Apoi îi trecu frigul, dar continuă să dârdâie de enervare.

Intr'un sfârșit adormi sdrobit de osteneală. Simți că somnul îl copleșește, știa că doarme, că nu-i decât scufundat într'o moleșitoare trezie, dar nu mai avea putere să se gândească la aceste lucruri. Plutea în ape foarte grele și epuizante...

In dimineața aceea, Emanuel stătu tot timpul în salon cu alți bolnavi, copii, doamne bătrâne care tricotau, impozante pe gutiere ca niște statui indice. Se prelingea de pereți o zugrăveală verde și spălăcită, ca o boală grozavă și secretă a încăperii.

Emanuel acoperit până la gât de cuverturi albe abia de putea mișca puțin capul în dreapta și în stânga.

Putea vedea pe „marchiză", o fostă profesoară totdeauna în rochie de catifea violetă, cu brățări și inele pe degete, cu medalioane și dantelării ornamentând enormii ei sâni defuncți.

Intr'un colț, un băiețaș de vreo zece ani mă-

cina dintr'o cutie muzicală cu manivelă refrenul persistent şi neurastenizant al aceloraşi trei note minore. Era băiatul unui negustor din Viena. Tatăl lui stătea lângă dânsul mângâindu-l pe păr.

Conversaţa era generală. Emanuel căzu în mijlocul ei ca o nouă pradă, uşoară de înhăţat. Cu toţii începură a se interesa de ghipsul lui. Emanuel răspundea cu binevoitoare plictiseală. Îl frământa o aşteptare secretă. Ernest plecase jos la telefon să întrebe pe Solange dacă poate veni la sanatoriu.

— In tot cazul, acum dimineaţă are serviciu, poate după masă... spuse Ernest. Şi ce să-i spun? Ce motiv să-i dau?

Emanuel se gândi o secundă.

— Spune-i pur şi simplu că vreau s'o văd...

Ernest nu mai revenea. Emanuel de nerăbdare începu să răspundă încurcat la întrebările celor din jurul lui.

— Te doare capul? întrebă „marchiza".

— Da, îngrozitor... capul şi gâtul... şi şoldul stâng... răspunse cu infinită seriozitate Emanuel şi fu lăsat în pace.

Intr'un sfârşit se auziră paşii lui Ernest.

— Vine! făcu el un semn discret, clipind şiret din ochi chiar din prag.

Emanuel simţi brusc o mare greutate evaporându-se din ghips.

Dar Solange întârzie şi nu veni decât aproape de ora mesei. Brancardierii începuseră să ia bol-

navii pentru ascensor. Emanuel ceru să fie condus în odaia lui. Il urmau pe coridor Ernest și Solange. Era una din sensațiile ciudate legate de boală, când un bolnav împins pe căruț era urmat de persoane sănătoase. Ceva ca mersul familiei după o targă cu un cadavru... sau ca al călătorilor grăbiți care se iau după căruța lor de bagaje.

Emanuel ar fi vrut să rămâe măcar o clipă singur cu Solange. Ernest înțelese și vru să plece dar Solange îl reținu.

Se interesă în de aproape de ghips.

— E foarte neplăcut... nu-i așa? Și eu am stat în ghips opt luni și acum am uitat totul...

In odaie nu era niciun scaun. Solange se așează pe pat, lângă Emanuel. Era atât de aproape de dânsul încât el îi simțea parfumul ei, un amestec indiscernabil de mandarină și de lavandă, un parfum proaspăt care adera perfect de tricoul simplu pe care îl purta, o flanea albastră cu un guleraș alb răsfrânt de școlăriță. Toată grația acestei femei tinere venea dela o anumită asprime în îmbrăcăminte, în gesturi, în parfum...

Vorbiră despre lucruri neînsemnate în timp ce Emanuel se căsnea să descopere cum ar putea-o face să mai vie odată la dânsul. singură.

Incepu brusc să geamă, mai întâi foarte discret, apoi intensificând gemătul până la limita precisă unde ceilalți puteau să-l audă și totuși să creadă că ar vrea să-l înnăbușe

— Ce ai? îl întrebă Solange.

Emanuel încetă și încruntă sprâncenele. Trebuia bine jucat, destul de clar pentru ca să se vadă că suferă în secret și că totuși, stoic, preferă să tacă.

— Eh... nimic, absolut nimic, spuse Emanuel cu o constrângere de care ceilalți se speriară.

— Ba văd că te doare ceva, trebue să ne spui... Să știi că nu plec până nu știu ce te doare, spuse Solange cu subită compasiune.

Emanuel exulta, dar protestă din nou cu același ton melancolic:

— Vă asigur... că nu-i nimic... o să-mi treacă...

Solange părea sincer mâhnită.

— Ei hai, spune ce ai...

— Ficatul, murmură Emanuel, (nu suferise de ficat niciodată în viața lui).

— Unde te doare?... arată-mi mie... spuse Ernest.

Emanuel nici nu prea știa unde se ivesc durerile într'o criză de ficat. Arată cu palma deschisă tot pieptul și jumătate de burtă. Era suficient după părerea lui.

— Uhuu! se miră Ernest. Astea sunt dureri iradiate în centură...

— Și te-a lovit criza tocmai acum când ai și ghipsul...

— E îngrozitor, șopti Emanuel și se înduioșă

atât de sincer de sine însuşi, încât aproape îi veneau lacrimile în ochi.

— Ce-i de făcut? întrebă Solange.

In acel moment i se aduse tava cu mâncare. Emanuel era leşinat de foame.

— Cred că ai face mai bine să nu mănânci nimic, îl sfătui Ernest.

— Da... da, aprobă Solange. Un ceai, un simplu ceai, cu pesmeţi.

Şi fata de serviciu plecă cu tava încărcată, lăsând după ea trena plăcută a unui miros de supă caldă. Emanuel devenise acum cu adevărat trist, dar trebuia să joace comedia până la sfârşit.

— Imi este mai bine, murmură el.

— Să stai liniştit, auzi? şi o să-ţi treacă. Imi pare grozav de rău că nu mai pot rămâne, spuse ea uitându-se la ceas. Imi pare rău de asemeni că suferi atât...

Un scurt acces la ficat crispă din nou faţa lui Emanuel, dar fu suportat admirabil.

— Şi nu e numai asta... murmură el. Toate durerile toate ghipsurile nu sunt nimic pe lângă îngrozitorul, înspăimântătorul chin de a sta singur într'o odaie... în fiecare zi... în fiecare zi...

Ernest înţelese acum totul şi tuşi aprobător.

— Pentru ce nu vii să-l vezi mai des? întrebă Solange pe Ernest, dar acesta tăcu în timp ce Emanuel continuă să geamă.

— Ei bine, voi veni cu să te văd, spune So-

lange cu eroism. Când? Stătu să se gândească. Duminică, de exemplu. Duminică sunt liberă toată ziua...

— Vă mulțumesc... vă mulțumesc mult de tot, gemu Emanuel într'un ultim efort de umilință și clovnerie.

— Te rog însă să nu uiți, spuse Ernest.

Plecară amândoi. Rămas singur, Emanuel avu o scurtă destindere. I se aducea tocmai ceaiul.

— Și restul... comandă el. Trebue adusă toată tava... cu mâncare, totul... mi-e foame... mi-a trecut criza...

Și trimise înapoi băutura anemică și siropoasă spre deplina uluire a fetei de serviciu.

Emanuel după masă nu se putea plânge că fusese abandonat. Veniră mulți bolnavi să-l vadă și mai întâi Tonio. Era amărît: sosise de câteva zile o rudă a doamnei Wandeska din Polonia, un așa zis văr, care trebuia s'o ia acasă.

— Ce o să mă fac singur? se frământa el.

Il chinuia mai ales enigma acestui văr tânăr și destul de plăcut la vedere care putea fi, eventual, un amant...

Apoi Zed, în căruț, îi făcu o mică vizită, și în spre seară când fu din nou singur, veni Quitonce, bolnavul care umbla cu două bastoane, svârlind din picioare.

Acesta rămase un timp mai îndelungat.

Era destul de tânăr, dar cu tâmplele încărunțite. Părea că nu se gândește niciodată la infirmitatea lui. De altfel o și mărturisea:

— Înțelegi? Eu sunt bolnav din copilărie. Cunosc toți doctorii, toate infirmierele, toate sanatoriile din Europa. Există excroci internaționali care au cutreierat tot globul și știu în mod exact în ce oraș, la ce firmă se poate da o lovitură sigură... Eu știu pe de rost geografia clinicilor de boli osoase. Îți pot spune în ce sanatoriu din Elveția infirmierele sunt amabile, și unde se face în Germania cel mai bun ghips... Sunt specializat... În meseria mea de bolnav am depășit diletantismul. Am devenit cu adevărat un „profesionist".

Quitonce era fiul unui renumit inginer din Paris. Emanuel văzuse odată în ziare fotografia inginerului Quitonce la inaugurarea unor lucrări tehnice de seamă.

— Ești un erou al bolii, nu un profesionist... îi spuse Emanuel.

— Ce e aceea a fi un erou? sări Quitonce. Dacă a cuceri în lume ceva înseamnă a fi un erou, atunci eu n'am cucerit nimic și nu sunt un erou. Iată, să-ți spun eu ce este cu eroismul bolnavilor...

Se opri o clipă să respire, era puțin astmatic și asta dădea conversației lui un mare calm, și un mare farmec. Vorbirea lui liniștită, pe ton uniform se menținea însă numai atât timp cât stătea pe un scaun. De îndată ce se ridica, se punea în funcție

mecanismul sgâlţăitor al picioarelor şi tot restul corpului se sguduia şi el, ca o uzină ce vibrează toată când lucrează în ea un motor puternic.

— Pentru a fi un erou, pentru a ajunge la un ţel, continuă Quitonce cu o uşoară oboseală în voce, trebue o anumită energie şi o anumită voinţă pentru înfrângerea unui mare număr de dificultăţi. Ei bine, orice bolnav dispune de aceasta. In timp de un an de zile un bolnav desfăşoară exact atâta energie şi voinţă câtă trebue pentru a cuceri un imperiu... Atât doar că le consumă în pură pierdere. Iată de ce bolnavii pot fi numiţi cel mult nişte eroi negativi. Fiecare din noi este un „cel ce n'a fost Cezar" deşi a îndeplinit toate condiţiunile pentru a fi. Înţelegi? A conţine toate elementele componente ale unui Cezar şi a fi... un bolnav. E forma suprem ironică a eroismului.

Işi trecea mâna pe faţă ca pe o mască. Părea oarecum preocupat de altceva decât de ceea ce vorbeşte.

— Peste două săptămâni sau o lună, nu ştiu exact când, va trebui să fiu din nou operat. Va fi a douăsprezecea operaţie în viaţa mea... Mi s'au tăiat degete putrede, bucăţi de craniu. Uite cicatricele aici... şi dincolo... şi aici. Ei bine, dacă mi-ar mai trebui pe lângă toate şi eroism ca să suport această nouă probă, m'aş sinucide... n'aş rezista...

— Şi totuşi o vei suporta, spuse Emanuel.

— De sigur... de sigur... însă „dincolo" de e-

roism... nici cu curaj... nici cu speranţă... cu nimic. Păstrez pentru operaţie sentimentul absolut neutru pe care îl am când beau un pahar de apă... nici curaj nici laşitate... beau un pahar de apă, atâta tot.

Işi trecu din nou mâna pe obraz şi rămase tăcut cu faţa în palmă. In odaie se întunecase dar Emanuel nu vroia să aprindă lumina pentru a nu întrerupe incantaţia acestui început de prietenie.

— Am făcut totul în viaţă, spuse din nou Quitonce, am încercat toată gama, dela dureri până la... eram să spun voluptăţi... până la prostii... Aprinde puţin!

Scoase din buzunar un portmoneu voluminos şi scotoci prin el.

— Uite-te şi dumneata la ele...

Dete lui Emanuel un pachet de fotografii.

Erau toate fotografii pornografice, destul de bine prinse. In toate revenea aceeaşi figură de bărbat vânjos în pielea goală, în plină tensiune virilă şi două femei cu trupul foarte fin modelat.

Emanuel privind mai cu atenţie, descoperi că bărbatul hipersexual era chiar Quitonce.

— Imi regăseam întotdeauna forţele între două operaţii, explică el. Ce zici? Excitante, nu?

Emanuel era torturat de o întrebare pe care însă n'o puse. „Oare în timpul actului sexual Quitonce arunca din picioare ca şi atunci când umbla?". Viziunea unei paiaţe deslănţuite frenetic,

asvârlind şi tremurând din tot corpul în dragoste, era penibilă. Inapoiă fotografiile cu mulţumiri.

— Excitante, hm? mai făcu odată Quitonce, plescăind din limbă.

In noaptea aceea Emanuel fu măcinat de cumplite pofte. Era o suferinţă unică şi teribil de limitată. Sexul se prefăcuse într'o durere vie, într'o aspră tortură interioară a pielei însăşi, ce smulgea din pubis, odată cu epuizanta lui virilitate tot restul de calm necesar somnului. Era o supremă trezie adânc înfiptă în carne, un suprem efort prizonier...

Şi apoi începură către dimineaţă în interiorul ghipsului care se uscase, mâncărimile de piele. Era o nouă suferinţă, un nou chin, o nouă sfâşială rece, halucinantă. In zadar Emanuel aluneca mâinile neputincioase pe corset. Unghile sgâriau doar tunica groasă de ghips. In interior, pielea se aprindea pe anumite suprafeţe şi iritaţia creştea frenetic, ca o revărsare de acizi sau ca o ghiară măruntă ce se plimba prin reţeaua cea mai fină a nervilor.

Inchidea ochii şi strângea pleoapele cu putere simţind bine că nu mai putea conţine atâta iritaţie calmă şi demenţială. Incercă să se scarpine, frecându-se pe dinăuntru de pereţii ghipsului, dar noi teritorii de piele se incendiau de frenezia mâncărimii, în timp ce durerea sexualităţii creştea şi ea mereu, paralelă cu iritaţia pielei.

Emanuel își adună încă odată cu putere toate fibrele feței și se concentră într'o supremă rezistență.

Cu pumnii închiși, cu pleoapele strânse, închircit și redus la minimum, se hotărî astfel să aștepte consumul arderii ce-i cuprinsese trupul.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

In fine veni și ziua de Duminecă. Ploaia încetase. Toți bolnavii fură scoborîți la aer. Zăceau aliniați pe cărucioare sub un îngust coviltir de pânză murdară, cândva galbenă, acum decolorată de ploaie. In față se ridica obsedantă și sumbră clădirea sanatoriului. Câțiva sărmani metri de gazon uscat și vreo două tufișuri de trandafiri veștezi formau toată grădina. Era o grădină umilă și tristă, închisă între ziduri ca un animal suferind într'un țarc.

Emanuel se acoperise bine cu două pături ca să nu-l răzbească sub ghips curenții reci. Venea din spre ocean, o briză tăioasă și umedă, împregnată cu miros puternic de alge și de putreziciuni.

Aștepta cu nerăbdare pe Solange, deși știa bine că nu va veni dimineață.

Își aprinse o țigară și pufăia din ea calm, fumul se înfășura în fir albastru, rupt de vânt și Emanuel îl urmărea inert, tăcut, fără gânduri.

Toată îngrozitoarea lui noapte de chin și de frământări se evaporase uimitor în aerul amplu al dimineții de toamnă. Toaleta cu apă rece, în odaia lui, îl reîmprospătase ca o piele nouă ce ar fi îmbrăcat-o pe obraji și pe mâini. Trecu buretele îm-

bibat cu apă, în mod absurd şi inutil, şi peste tunica de ghips, ca o satisfacţie de ordin strict moral. Işi îmbrăcă apoi cămaşa corect ca pe un trup bine spălat. Ghipsul în interior se uscase aroape complet.

Emanuel rămase în grădină, izolat de ceilalţi bolnavi până la ora mesei. După amiază, se închise în odaie, înfrigurat de aşteptare.

In sanatoriu domnea vidă, atmosfera de plictiseală a după amiezelor de Duminică. Răsuna din când în când în vreo odaie ecoul ronţăit şi şters al unei plăci de gramofon, apoi tăcerea recădea mai grea şi mai hipnotizantă. Asculta cel mai mic sgomot de pe coridor. Era oare de astă dată Solange? Paşii se apropiau înşelători şi dedoată se prefăceau în paşii indiferenţi ai unei persoane străine, ca într'o experienţă de prestidigitaţie cu o rapidă substituire de obiecte.

In zadar aşteptă până seara târziu.

Solange nu veni nici în ziua aceea şi nici în ziua următoare. Exasperat îi trimise cu un brancardier un bilet, la pensiunea unde stătea. Dar nici aceasta nu avu vreun efect.

Emanuel umilit măcina acum o stăpânită dar destul de violentă pornire împotriva ei. Aşteptarea se prefăcuse în dorinţa de a nu o mai vedea de loc, dar dorinţa asta era tot atât de lucidă şi de insistentă ca şi cealaltă. Trecea încă un ceas, încă o zi din „aşteptarea de a nu o mai vedea". Ştia

că întâmplarea i-o va pune din nou în față și măsura timpul probabil în care această întâlnire nu va avea loc.

Într'o seară, pe la sfârșitul săptămânii, pe neașteptate Solange bătu la ușă. Ce-mi va spune? Ce motiv banal și absurd va invoca? gândea Emanuel. Solange intră cu respirația tăiată, cu obrajii înflăcărați. Fugise? Venise atât de grăbită? Ce comedie! gândi Emanuel. De patru zile de când primise biletul avusese tot timpul să vină încet...

Ținea bilețelul desfăcut în mână. Era îmbrăcată cu un pardesiu simplu de voiaj.

— Ești supărat că nu ți-am răspuns imediat? întrebă ea văzându-l îmbufnat.

Emanuel nu răspunse.

— Vin de-a-dreptul dela gară. Am stat la pensiune doar o clipă cât am cetit biletul. Ei iată, chiar în ziua aceea când am plecat de aici, patronul meu a avut chestiuni importante de aranjat la Paris și m'a luat cu dânsul... De cinci zile înnebunesc bătând la mașină contracte și aranjamente... O fabrică de aici din împrejurimi fuzionează cu altele. Imposibil să-ți închipui câte cifre și paragrafe pot conține burțile unor fabricanți...

Vorbea repede ca să-l liniștească pe Emanuel. urmărind pe fața lui semnele de înseninare.

— Duminică mi s'au dat două ceasuri libere. Atâta tot. Mi-am cumpărat un sandwich și am intrat într'un cinematograf ca să mă pot distra, o-

dihni şi potoli foamea în acelaşi scurt interval de timp.

Emanuel îşi simţi brusc evaporată toată indiferenţa aspră ce şi-o pregătise pentru dânsa în ultimele zile ca o încărcătură de explozibil. Ar fi vrut să-i apuce mâinile imediat şi să i le sărute; să-i spue că o iubeşte pentru ca momentul acesta anost al oricărui început de dragoste să fie trecut mai repede.

Solange îşi desbrăca pardesiul.

Emanuel o privea înaltă simplă în faţa lui şi se înfioră uşor de uluitoarea ei prezenţă, totală, inexprimabilă, conţinută brusc de această odaie atât de îngrozitor de pustie până atunci.

Se aşeză tot pe pat, lângă dânsul, aşa ca înainte cu câteva zile. Vertiginoasă sensaţie de realitate după o îndelungată aşteptare...

In timpul călătoriei rochia ei se impregnase cu aerul acid de compartiment, dar prin transparenţa acestui miros, Emanuel regăsea vechiul parfum de lavandă.

Intr'un sfârşit o întrebă dacă nu vrea să mănânce ceva. Ea ceru un ceai şi o portocală.

O privi într'o lucidă reverie cum mânca portocala. Cu fiecare gest se desăvârşea plenitudinea simplă a regăsirii. Impărţise fructul în patru şi muşca de-a-dreptul din carnea roşie zemoasă, atât de adânc, încât îi rămâneau firişoare albe de coajă printre dinţi.

— Iartă-mă că devorez portocala ca o sălbatică, se scuză ea.

Emanuel de câteva minute se simțea copleșit de povara ghipsului. Exact din momentul când îi trecuse prin minte că Solange ar putea fi amanta lui.

Dar cam în aceiași măsură în care îl apăsa greutatea corsetului, îl tortura și desinvoltura limpede a Solangei. Căuta câteva vorbe destul de simple și directe pentru a i le spune, dar toate frazele mintale se decolorau repede în fața elementarei ei prezențe.

Câtva timp stătură de vorbă prietenește.

Solange îi povesti mici incidente din drum și i-l prezentă pe patron ca pe un financiar „a cărui destinație primitivă oscilase de sigur timp îndelungat între tentația de a deveni măcelar ori hingher".

Emanuel era torturat de gândul de a-i apuca mâna într'a lui. Va rezista oare? O va retrage? Mâna Solangei odihnea indiferentă pe fierul patului.

Era mai ales paralizat de imaginația lui precisă: vedea în gând idila lor de mult consumată, urmărea atitudini exacte de dragoste între ei, ce nu existaseră încă niciodată, avec brusc vechi amintiri de lucruri ce încă nici nu se întâmplaseră, scene vii ce-i furau pasionant atenția și înfășurau

atmosfera prezentă în calmul unor evenimente de mult petrecute...

Apoi, brusc, toate gândurile ancorau stupide în imposibilitatea de a-i apuca mâna; în paralizia gestului cel mai simplu și mai imediat

Intr'un sfârșit, reuși să întindă brațul cu un suprem efort, dar gestul fu atât de rapid și de brutal, încât Solange tăcu înspăimântată.

Ii strângea acum cu putere mâna între degetele lui osoase închizând ochii, ca într'o experiență de magnetism.

Solange îl privea nedumerită. Dar când Emanuel o trase spre el înțelese, și se lăsă în voie pe gura lui, fără zbateri și fără nici o protestare. Buzele îi vibrau ușor. Parfumul părului îl ardea pe Emanuel ca și surpriza fascinantă a sărutului, ca și căldura limpede a brațului ei descoperit.

— Știu bine ce fac, murmură ea. Pentru asta am venit.

Il înconjură cu brațele și își lipi obrazul fierbinte de al lui.

Se petrecu atunci ceva îngrozitor. De câteva clipe Emanuel uitase din nou că purta un ghips. Acum, înconjurat de brațele Solangei, greutatea lui îl apăsa insuportabilă. Solange strângea un bust de piatră. Emanuel aluneca zadarnic mâinile pe umerii ei, între dânșii ghipsul punea o barieră de indiferență și crea o organicitate nouă, impersonală și teribil de dură... Ii venea aproape să

plângă de ciudă. Dificultatea corsetului îi biciuia mai aprig sângele şi îl răscolea de dorinţi. In neştire îi mângâiă braţele, apoi coapsele. Simţi deodată stofa rochiei marginea ciorapilor şi, mai sus, netezimea pielei.

Cu mâna întinsă reuşi să stingă lumina. In întuneric totul se precipită într'o dorinţă mai impetuoasă, dar care se reducea în sbaterea de pe căruţ neputincioasă, scrâşnind din dinţi.

Deodată, în momentul când Emanuel alunecă mâna lui sub rochie şi simţi trupul cald, apoi unghiul inefabil şi fierbinte, al coapselor unite, Solange murmură: — Asta o să-ţi facă rău!...

Emanuel avu o tresărire interioară şi cumplita lui ameţeală nu făcu decât să se reanine cu o exaltare şi cu pofte mai vii. Cuvintele şoptite îl ardeau ca un lichid mai fierbinte, mai corosiv, în sânge. „Asta o să-ţi facă rău" repeta el, „Asta!..." adică ceea ce dorea el, ceea ce îl chinuia şi îl răscolea atât de grav în clipa aceea.

Atingea acum feminitatea ei secretă şi suferinţa lui deveni aproape furioasă.

In zadar încerca să alunece alături pe pat; ghipsul îl ţinea imobil, legat de căruţ. Solange căzu cu capul lângă dânsul în tot lungul lui, pe trupul încercuit de corset, ca pe un manechin neînsufleţit.

Acum ghipsul împiedeca mai mult ca înainte, mişcările libere, naturale...

Emanuel, desgolit, nu izbuti să pătrundă con-

vulsiv decât pulpele ei, între coapsele strânse, acolo unde carnea fierbinte deveni înşelătoare timp de o clipă... O clipă în care exaltarea crescu imensă şi se destinse într'o supremă epuizare.

Era un act viu şi normal, redus la un simulacru penibil, de care Emanuel se simţea umilit şi ruşinat.

Aprinse lumina în silă. O disperare amară şi istovitoare zumzăia prin cap ca un inepuizabil mecanism, imposibil de oprit.

Solange îl mângâiă pe frunte, apoi simţindu-i toată tristeţea, îşi alipi din nou obrazul de al lui.

— Te rog să nu fii trist... Mai mult decât a sta în pat lângă tine, aş vrea să fiu câinele tău şi să dorm în pragul uşii. Este tot devotamentul de care mă simt capabilă...

Emanuel simţi că o parte din viaţa lui, liberă şi esenţială dispăruse dintr'însul, poate pentru totdeauna. In locul ei îşi făcu loc o amărăciune calmă şi dureroasă, ca o nouă lumină interioară plină de tristeţi.

In săptămâna aceea avu loc o întâmplare care îl impresionă adânc pe Emanuel.

Tonio de câteva zile nu-şi mai găsea locul în sanatoriu. Umbla zăpăcit prin coridoare cu cămaşa desfăcută, trăgând cravata după dânsul ca laţul unui câine. Se apropia ziua plecării d-nei Wandeska.

— Ah! cel puţin dacă aş şti că slăbănogul acela blond care o însoţeşte pretutindeni nu e amantul ei, spuse el într'o seară lui Ernest.

Işi păstra totuşi vechea lui atitudine demnă şi indiferentă în sala de mâncare. Venea sprijinindu-se de un singur baston şi ridica puţin capul, cu privirile vag distrate când saluta pe d-na Wandeska. Ţinea să-şi suporte disperarea cu o mândrie rece şi bărbătească. In ochi îi plutea însă toată melancolia nopţilor nedormite.

Ii scăpa de sub control un simplu gest, ori o atitudine infimă ori apărea câte o nuanţă clară în paloarea feţei, care nu puteau înşela pe nimeni.

Incerca apoi, bietul băiat, să şchiopăteze cât mai puţin când trecea prin faţa vărului sănătos cu obrajii rumeni.

Emanuel ieşind cu trăsura îl găsea veşnic la

o masă în faţa unui bar de mâna treia, pe esplanadă, cu ochii rătăciţi, în faţa unui pahar cu lichid galben pe care îl sorbea cu paiul. S'ar fi părut că e oranjadă, dar era cu totul altceva:

— E o invenţie a patronului de aici, bolborosi Tonio, ceva foarte bun... rachiu amestecat cu rom şi câteva gălbenuşe de ou. Foarte bun şi întăritor...

Era atât de întăritor, încât când se ridica dela masă, abia de se ţinea pe picioare.

In zadar Ernest şi Emanuel încercau să-l convingă că bănuielile lui nu-s întemeiate.

Intr'o după amiază, mai beat ca de obicei, nu se mai putu stăpâni de nelinişte. Alergă la Ernest. Ii trecuse prin cap o ideee:

— Odaia lui Emanuel — nu-i aşa? este lipită de odaia d-nei Wandeska?

— Exact, răspunse Ernest.

— Am văzut în odaia lui Emanuel un dulap, care de sigur ascunde după el o uşă. Ce-ar fi ca diseară?... Inţelegi?

Ernest se prefăcu că nu pricepe nimic.

— Ei asta... nu înţelegi? Să merg diseară când vine vărul la dânsa, să dau la o parte dulapul, să ascult la uşă şi atunci o să ştiu cu siguranţă dacă...

Ii venea greu să-şi exprime grozava supoziţie cu glas tare, s'o audă spusă de el însuşi.

— Ar trebui să-l întrebăm şi pe Emanuel, spuse Ernest. Ce crezi?

Se duseră în odaia lui dar nu-l găsiră. Era plecat cu trăsura pe plajă.

Tonio fierbea de nerăbdare. Îi intrase în cap ideea asta şi se învârtea acolo înăuntru frenetic, ca un titirez, rupând toate reţelele gândurilor ca firele de păianjen.

Trebuia, oricum, să aştepte până seara, dar alergă să-l caute pe Emanuel pe plajă ca şi cum nervositatea ar fi putut precipita timpul, biciuindu-l să treacă mai repede.

Urcă gâfâind colina ce ducea spre ocean. Iritaţia, gelozia şi beţia dintr'însul ce transformaseră acum în obstinaţia feroce de a-şi găsi prietenul.

Era o concentrare supremă a sentimentelor lui esenţiale pe un fapt mărunt şi neimportant ca o revărsare absurdă de forţe pe o rigolă îngustă.

Găsi plaja complet goală. Atât cât cuprindea ochiul nisipul plat se întindea până departe ca o pustiire evidentă a locurilor, aranjată special pentru exasperarea lui.

Umblă câtva timp pe malul apei, haotic, în marginea imensului calm, ca în deşertul propriei sale tristeţi. Soarele apunea cu grandoarea de totdeauna stupidă şi inutilă a naturii în mijlocul unor preocupări grave.

Se întoarse la sanatoriu şi se trânti într'un fotoliu din hall.

Trimise un băiat să-i cumpere ţigări.

— Ce fel de ţigări? întrebă acesta.

— Ia din cele mai proaste, răspunse Tonio.

Era pentru el un gen nou de mortificare.

Apucă un ziar, dar literele se jucau cu el capricioase disolvându-se cu totul ori concentrându-se în blocuri dure ca nişte bariere de netrecut. Urmărea timpul pe ceasul enorm din perete şi suprafaţa cadranului îi absorbea greu nerăbdarea, filtrând-o prea lent în minute precise.

Aprinse o ţigară, apoi alta...

Era atâta de absorbit de aşteptare, atât de atent cu gândul lui interior, încât nici nu-l recunoscu pe Emanuel când acesta trecu cu trăsura prin dreptul ferestrei deschise. Câteva secunde faptul acesta simplu pe care îl aştepta cu intensitate de două ceasuri, se sbătu în capul lui ca o nedumerire. „A trecut Emanuel... Ei şi?...". Aha! îşi aduse aminte că tocmai lui trebue să-i vorbească.

Atunci aruncă brusc ţigara şi alergă ca un nebun în curte să-i iasă în întâmpinare.

Emanuel nu era însă singur. Solange îl însoţea.

Trebuia deci să mai aştepte câteva minute până ce ea plecă. Intrară în sanatoriu. Explică greu ce vroia, încurcându-se în cuvinte...

In acel moment trecu pe coridor d-na Wandeska, împinsă spre sala de mâncare de un brancardier.

Tonio privi lung în urma ei. Vărul o însoţea, lângă căruţ, cetind un ziar.

— Ah! salopa! scrâşni el din dinţi.

Avu imediat un regret:

— Te rog să consideri că n'ai auzit ceea ce am spus...

Şi îşi muşcă uşor buzele, pentru a repune sângele în circulaţie.

Seara, îndată după masă, veni la Emanuel în odaie. Se ostenise grozav toată ziua şi trebuia acum să umble cu cârjele. Dădu încet la o parte dulapul, dar când isprăvi treaba asta apăru decepţionat:

— Să ascult pe la uşi... Ah! nu! Asta niciodată!...

Plecă fără să spună „bună seara" dar nu făcu decât câţiva paşi pe coridor şi se întoarse în odae. Se stabili o tăcere penibilă. Emanuel luă o carte, o deschise vag şi se înfundă întrânsa. Ascensorul funcţiona urcând bolnavii. Se auzea mârâitul lui înfundat, apoi pauzele la etaje când se oprea.

Acum ascensorul se opri din nou la al treilea. Era de astădată d-na Wandeska. Căruţul ei avea un uşor scârţâit pe care Emanuel îl recunoscu imediat. Identificase în sanatoriu toate sgomotele. Cunoştea perfect pasul de santinelă al brancardierilor şi cel secret, în vârful tălpilor, al infirmierelor... Cunoştea roţile neunse ale fiecărui căruţ. Alături se auzea acum fiecare mişcare...

— E singură deocamdată, spuse Tonio.

Încercă să ridice capul să-l privească pe Ema-

nuel în ochi dar scoborî repede privirea... Emanuel stinse lumina.

— Da, mai bine, șopti Tonio. Ce mârșăvie să stai și să asculți pe la uși...

— Sst!... taci!... îl întrerupse Emanuel.

Intrase femeia de serviciu. Se auzea cum o desbracă încet pe d-na Wandeska vorbindu-i în șoaptă. In întuneric fiecare sgomot se detașa bine conturat: cădea acum rochia pe un scaun, era foșnetul cămășii de noapte, o carte luată de pe masă și pusă mai aproape... Apoi fata ieși și se făcu din nou liniște. Emanuel și Tonio rămaseră tăcuți în obscuritate. Cât timp stătură astfel? Trecură câteva minute sau poate mai mult, o jumătate de ceas.

Cineva veni alături până la ușă.

Atenția celor doi crescu imensă. Emanuel simțea cum i se sbate pulsul în palmele închise.

— E dânsul, murmură Tonio.

Câteva lovituri discrete în ușă, apoi cineva intră. Se auziră câteva șoapte nedeslușite.

— Da, închide... spuse tare d-na Wandeska și cheia se întoarse alături în broască.

Acum se stabili o nouă tăcere.

Incepură șoapte neclare. Se auzeau pași în odaie umblând dintr'un loc în altul. Din când în când d-na Wandeska râdea ușor. Plutea dincoace în obscuritate, o sensație de intensă curiozitate și de ascunsă teamă, ca și cum dintr'o secundă în alta

peretele ar fi putut deveni transparent şi ei doi descoperiţi ascultând la uşă.

Sgomotele se făceau tot mai confuze cu cât creştea aşteptarea. Zumzetul interior al atenţiei încordate acoperea şoaptele de alături. Tonio puse mâna la inimă; pentru ca să asculte mai bine ar fi trebuit să nu-i bată cu atâta putere...

Deodată îşi opriră amândoi respiraţia.

Erau acum sgomote mărunte de sărutări. Ca şi cum pielea ar fi fost atinsă cu buzele ici şi colo, pasionant, în neştire... Imaginaţia lui Tonio se aprinse ca o vâlvătaie. Asculta cu toată neliniştea înghesuită în cap; parcă i se strânsese deodată tot sângele acolo. Simţea cum îi ard obrajii.

Acum da, era limpede. Iată... îi făcea loc lângă dânsa... iar râsete... Tonio ţinea maxilarele încleştate. Îi venea să plângă, să alerge pe coridoare, să ţipe. Îi trecu prin minte să se arunce în golul ascensorului. Dar cum? Când?

Emanuel simţi în întuneric mâna fierbinte pusă brusc, greu, pe a sa.

Câteva noi foşnete veniră de alături, câteva mişcări sacadate şi apoi tăcere... trupuri care înlănţuite se strâng... se sbat, gemete, poate... Era oare adevărat? Un sgomot mai puternic îi trezi... Paşi, apoi o cană cu apă vărsată brusc într'un lighian. Un sgomot real ca o izbucnire a încordării lor.

— Mă duc la ei, spuse Tonio aiurit şi se ridică.

Emanuel nu-şi putea închipui că într'adevăr va îndrăzni, dar îl auzi pe argentinian luându-şi cârjele.

Dibuind cu mâna întinsă Emanuel izbuti să apuce o cârjă, Tonio încercă să i-o smulgă.

— Tonio, linişteşte-te, aşteaptă, murmură Emanuel şi nu ştia ce să-i spue pentru a-l calma.

Totul se auzise de alături atât de clar...

— Mă duc la dânşii, şopti Tonio halucinat. Să-i văd cum arată goi.

Apucă puternic cârja şi i-o trase din mână. Apoi ieşi, lăsând uşa deschisă.

Acum nu se mai auzea nimic în tot sanatoriul decât paşii lui pe coridor.

In faţa uşii de alături, Tonio se opri câteva clipe ascultând atent, ca pentru a înregistra mai bine ultimele mişcări şi a-şi imagina mai exact poziţia obscenă în care îi va găsi.

Apoi bătu violent în uşă.

In tăcere, loviturile izbucniră teribile.

— Cine-i? întrebă speriată vocea d-nei Wandeska.

Emanuel aştepta înfrigurat răspunsul lui Tonio, dar acesta parcă se înnecase cu vorbele în gât; nu izbutea să le articuleze. Bătu din nou.

— Cine-i? Cine-i? Ce este...

— Eu, Tonio... am venit să vă spun „bună seara...".

— Ah! m'ai speriat îngrozitor, se auzi din nou

vocea d-nei Wandeska. Pentru ce atâta sgomot? Ce s'a întâmplat?

— Deschideţi, urlă aproape Tonio.

— Indată... o minută... aşteaptă.

In odaie, alături, se aranjau repede lucruri răvăşite şi apoi deodată se auzi cum cheia se învârte în broască şi cum uşa se deschide.

Urmară câteva momente de stupefacţie şi de vibrantă nerăbdare pentru Emanuel.

— Bună seara... am venit să vă spun bună seara, se auzea acum vorbind Tonio în odaia vecină, dar cu o voce atât de schimbată şi de confuză de parcă ar fi primit o lovitură teribilă în creştet. D-na Wandeska îi spunea ceva...

In locul scandalului la care se aştepta, Emanuel nu asculta decât o conversaţie în şoaptă, foarte calmă.

De altfel Tonio părăsi îndată odaia şi se întoarse. Emanuel aprinse lumina. Faţa argentinianului, apăru înspăimântător de schimbată. Era epuizat, frânt şi îşi târa cârjele ca pe nişte aripi rupte.

Il privi pe Emanuel ca trezit atunci din somn.

— Ce a fost?

Dar Tonio nu mai putea vorbi.

Intr'un sfârşit mormăi ceva neinteligibil:

— Era acolo infirmiera... îi face toaleta săptămânală.. ca la toţi bolnavii... asta erau sgomotele ce le auzeam... apa turnată... Tot ce am luat noi

drept... nu era decât asta... toaleta... clipoceala apei cu care o spală... infirmiera...

Rămase cu privirile în gol, zăpăcit și cumplit de rușinat. Apoi, brusc, cu o violență ce nimic n'o făcea de presimțit în trupul lui flasc și ostenit începu să-și bată cu o cârjă în cap, din ce în ce mai tare:

— Sunt un mârșav! murmură el. Sunt un mârșav!...

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Emanuel ieşea acum mai des cu trăsura, înţit de Solange. Ea căuta să isprăvească lucrul dimineaţa, pentru a avea după amiezile libere. Începuse vremea teribilă de toamnă cu ploi mărunte şi dese ce împânzeau străzile cu o sită fină, într'o lumină cenuşie de subsol, cu răbufniri aspre de vânt într'un oraş pustiu, în după amiezi aeriene şi infinit de fragile... Plaja era goală. Oceanul spăla valuri searbede cu spume galbene, leşioase. Plecau mai mult pe la ţară, pe drumuri înguste şi părăsite, prin dunele pline de vegetaţie iernatică, cu ierburi enorme ca săbii ieşite din nisip şi spini uscaţi pe întinderi nesfârşite, ca nişte adevărate plăgi brunturate şi învineţite ale pământului.

Câteodată ploaia îi surprindea şi deşi ridica poclitul, apa intra în rafale, udându-le obrajii. Solange îl ştergea pe Emanuel pe faţă, în timp ce el mâna calul mai departe. Într'o margine de drum găseau un loc mai ferit lângă zidul înalt al unei proprietăţi rurale. Erau acolo la adăpostul furtunii şi al lumii întregi, se îmbrăţişau fără entuziasm, cu obrajii umezi de ploie. Solange scobora din trăsură şi culegea de pe câmp burueni cu par-

fum iute și sălbatic de țărână, ori frunze cu vag miros de cadavru când erau frecate în mână mult timp. Punea mărăcini în trăsură pretutindeni și ornamenta poclitul cu foi enorme de plante de maidan, de un verde sumbru și trist. Se înapoiau astfel cu o trăsură împodobită și încărcată de buruieni, ca o căruță de țigani.

De multe ori se opreau la hanuri de țară cu crâșmărițe rumene îmbrăcate solemn în rochii negre cu dantelării, ca pentru zilele de Duminică. Mâncau acolo cărnuri cu gust proaspăt de sânge și li se dădea de băut o bere neagră și amară fabricată de țărani, în care se mai găseau coji din semințele cu care fusese făcută. Era cea mai gustoasă băutură pe care o băuse Emanuel vreodată.

Intr'un rând cerură la o cârciumă pierdută în tufișuri și mărăcini, cafea cu lapte și li se aduse lichidul fierbinte, aburind, în două farfurii mari de supă, pe o tavă, cu două linguri alături. Emanuel se miră oarecum de această prezentare.

— Așa mâncăm noi cafeaua pe aici, spuse proprietarul, un țăran tot atât de rud și de sălbăticit ca și locul pustiu unde își ținea hanul. Punem înăuntru și bucăți de pâine...

Aduse două felii de pâine sgrunțuroasă pe care Emanuel și Solange le rupseră în bucăți și le muiară în farfuriile cu cafea.

Toamna îi acoperea cu un cer înnorat, ca plafonul unui imens salon în care n'ar fi existat decât

72183 — 8

singuri ei doi. Aveau mâinile învineţite de frig şi vântul sufla cu brize tăioase. Era o idilă plină de realităţi simple şi elementare.

Câteodată lui Emanuel mâinile îi îngheţau pe hăţuri. Se oprea ca să-şi mişte degetele şi să-şi descleşteze crampa ce le ţinuse închircite atâtea ore.

Solange le apuca atunci şi le ducea sub flaneaua ei, sub cămaşă, lipite de carnea fierbinte a trupului ei, pe sânii ei arzători. Erau ca două blocuri de ghiaţă puse pe piele, dar închidea ochii şi suferea răceala, în timp ce mâinile se desmorţeau încet.

Căldura se insinua în şuviţe fine ca o revărsare apoasă prin degete în tot trupul. Comunicau astfel prin sânge şi fierbinţeală cu dânsa, până în străfunduri organice întunecoase. Contactul acesta le unifica circulaţia şi Emanuel regăsea pulsul lui în bătăile inimei ei. O atrăgea spre dânsul şi o săruta pe păr. Işi rezema capul de ea şi îi aspira parfumul cald, femenin, de lavandă. Era un animal tot atât de splendid ca şi calul lui, la care ţinea mai mult decât la orice şi i-o spunea:

— Eşti tot atât de frumoasă ca şi Blanchette...

Iapa auzindu-şi numele întorcea capul. Era un animal de rasă normandă cu părul aspru în smocuri la copite, cu o coamă scurtă şi dură ca o perie. Emanuel nu-i vedea, dela locul lui, decât crupa puternică, dar o striga pe nume şi atunci răsucea

capul privindu-l cu ochi mari melancolici de om plictisit care cere o ţigară (şi era regretabil că nu fumează, ar fi fost atât de natural pentru un cal să ţie o pipă între dinţi). Emanuel îi trimitea prin Solange bucăţi de zahăr şi Blanchette le apuca cu buzele ei lătăreţe şi negre, adulmecând palma întinsă.

— Eşti tot atât de frumoasă ca şi dânsa... ai o crupă tot atât de lată şi de admirabilă, spunea el Solangei. Apoi îi aluneca mâna sub rochie şi îi mângâia coapsele, pulpele fierbinţi şi spatele plin, scobitura lombară şi, mai jos, plenitudinea crupei ei de cal tânăr.

— Şi pe cine iubeşti mai mult? întrebă Solange.

— Vă iubesc pe amândouă la fel...

— Şi noi tot aşa, răspunse Solange accentuând pe acest „noi" care o solidariza animaliceşte cu Blanchette.

Emanuel o culca lângă dânsul pe gutieră, o ţinea lipită de el, apoi se răsucea, sdrobind-o sub apăsarea trupului şi a ghipsului. Acum se obişnuise cu corsetul, făcea multe mişcări pe care nu le-ar fi bănuit posibile. Solange gemea încetişor de plăcere şi de apăsarea greoaie ce suporta. In unele locuri, ghipsul îi intra în coapse şi ea simţea durerea amestecată cu extasul iubirii, ca o amară realitate a amorului lor aspru săvârşit în aerul i-

mens din dune, înconjurați de sălbăticiunea imensă a locurilor.

Apoi Emanuel revenea la poziția lui culcat pe spate, sfârșit de osteneală, cu ochii mari deschiși, pierduți în cerul nedesluşit şi alb ca într'o claritate fără semnificație ce devenea acea însăşi a simțului interior de liniște în minutele acelea.

Era o beatitudine cu gust sec, simplă şi puțin brutală, aşa cum era şi Solange.

Acestea erau zilele lor de hoinăreală în dune. In unele după, amiezi cerul se însenina şi norii îşi aureau dantelele ca nişte obiecte enorme desgropate din pământ, care mai păstrează încă strălucirea aurului în marginea unui relief. Emanuel mâna calul spre un loc ascuns, pe un podeț ridicat în fața unui golf de unde asfințitul apărea în infinite nuanțe de sângeros cataclism.

In golful acela, oceanul retrăgându-se, lăsa în urma lui mii de şanțuri pline de apă, adânc săpate în nisip.

Crepusculul le incendia cu roşeața lui şi atunci pe toată întinderea apăreau ca o rețea de sânge şi de foc. S'ar fi zis că în locul acela pământul ar fi fost jupuit, pentru a lăsa să se vadă circulația lui intimă, arterele arzătoare şi teribile prin care se scurgea în el aur şi purpură incendiată. Era o clipă de înspăimântătoare grandoare care tăia scurt respirația.

In fund, soarele scufundându-se încet, vărsa

ultimele șuvoaie de sânge. Tot aerul se întuneca brusc ca o soluție ce devine mai concentrată, iar în albastrul lui adânc, rețeaua strălucitoare căpăta finețea și precizia unei construcții de oțel, întinsă până departe ca un bizar și enorm plan metalic.

Emanuel și Solange părăseau locul cu sufletul ostenit de frumusețe.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Intr'o seară pe la începutul lui Decembrie, Emanuel fu chemat de Quitonce, printr'un bilet, la el în odaie. Era în ajunul operației și vroia să-l mai vadă odată pentru a-și lua „rămas bun". In sanatoriu domnea acest rit de prietenie în preziua evenimentelor grave.

Il găsi pe Quitonce în pat, puțin palid, înfășurat până la gât în tifon alb.

— M'au spălat, m'au ras peste tot, m'au uns cu iod și m'au înfășurat în bandelete ca pe o mumie, spuse Quitonce. Iată-mă sunt pregătit pentru eventualul rol de cadavru...

— Taci, nu mai vorbi astfel, îl mustră Eva.

Se învârtea prin odaie căutându-și de lucru, aliniind cărțile pe etajeră, scuturând de pe ele un praf imaginar, ca și cum odaia ar fi trebuit pregătită pentru o operație ce ar fi avut ea însăși de suportat.

Inainte de a părăsi încăperea, se mai apropie odată de patul lui Quitonce:

— Te simți bine? Ți-e foame? Sete?

— Cred că mi-e mai mult foame... răspunse Quitonce care postea în ziua aceea. — Ce mai întrebi? se răsti el. Il oboseau grozav toate precau-

țiunile din preajma operației, toate analizele ce trebuiau făcute, dar mai ales aerul funebru și preocupat pe care îl luau în fața lui infirmierele și doctorul. Indată ce Eva părăsi odaia, respiră ușurat. Se ridică în perne sprijinindu-se pe coate.

— Toată dragostea asta fierbinte ce mi-o arată își are rostul ei... Eva ar vrea să-i las moștenire gramofonul, a pus ochii pe el... Ți-o spun eu, puțin îi pasă dacă îmi este sete ori foame, ori dacă mă doare capul. Vrea gramofonul și se epuizează în devotamente inutile. E un joc cunoscut...

Quitonce își stăpânea o calmă nervositate interioară. Toată iritația i se scurgea ca un curent electric prin vârful degetelor ce tremurau ușor.

— E imposibil să tratezi în mod sigur cu fatalitatea, spuse el schimbând tonul și subiectul conversației. De aseară mă căznesc să aflu care sunt posibilitățile mele de scăpare, mâine.

Apucă de pe măsuță un dicționar și îl deschise la întâmplare. 1257, ceti el în capul paginei. Și începu să adune cifrele. Unu și cu doi fac trei... și cu cinci fac opt... și cu șapte, cincisprezece... adică cinci, indecis. Aș vrea să-mi iasă în șir de trei ori mai mult de cinci, ori mai puțin... dar să știu ce-i cu mine, crăp sau scap. De aseară îmi ies tot rezultate de astea... șase... patru... apoi, iar cinci... E grozav lucru când fatalitatea oscilează într'un interval atât de scurt... S'ar zice că tremură...

— In fond, reluă Quitonce, e teoretic imposibil să pot căpăta vreun pronostic sigur... Chiar dacă asemenea previziuni ar putea fi exacte, gândeşte-te câţi Quitonce ca mine aşteaptă poate în seara asta operaţia de a doua zi? Câţi bolnavi ca mine n'or fi prin lume, încercând şi ei să afle cu o clipă mai de vreme verdictul? Şi atunci, împărţită la atâtea persoane, orice profeţie devine imprecisă... O previziune prea mult diluată se face apoasă...

In odae era linişte şi puţin frig.

Uşa din spre terasă rămăsese deschisă şi venea de afară răcoarea nopţii, ca adierea unei aripi imense. Rămaseră amândoi tăcuţi. Deodată Quitonce încruntă privirile scrutând întunericul, apoi prinse a râde încetişor, mai mult ca pentru sine şi apucând dicţionarul începu a ceti din el definiţii cu voce tare.

Emanuel nu înţelese ce se petrece. Quitonce râdea mereu şi cetea lucruri absurde. După câteva minute, se uită din nou afară şi închise dicţionarul satisfăcut:

— Aşa, bun! Acum a plecat! Credeai oare că am înnebunit? Vezi acolo în întuneric o pată rectangulară de lumină?

Ii arătă în obscuritate punctul exact.

— E reflexul uşii noastre deschise în geamurile terasei, continuă el. Am observat deodată o umbră alunecând. Cineva venea pe afară să audă ce vorbim...

Și grozav de amuzat de descoperire:

— Era Eva infirmiera... veșnic Eva... care voia să tragă cu urechea dacă nu cumva te-am chemat ca să-ți vând gramofonul. Atunci am început a ceti din dicționar ca s'o satur de spionaj... Eu cred că nu doarme noaptea de grija gramofonului.

Îi explică apoi în detaliu operația de a doua zi: era vorba de extras o tumoare care se formase într'o vertebră și care apăsând pe măduva spinării provoca toate desordinele din picioare, când umbla. Operație extrem de delicată... trebuia intervenit cu infinite precauțiuni pentru a nu leza măduva spinării și a nu produce în organism turburări mai grave poate.

Emanuel găsi că o vizită prea lungă ar putea să-l oboseasca pe Quitonce. Îl rugă deci să sune ca să vie un brancardier.

Chiar atunci însă intră în odaie un domn în vârstă, mărunt, cu un barbișon alb și ochelari cu ramă fină de aur.

— Am uitat să-ți spun că părinții mei sunt aici în vederea operației. Mai stai câteva minute, spuse Quitonce.

Veni și mama lui, o bătrână demnă cu părul complet alb, coafat înalt ca o perucă. Inginerul se interesă de boala lui Emanuel.

Îl încurajă cu vorbe blânde, înțelegătoare, apoi vorbi de băiatul lui:

— Și ăsta o să se vindece, spuse el arătându-l

pe fiul său în pat. Da... da... sunt sigur... Totul în viaţa mea mi-a reuşit... tot ce-am întreprins... Am făcut lucruri îndrăzneţe în care nu credea nimeni. Am executat poduri pe care când trec elevii mei îşi scot pălăria. Da... îşi scot pălăria.., Vezi, numai când a fost vorba de vertebrele băiatului meu, s'au împotmolit lucrurile... Dar o să scape! Vă dau întâlnire la amândoi de azi într'un an la Paris, în cel mai elegant restaurant. Facem atunci un chef zdravăn. Tata Quitonce plăteşte...

Optimismul bătrânului se pierdea în liniştea odăii ca un mecanism ce funcţiona în vid.

Mama lui Quitonce se plimba prin odaie preocupată şi gravă, ascultând conversaţia şi oprindu-se din când în când în faţa bibliotecii, cetind titlurile cărţilor cu atenţia aceea foarte încordată a cuiva îngrijorat, care de fapt nu vede nimic înaintea ochilor...

In dimineaţa zilei următoare, Emanuel ieşi cu trăsura de vreme pe plajă. Cerul se înseninase până la o nuanţă intensă de albastru, aproape dură. Era o zi calmă şi însorită de Decembrie.

In fund, oceanul sticlea ca o suprafaţă imensă de platină. Şirul vilelor de pe Esplandă se iluminase în toate geamurile aurite de soare, ca o construcţie minusculă pentru un joc de copii.

Câţiva marinari veniră din spre oraş şi începură îndată lucrul. Marea urca în flux şi ei se apu-

cară să-şi împingă corăbiile în apă, pentru a porni în larg la pescuit.

— Heer! Uuup! strigau ei ritmic şi prelungit, trăgând de frânghiile legate de enormele bărci cu pânze. Era o muncă îngrozitor de grea. Corăbiile alunecau cu dificultate pe nisip; muşchii oamenilor se încordau gata să plesnească.

— Heer! Uuup! strigau ei şi în urmă carenele lăsau în nisip şanţuri adânci ca tăiate cu plugul.

Emanuel se plimbă cu trăsura singur de-a-lungul plajei.

— Ce face oare el în minutul acesta precis? Era ora când Quitonce de sigur se găsea în sala de operaţie. In momentul acesta când eu, liber, stau şi privesc marea... Ce bisturiu i-a intrat oare acum adânc în carne?

Simţi brusc perfecta inutilitate a acestei zile splendide.

In clipa în care dimineaţa se ridica imensă în toată prospeţimea ei, undeva, un bolnav zăcea pe o masă de operaţie şi şuvoaie de sânge curgeau dintr'însul. Absurda şi grotesca diversitate a lucrurilor! Ce cantitate infinită de inutil calm conţinea în dimineaţa aceea oceanul, faţă de neliniştea şi de sbuciumul unui singur om...

Intr'un târziu Emanuel îşi dădu seama că gonise calul prea departe. Marea urca mereu; trebuia să se întoarcă imediat dacă nu vroia să fie surprins de valuri. Ajunse pe Esplanadă aproape de ora

zece. Dădu să bea calului în fântâna de piatră. In timp ce stătea și privea distrat pe Blanchette aspirând cu aviditate apa, întoarse capul și zări venind ca la plimbare pe părinții lui Quitonce ținându-se de mână.

Se terminase oare operația atât de repede?

Emanuel le făcu semn cu mâna și schiță un surâs. Oricum, dar era mai ușor de suportat gândul că totul se terminase decât acea chinuitoare și interminabilă așteptare. Zâmbetul lui nu întâlni însă decât tristețea de pe fața bătrânilor.

— S'a terminat? întrebă Emanuel. Ce spun doctorii? Și cum se simte el?

— Il operează chiar acum, răspunse inginerul privindu-și ca hipnotizat vârful degetelor.

Emanuel rămase stupefiat.

— Credeam că... în fine... nu știam, murmură el confuz.

In acest timp bătrânica apucă din nou mâna soțului ei ca să-și continue plimbarea. — Hai, Quitonce... îi spuse ea. Era un obiceiu franțuzesc pe care îl observase adesea Emanuel, destul de impresionant, deferența aproape umilă cu care femeile mai în vârstă se adresau bărbaților lor pe numele de familie, ca unor străini, — Hai Quitonce...

Și porniră mai departe pe Esplanadă, cu pași mărunți, cu priviri obosite și cuminți.

In zadar, întors la clinică, Emanuel încercă să

afle ceva dela infirmiere și brancardieri. Aveau toți același răspuns stereotip.

— E bine... e foarte bine, — ca o parolă de abrutizare a bolnavilor și o formulă comodă și mediocră pentru a le ascunde știrile neplăcute.

Câteva zile trecură astfel fără veşti precise și sigure. Emanuel, dimineața, când era condus la masă trecea cu căruțul prin fața odăii lui Quitonce unde un covor gros fusese întins pe jos pentru a amortiza zgomotele de pe coridor. In odaie domnea perfectă tăcere și nu răzbătea afară nicio mișcare.

Intr'o după amiază veni inginerul singur și îi anunță că poate să facă o vizită fiului său care se simțea mai bine. Era pe înserat. Emanuel intrând în odaia lui Quitonce, nu distinse la început aproape nimic. In toată încăperea ardea o singură lampă, lângă pat, acoperită cu un voal gros albastru; aerul închis mirosea a iodoform și poate a valeriană, un amestec de antiseptic și de parfum puțin grețos de stupefiant.

In lumina nesigură, foarte estompată, Emanuel îl descoperi pe Quitonce, galben și tras la față cu capul înfundat în perne, foarte îmbătrânit. Claritatea scăzută a lămpii îi punea pe față umbre verzui și mate, încât pe alocuri obrazul părea translucid.

Era singur în odaie, așteptând vizita.

— Ce mai faci?... murmură el slab, apăsând pe fiecare cuvânt.

Emanuel nu avu curajul să răspundă „bine" şi nici să-l întrebe la rândul lui cum se simte, tăcu.

— Cât mă priveşte pe mine, urmă penibil de greu Quitonce, cred că eu mă duc... aş scăpa poate, dacă... mi-ar face... mai multe... mai multe injecţii pe zi... ulei camforat, asta îmi trebue, dar nu vor... sunt toţi... toţi... toţi... nişte porci, da... porci... porci...

Il înneca astma mai tare ca de obiceiu şi tuşea din când în când sec cu un sgomot scurt şi uscat venind din piept ca zangătul unui obiect spart. Se agăţa de câte un cuvânt şi îl repeta, obsedat şi distrat de el, până ce îşi reamintea brusc de restul frazei ce avea de spus.

In clipa când Emanuel vru să-i răspundă intră Eva cu o seringă în mână. Venea pentru injecţia de ulei camforat; se făceau în totul două pe zi şi nici n'ar fi suportat mai mult, însă Quitonce se încrustase în ideea că nu i se fac injecţii suficiente.

Şi nimic nu l-ar fi putut convinge de contrariul.

— Totul durează o minută... stai...

Pentru a vedea mai bine, infirmiera luă jos vălul de pe lampă. Se făcu în odaie deodată lumină şi apărură în plină evidenţă toată desordinea şi murdăria dintr'însa. Zăceau pe jos bucăţi de vată

şi hârtii mototolite, iar pe masă sticlele de medicamente se amestecau cu diferite cutii şi prafuri.

Infirmiera luă jos cuverturile şi în lumina crudă apăru un Quitonce gol, înfăşurat în pansamente, cu trupul îngrozitor de slab, cu faţa murdară şi nebărbierită (adineoare în întuneric, obrazul părea acoperit de umbre).

In mijlocul nudităţii, un sex închircit şi vânăt se ascundea sub un pubis răvăşit cu pete mari, galbene, pe pielea arsă de iod. Era acelaşi sex pe care Emanuel îl văzuse cândva pe o fotografie, în toată tensiunea virilităţii lui, şi nimic nu putea fi mai impresionant decât suprapunerea imaginei mintale, în momentul acela, peste realitatea prezentă, sărmană şi mizeră.

Cu stupoare privea sexul acela umil şi sgribulit, masculinitatea aceea închircită şi inutilă, care dădea un sens de înspăimântătoare deşertăciune vieţii... Era un amănunt mai uman, şi mai acut, decât toate pansamentele şi decât însăşi operaţia suferită. Era însuşi semnul indubitabil al valorii meschine pe care în orice caz o poate avea trupul unui om...

„In orice caz... în orice caz... îşi repeta Emanuel, ce poate face un om cu trupul lui?"... Impresia de durere şi de tortură se desăvârşeau astfel uluitor prin evidenţa aceea simplă şi umilă care revela dintr'odată epuizarea vieţii celei mai esenţiale şi invazia rece şi deprimantă a suferinţei până

la limitele trupului, până acolo, unde Quitonce, dintr'un om viril cu pofte și elanuri, devenea o simplă alcătuire de organe care putrezesc rând pe rând, cu vertebrele mucegăite, și cu sexul,—sexul de odinioară care dădea trupului tot sensul și toată vivacitatea lui, — devenit o bucată de carne ce se strângea flasc și se descompunea încet, înaintea putreziciunii finale.

Infirmiera înfipse acul în pulpă și pielea se umflă palidă și moale, fără sânge într'însa. Când termină, examină pansamentul și puse într'un loc o compresă de tifon ca să-l acopere mai bine.

— Crezi că era nevoie de tifonul ăsta? spuse Quitonce îndată ce Eva fu plecată. Așa vine ea să controleze lucruri imaginare... numai să-mi arate că mi-e devotată... ah, gramofonul!...

Emanuel vru să plece, dar Quitonce ridică capul din perne ca și cum ar fi avut să-i spue ceva important.

— Aș vrea să-ți dau ceva ca amintire dela mine... ca să păstrezi un semn... dela Quitonce...

Cu mâna lui slabă controbăi în saltar și scoase un pachețel învelit în hârtie.

— M'am gândit mai întâi la niște fotografii, știi care... dar mi-am zis apoi că e prea dureros să te uiți la un om care face porcării... pe fotografie... în timp ce știi că zace în mormânt...

Il înneca mai tare tusea, poate de oboseală,

poate de emoție. Intinse hârtia lui Emanuel și acesta o desfăcu.

Ce putea fi bucățica aceasta dinăuntru? Era oare o așchie de lemn, ori o pietricică?

— Este o bucățică de os din vertebra mea... îl lămuri Quitonce. Am rugat pe subchirurg să mi-o pue deoparte... poți s'o iei în mână... nu-ți fie frică... e desinfectată... e spălată și răspălată cu alcool... Să te gândești la mine când o să te uiți la ea...

Emanuel era prea emoționat pentru a răspunde ceva: îi svâcneau tâmplele cu putere și dacă n'ar fi venit în acel moment brancardierul să-l ia, poate ar fi leșinat acolo, în odaia îmbâcsită cu miros de valeriană.

Câteva zile după această întâmplare, îl întâlni pe tatăl lui Quitonce în grădină. Veni el singur să-i dea vești noi.

— E mai bine, spuse el... mult mai bine... Azi dimineață s'a ras... semn bun a spus doctorul. Poate că peste o săptămână o să vină din nou în sala de mâncare, adaugă bătrânelul, cu un accent de vădită bucurie în glas.

Quitonce muri cu două zile înainte de Crăciun, în hohote de râs. Boala își bătu joc de dânsul până la capăt. Agonia fu o izbucnire de ilaritate, așa cum la alții era de obicei plină de gemete și de țipete. Dar cum putea muri oare Quitonce, care umblase ca o paiață, svârlind din picioare, o viață întreagă, altfel decât cu accente convulsive și grotești? Era un râs atât de teribil, încât hohotele lui se auzeau noaptea până în camera lui Emanuel. In tot sanatoriul răsuna ecoul lor spart, lugubru, ca urletul unui animal, terminându-se în sacade înfricoșătoare. Intr'adevăr un râs de paiață suferindă, o veselie amară care strângea inima chinuitor.

Emanuel vorbi cu doctorul în această privință a doua zi:

— Câteodată durerea se înșeală , îi explică doctorul Cériez. In loc să aprindă un țipăt, aprinde un acces de ilaritate pe același traiect nervos... S'ar zice o mână invizibilă care se înșeală de comutator... Este același curent ce se scurge, dar care ajungând la capăt se transformă într'un hohot de râs în loc să se transforme într'o grimasă de durere...

Inmormântarea se făcu cu discreția ce se obiș-

nuia în sanatoriu întotdeauna în asemenea cazuri. În zorii zilei un camion porni cu cadavrul spre cimitirul oraşului. Îl îngropară la Berk, aşa cum lăsase dorinţa în scris.

Dimineaţa, când Emanuel trecu cu căruţul prin faţa odăii mortuare, erau deja lipite benzile de hârtie în jurul uşii pentru ca vaporii de sulf cu care se desinfecta încăperea, să nu răzbată pe coridor. Întotdeauna erau acestea semnele unei operaţii şi ale unei morţi în sanatoriu: Câteva zile apărea pe culoarul din spre clinică un covor gros care amortiza zgomotele, — asta însemna că un bolnav a fost operat şi zace într'una din odăile acelea; apoi, peste alte câteva zile, se întâmpla ca să fie luat covorul şi o uşă să fie lipită cu ziare. Se ştia atunci că bolnavul operat murise. În afară de asta nu se vorbea nimic, nu se auzeau lamentări şi cadavrul se expedia peste noapte pentru ca afacerea să se lichideze cât mai discret.

Pentru Quitonce de pildă, care de-o lună nu mai venea în sala de mâncare, în afară de Ernest şi de Emanuel nimeni în sanatoriu nu ştia că murise. Toată lumea interpreta în mod cu totul normal absenţa lui prelungită, crezând că plecase la o altă clinică.

Ziua era sumbră, pustiită de vânt şi de ploaie. Cădeau fulgi de zăpadă amestecaţi cu apă, formând un strat subţire de noroi în care parcă clipoceau toate lucrurile, tot aerul, toate vorbele rostite...

Emanuel lângă fereastră privea în grădină. Se vedea perfect dela geamul lui terasa lui Quitonce. Toate obiectele zăceau înşirate la aer pentru a se aerisi. Eva le aranja cu gesturi brutale, vădit înfuriată.

Ernest veni pe la ora patru să-i facă o vizită. Avea cearcăne de nesomn la ochi şi părea foarte obosit. Veghiase două nopţi la rând pe Quitonce şi însoţise în zori sicriul la cimitir. Se uită pe fereastră şi o zări pe Eva furioasă ţinând în mână cu desgust o saltea:

— E supărată rău de tot, murmură el. Quitonce i-a făcut-o! A lăsat în scris ca gramofonul să fie dat copiilor, în dormitorul lor pentru ca să aibă şi ei o distracţie...

Chiar în acel moment izbucni de pe terasa copiilor sgomotul formidabil al unui marş militar cântat de gramofon. Infirmiera aruncă o privire teribilă în direcţia aceea şi svârli jos salteaua care o ţinea în mână. Poate că şi înjurase.

— E galbenă de ciudă, remarcă Emanuel.

Ernest îi povesti apoi câteva detalii dela înmormântare. Plouase incontinuu şi groapa era pe jumătate plină de apă. Sicriul fusese descopert şi fu băgat înăuntru, cadavrul intră în morcilă aproape în întregime, cufudându-se în noroiu. In zadar Quitonce avusese în viaţă precauţiunea de a-şi păstra în dulap un frumos costum de haine

negre, anume pentru această ultimă întrebuințare Apa făcuse leoarcă hainele și le umpluse cu tină.

— Apoi, nu știu cine, mi se pare tatăl lui, a aruncat în groapă un buchet de flori, adăugă Ernest. Și buchetul începu să plutească deasupra băltoacei.

Emanuel își acoperi ochii cu mâna și se înfundă în perne. Îi mai persista în minte imaginea ultimă a lui Quitonce ca o realitate foarte sigură, dar acum foarte îndepărtată și dureros de insesizabilă.

Iarna la Berk aducea un vânt vijelios din Nord cu ploi deslănțuite ca niște cataracte deschise. Curgea adesea o moină cețoasă acoperind tot orașul cu murdărie.

Câteodată cerul se făcea negru, de cărbune, apoi se lichefia în mase de nori spălăciți și cenușii ca o scursură de mlaștină deasupra caselor.

In ajunul Crăciunului copiii din sanatoriu dădură o serbare. Solange veni și ea într'o rochie neagră, care îi făcea silueta mai înaltă și mai fină. In holl se ridica un brad enorm plin cu jucării și lumânări aprinse. Era o hărmălaie în care nu se mai înțelegea nimic; gutierele stăteau înghesuite într'un colț, copiii aplaudau și țipau cât îi lua gura. Un băiețaș care primise în dar o tobă, după ce isprăvi să bată cu bețele într'însa, își desfăcu la piept cămașa și începu să tamburineze în corsetul de ghips. In mijloc pomul răspândea un fum înne-

căcios şi un miros ars de răşină. Toţi copiii intonară în cor o veche melodie de sărbătoare, plină de nostalgii.

Ernest veni să ciocnească un pahar de vin cu Emanuel şi Solange...

— E al şaselea Crăciun pe care îl petrec în sanatoriu, spuse el.

— Şi la mine abia întâiul, răspunse Emanuel trist.

In aceeaşi seară bolnavii fură conduşi la biserică, la liturghia dela miezul nopţii. Solange ţinea să împingă chiar ea căruţul lui Emanuel. Plimbarea nocturnă pe ploaie îi făcu bine. De mult nu mai văzuse străzile unui oraş noaptea în ploaie. Asfaltul strălucea ca o piele întinsă; felinarele scurgeau în el şuviţe tremurătoare de palidă electricitate...

Interiorul bisericii părea orbitor de lumină, dar asta numai în primul moment, când veneai de afară. Era o umilă biserică, construită de marinari, din bârne şi stâlpi exact ca o corabie. Ce ar fi fost într'adevăr, gândi Emanuel ca în seara aceea construcţia întreagă să pornească în lume, ca un vapor, plutind pe valurile oceanului, încărcată cu bolnavi, strălucind de lumină, într'o ultimă călătorie nocturnă, înainte de a naufragia şi de a îneca odată cu dânsa toate ghipsurile, toate infirmităţile şi toate disperările adunate acolo la un loc?

Bolnavii stăteau pe cărucioare aliniați într'un lung șir; preotul trecea dela unul la altul ca un medic ce vizitează un spital.

Vântul sufla haotic printre bârne și agita tot timpul flacăra lumânărilor. Bolnavii deși bine înveliți erau complet înghețați de frig.

Emanuel, la întoarcere, invită în odaia lui pe Ernest și Solange. Destupară o sticlă de vin.

Ernest ridică paharul.

— In sănătatea oamenilor sănătoși! spuse el vesel.

— Și bolnavii? întrebă Solange.

— Bolnavii n'au nevoie de sănătate, continuă Ernest pe același ton. Ei se simt foarte bine pe gutiere, așa cum stau întinși, conduși în toate părțile, ieșind la plimbare cu trăsura... fericiți într'adevăr, deplin fericiți...

— Crezi? întrebă sceptic Emanuel.

— De sigur, răspunse Ernest. Mai tragică este situația mea care-s vindecat și voi trebui în curând să reintru în viața de toate zilele. Voi avea în continuu nevoie de a fi sănătoși, în timp ce pe gutieră îmi puteam permite să am într'o seară febră și altădată vărsături...

Bău aproape tot paharul de vin și deveni vorbăreț.

— Ce pot face în viața cotidiană? Ce lucru

uimitor, extraordinar, poate ea conține pentru mine? In fiecare zi mă voi spăla pe dinți, voi mânca la prânz și voi lua cafeaua cu lapte seara, indiferent dacă undeva se va fi întâmplat în timpul zilei o catastrofă de cale ferată, ori cineva în familie va fi murit. Tot mă voi spăla pe dinți, tot voi sta la masă... tot eu voi fi. Înțelegi? Înțelegi ce animal îngrozitor de monoton voi deveni?

Tăcu o clipă, apoi reluă:

— Când cineva a fost scos odată din viață și a avut timpul și calmul necesar ca să-și pue o singură întrebare esențială cu privire la dânsa — una singură, — rămâne otrăvit pentru totdeauna... Desigur, lumea continuă să existe, dar cineva a șters cu un burete de pe lucruri importanța lor...

Emanuel nu mai asculta cu toată atenția. De câteva minute era preocupat de un mic accident ce i se întâmplase. Când dusese paharul la gură, într'o clipă de neatenție vărsase o parte din conținut, care se scurse îndată pe gât și umeri direct în ghips. Tot spatele se udase și Emanuel încercă, răsucind mâna, s'o introducă sub ghips pentru a despărți flaneaua de piele. Dar când o scoase, constată un lucru extrem de neplăcut: mâna mirosea a mucegai. Emanuel descoperi astfel deodată toată murdăria și jegul în care zăcea cu trupul nespălat de atâtea luni. Era întâia oară când explora corsetul pe dedesubt. Ii fu deodată o imensă

scârbă de sine însuşi şi căznindu-se să-şi ascundă cât mai bine turburarea, tristeţea i se accentuă vădit pe obraz.

Ernest crezând că Emanuel se întristase de vorbele sale, avu un zâmbet de mulţumire ca un dialectician căruia îi reuşeşte demonstraţia, şi îşi turnă încă un pahar cu vin...

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

In locul d-nei Wandeska veni în sala de mâncare o bolnavă nouă. Ernest o cunoştea: locuia de mulţi ani la Berck cu o guvernantă care îngrijea de dânsa, singure amândouă într'o vilă pe Esplanadă. Acum boala ei se agravase şi având nevoie de pansamente în fiecare zi, se mutase la clinică, unde îi stăteau infirmierele la dispoziţie.

Domnea în jurul ei un aer de mister şi excentricitate. In grădină vorbise cineva despre dânsa, şi povestise cum într'un rând plecase cu avionul în Belgia aşa bolnavă cum era, întinsă pe gutieră. Emanuel întâlnise de asemenea într'o zi pe Cora, foarte gătită şi emoţionată:

— Mă duc în vizită la Isa, spuse ea. E azi acolo zi de recepţie...

Isa, era bolnava venită acum la sanatoriu.

Emanuel nu se înşelă asupra ei când o văzu întâia oară în sala de mâncare. Avea în îmbrăcăminte şi în gesturi un rafinament atât de ascuns, încât putea fi luat drept cea mai banală simplicitate.

Il intrigară mai ales trăsăturile bizare ale obrazului ei cu pometii foarte ridicaţi, ceea ce îi dădea un vag aer mongol, şi părul în franjuri pe

frunte, tăiat scurt, ca la chinezoaice (mai târziu află că se născuse într'o colonie din sudul Asiei și că mama ei fusese metisă). Avea un ten palid însă nicidecum anemic, s'ar fi zis luciul mat al unei pietre gălbui îndelung șlefuită.

Ernest intrând în sală se duse drept la dânsa.

— Îți pot recomanda un prieten? o întrebă el după ce schimbară câteva vorbe.

Il arăta pe Emanuel la o masă mai încolo.

Isa își întoarse oglinda spre dânsul și îi zâmbi făcându-i un semn amical cu mâna.

In aceeași seară la masă Emanuel găsi pusă sub șervet o carte, trimisă de dânsa cu un mic bilet:

„Îți place să cetești? Cunoști cartea asta?".

Era un volum gros, legat în marochin roșu. Emanuel fu ușor măgulit de această neașteptată atenție. Deschise și ceti la întâmplare:

„....Acolo într'un tufiș înconjurat de flori, doarme hermafroditul în somn adânc pe iarbă, umed de lacrimile sale. In jurul lui pasările trezite contemplă fermecat fața-i melancolică în timp ce privighetoarea a încetat să cânte cavatinele ei de cristal... Pădurea a devenit solemnă ca un mormânt...".

In alt loc, cineva subliniase adânc cu unghia: „....ochii mei îndurerați de eterna insomnie a vieții".

„Eterna insomnie a vieții...". Cine era oare acest straniu autor a cărui tristețe se revela atât de profundă și mișcătoare?

Emanuel se uită la titlu: Comte de Lautréamont, şi dedesubt cu litere groase „Les Chants de Maldoror".

Toată noaptea ceti această carte uluitoare. Zorile îl surprinseră răsfoind-o avid, încântat de fermecătoarea ei melancolie torturat de imprecaţiunile ei amare, de sublima ei abjecţiune şi de halucinanta ei poezie. Era în cartea asta tot ce plictiseala, tristeţea, visul şi frenezia puteau întruni în poeme de fantastică şi turburătoare frumuseţe. In zadar căuta în tot ce cetise ceva care să-i corespundă; cartea asta nu semăna cu niciun vers, cu nicio dulcegărie poetică, cu nicio criză de literatură. Conţinea un fluid veninos ce încet, încet, şi pe măsură ce era cetită, intra direct în sânge şi crea ameţeli şi febre ca un subtil şi virulent microb.

Inapoie volumul a doua zi cu un bilet, întrebând când poate să facă o vizită. Dorea să cunoască mai de aproape pe fata asta cu priviri oblice şi aerul misterios care ştiuse dintr'odată să-l intrige cu o lectură atât de fascinantă.

Primi răspunsul că poate veni chiar în după amiaza aceea. Ingrijitoarea îl aşteptă pe culoar la ora fixată. Emanuel fu izbit chiar dela intrare de un miros cald şi plăcut de ceai şi de pesmeţi prăjiţi. Odaia nu semăna de loc cu cele din sanatoriu. Era şi ea vopsită în alb, dar pereţii fuseseră acoperiţi cu o stofă de coloare roşie foarte întunecată.

Asta îi dădea o atmosferă puţin copleşitoare, aproape funerară.

— Detest albul sanitar de clinică... In odăile lăptoase de sanatoriu parcă nu poţi face nimic mai limpede şi mai potrivit decât să înnebuneşti, explică Isa lui Emanuel îndată ce-şi dădură bună ziua.

In toată odaia nu exista niciun ornament. Un singur vas enorm de cristal conţinea conuri uscate de brad, pe un dulăpior.

Emanuel mulţumind pentru carte fu mirat că nu vede nicăieri vreo bibliotecă sau măcar vreun volum.

— Ah, nu-mi plac cărţile!... O carte nu e nimic, nu este un obiect, spuse Isa. E ceva mort... care conţine lucruri vii... ceva ca un cadavru intrat în putrefacţie în care foşnesc mii şi mii de gândaci. Toate cărţile le ţin în odaia de alături a îngrijitoarei mele, într'o ladă sub pat.

Şi adaugă pe şoptite ca o mărturisire:

— Mie-e ruşine de faptul că a trebuit să cunosc viaţa numai din cărţi...

Chemă pe îngrijitoare să i-o recomande. Era o bătrânică îngheboşată, cu un obraz incolor de pâine uscată.

— Iţi recomand pe Celina, spuse ea. Ia te uită la dânsa şi spune-mi dacă nu seamănă cu un cărăbuş. Atât doar că nu zbârnâie...

Ingrijitoarea purta într'adevăr o mică pele-

rină cafenie lustruită ca elitrele unei insecte. Ţinea mâinile pe burtă şi le mişca tot mereu spălându-le una pe alta ca o muscă. Râse încetişor de cuvintele Isei cu sacade mărunte şi prudente, ca şi cum ar fi măsurat în interior cantitatea de veselie pe care o poate exulta decent o bătrânică de felul ei.

— Vezi ce sgribulită e? spuse Isa când Celina fu plecată să aducă ceaiul. E reflexul moral al modestiei... Celina este cea mai redusă fiinţă în ce priveşte nevoile ei proprii şi cea mai devotată când e vorba de capriciile altcuiva...

Ceaiul fu servit aburind, pe o măsuţă între Isa şi Emanuel.

— De mult n'am mai avut sentimentul acesta de intimitate, spuse el. Odaia asta conţine un calm şi o linişte pe care le-am uitat aproape. Parcă îmi dau seama acum ce viaţă de singurătate şi de înstrăinare am dus până azi în camera mea de sanatoriu...

— Eu duc de ani de zile existenţa asta de străină, prin odăi ce nu-mi aparţin şi prin locuri străine, unde n'am copilărit, spuse puţin tristă Isa. M'am obişnuit însă, aşa cum m'am obişnuit cu boala, cu ghipsul... cu pansamentele... cu tot...

Isa nu putea să ridice capul şi sorbea ceaiul într'o căniţă cu cioc lung ca un mic ceainic.

Se stabili între dânşii repede o prietenească intimitate.

— Admir mult pe cei cărora boala le este oarecum indiferentă spuse Emanuel. Dar m'aș simți infinit mai nenorocit dacă aș ajunge într'o zi la această perfectă resemnare. Mă trezesc câteodată noaptea din somn și îmi pipăi ghipsul ca un nebun... Este adevărat? E oare adevărat? Și scrâșnesc din dinți când degetele îmi alunecă pe duritatea lui, neputincioase...

Isa rămase o clipă gânditoare:

— Crezi oare că n'am fost și eu la fel în primele timpuri? spuse ea. Cu toții am fost agitați... toți ne-am sculat în puterea nopții și ne-am pipăit disperați ghipsul. Toți... toți... dar apoi, când loviturile s'au întețit n'am mai simțit nimic... Știi ce se numește în medicină „țesut cicatrizat?" Este pielea aceea vânătă și zbârcită, care se formează pe o rană vindecată. E o piele aproape normală atât doar că e insensibilă la frig, la cald, ori la atingeri...

Tăcu câteva secunde și nu se mai auzi decât țiuitul ceainicului prin ușa deschisă, alături în odaia guvernantei. Apoi reluă în șoaptă:

— Vezi, inimile bolnavilor au primit în viață atâtea lovituri de cuțit încât s'au transformat în țesut cicatrizat... Insensibile la frig... la cald... și la durere... Insensibile și învinețite de duritate...

Toate acestea fură spuse, cu zâmbetul celei mai desăvârșite liniști interioare.

Celina scoase de undeva de sub dulap un pa-

tefon şi puse o placă pe care o alese Isa, un concert de Bach la orgă. De sigur că nicio melodie nu s'ar fi armonizat mai bine cu nuanţa vişinie, solemnă şi sumbră a stofelor de pe pereţi şi cu atmosfera gravă, dar odihnitoare a odăii.

Bucata nu fu terminată când cineva bătu în uşă. Era o femeie grasă în rochie verde de catifea, cu ochelari fini, prinşi fragili de vârful nasului, vibrând încetişor la fiecare pas ca un aparat de înregistrare a sensibilităţii interioare, amortizată la suprafaţă de massele de carne şi de grăsime.

— Ei, ce mai faci?... Şi cum te simţi? gâfâi ea cu respirări scurte.

Se interesă de Emanuel, cine e, de unde vine, ce boală are, ce doctor îl îngrijeşte. Era o revărsare de întrebări ca o răbufnire îndelung stăpânită până atunci.

Isa îi dădea toate lămuririle cu vădită plictiseală. Femeia bău o ceaşcă de ceai, înfulică prăjituri uscate una după alta, măcinând concomitent pesmeţii şi cuvintele.

Emanuel regretă că vizita lui fusese întreruptă în chip atât de neplăcut. Isa făcu şi ea câteva semne disperate. Era aproape de ora mesei. Intr'un sfârşit femeia plecă, nu însă fără a răspândi un val de sfaturi bune şi de încurajări.

— Asta face parte din echipa de consolatori profesionişti din Berk, spuse Isa îndată ce uşa fu închisă. E o specie extrem de abjectă de persoane

care n'au absolut nimic de făcut toată ziua şi vin ca să dăruiască bolnavilor o cantitate ieftină de caritate... Aici beau un ceai, acolo iau un sandwich şi pleacă acasă sătule, cu stomacul plin şi cu conştiinţa satisfăcută că au făcut o faptă bună...

In acel moment veni brancardierul pentru a-i lua la masă.

— Imi pare rău că ai stat atât de puţin spuse ea. Dar o să mai vii, nu-i aşa?

Şi în momentul când brancardierul apucă gutiera.

— Ai vrea să fim prieteni?... Iţi place aici la mine?...

— Imi plac odăile străine care îmi devin atât de repede familiare, răspunse Emanuel, şi simţi urcându-i-se o uşoară roşeaţă în obraz.

Încet se insinua primăvara la Berk. Vegetația aspră a dunelor făcea un vădit efort de fragilitate și cerul însuși năpârlea în colori mai tandre. Plaja se amplifica haotică, irizată în nuanțe de imensă destrămare. Lumea nu mai cântărea decât aburi și lumină.

Emanuel ieșea regulat cu trăsura, însoțit de Solange. Toată iarna cultivaseră un amor cumpănit și domol în odaia lui. Excursiile la țară reîncepură.

Îl jena din ce în ce mai mult ghipsul și parcă și Solange. Emanuel îi desvelea trupul ridicând toată rochia și o săruta ametit de albeața pielei.

— E baia mea de curățenie pe corpul tău, spunea el simțind tot jegul și mucegaiul în care zăcea sub ghips.

Erau regiuni răcoroase și parfumate pe trupul ei în jurul șoldului, ca adierea subită a unui miros nou în aer liber, venit de nu se știe unde. Erau apoi perne de odihnă, pe care se putea rezema capul. Tandrețea blondă și caldă a pântecului rotund... cupa mică, umbrită, a ombilicului, unde Emanuel turna puțină apă limpede și burta devenea un peisaj, cu ciutura unei fântâni la mijloc.

Toate jocurile acestea naufragiau stupide a doua zi dimineața, când băiatul de serviciu venea să-l spele și băgând degetele atât cât putea sub corset scotea de acolo grămăjoare de murdărie și de jeg rău mirositoare.

Încuia ușa pentru a nu fi surprins în timpul acestei intime și abjecte ocupații. Apoi, când operațiunea era terminată, băiatul îl întorcea cu fața în jos și introducea sub ghips un bețișor lung cu care îl scărpina pe spate.

Emanuel ars de mâncărimi îi smulgea bețișorul din mână și încerca el singur să se scarpine frenetic, până la leșin...

După masă, la ora când știa că trebuia să vie Solange și că va fi nevoit să săvârșească zilnicele rituri de dragoste cu aceleași mângâieri și aceleași sărutări (pentrucă dragostea lor ca și amorul cel mai suav din lume își crease obiceiurile și disciplinele lui stupide) îi venea să fugă, Solange să nu-l mai găsească...

Chiar sentimentul imensei lui admirații pentru corpul ei pur, începu să-l agaseze. Îl plictisea și pielea ei fină și dragostea lor limpede și manierele elementare pe care ea le învățase tot dela dânsul ca să-i placă. Într'adevăr, într'adevăr, ar fi vrut să nu se mai atingă de atâta perfecțiune. Ce-i folosea libertatea și curăția altui trup?

Tot ce săvârșea era totuși meticulos de exact ca în prima lor zi de dragoste, pentru ca odată li-

berat de aceste rituri să simtă mai voluptuos absența lor și cât fuseseră ele de obositoare... Cu cât le va fi executat mai precis cu atât liberarea va fi mai sublimă, gândea el.

In toate acestea, Solange își plimba o privire albastră și clară de calmă neînțelegere.

Intr'o zi ea primi o telegramă neliniștitoare dela bunicul ei grav bolnav. Era singura lui moștenitoare și bătrânul vroia numaidecât s'o vadă. Solange plecă în aceeași zi. Se înțelese cu Emanuel să-i telefoneze a treia zi, Sâmbătă, la ora zece dimineața.

In prima zi de singurătate Emanuel se simți admirabil. Constată că după o amiază liberă e nesfârșit de lungă și extrem de plăcută... Își împărți timpul, ceti, ieși la plimbare singur, ușurat de un trup pe care îl conținuse până atunci parcă împreună cu al lui sub ghips. Cumpără la o tutungerie o brichetă cu mecanism complicat, de care n'avea nicio nevoie, apoi bomboane dela o cofetărie. Se ascunse în dune, scoase bricheta din buzunar și sub poclitul trăsurii, o aprinse și o stinse de nenumărate ori, ca puțin ieșit din minți, bucurându-se de flacără, împărtășind singur, singur, acest mic amuzament. Își propuse să n'o arate Solangei la întoarcere și s'o păstreze pentru plăcerea lui personală și secretă.

In ziua următoare plecă cu trăsura la țară. Vântul sufla năprasnic și ridica poclitul gata să-l

ia în sbor; calul alerga oblic pe şosea, împotriva vijeliei.

Când poposi la han, era ud de ploaie, tremura de frig şi mâinile îi erau înghețate.

— Unde vă este logodnica? întrebă cârciumarul.

— E plecată, sunt singur, după cum vezi, spuse Emanuel cu vădită tristeță.

Se gândea că prima oară când va veni din nou pe acolo cu Solange să-l ia pe hangiu drept martor:

— Ei, spune, nu-i aşa că am fost foarte trist în ziua aceea când am venit aici fără logodnica mea?

Şi Solange va fi de sigur măgulită.

Ceru o farfurie cu cafea şi o sorbi pe îndelete. Era singur, nimic nu-l grăbea şi nu trebuia să se frigă ca să isprăvească mai repede pentru a pleca în dune, la săvârşirea ritului zilnic. Era de sigur un lucru foarte plăcut de a face dragoste, dar Emanuel constată cât de plăcut poate fi câteodată de a nu face...

In sfârşit, veni şi ziua când trebuia să vorbească la telefon.

Coborî în birou înainte cu un ceas de ora hotărîtă, fumă o ţigară de foi pe care directorul i-o oferi din politeţă şi pe care el o acceptă din impertinenţă, ceti ziarele şi fu satisfăcut de calmul cu care aştepta.

In clipa însă când telefonul sună, cu câteva minute de întârziere. Emanuel se simţi brusc inva-

dat de o cumplită agitație. — Mai repede! Mai repede! îndemnă el pe brancardierul ce-i aranja căruțul lângă telefon.

Tot calmul de adineaori, la țârâitul soneriei, se prefăcu într'o imensă nerăbdare așa cum o soluție suprasaturată cristalizează brusc, când se introduce în ea un fragment de substanță chimică...

Puse receptorul la ureche și constată că-i tremură mâna, pâlnia vibra și ea plină de o măruntă neliniște. Vocea Solangei izbucni deodată, foarte estompată și metalică. Dar ce anume conținea miraculos pentru ca să se umple deodată toată cabina cu prezența ei? Era o adevărată invazie de imagini, filtrate adânc în carne prin simplul zumzet al glasului îndepărtat și cunoscut...

— Mai am de stat o săptămână, bunicul a murit, va fi mâine înmormântarea... Sunt zăpăcită de condoleanțe, de oameni, de chestiuni de succesiune cu notarul... am alergat la telefon ca o nebună...

Tăcu și Emanuel auzi respirația ei precipitată în pâlnie. Aceeași respirație din spasme dar fără corpul ei. Esența plăcerii ce o avea când o zdrobea sub ghips, dar aici, pură, fără obligația trupului, fără osteneli...

— Pentru ce taci? întrebă dânsa căutând să-și liniștească tremurul vocii.

Emanuel închise ochii și se lăsă îmbătat de cuvinte.

— Vorbește tu... spune-mi tu ce vrei...

Solange începu a-i povesti o lungă desbatere pe care o avusese cu notarul... Emanuel se trezi recăzut în vechile dorinți ca și cum în afară de vocea aceea se transmitea prin fir și căldura pielii ei, revărsându-i-se direct în sânge...

Își dădea bine seama de ce face și alunecând o mână sub cuverturi, în timp ce Solange continua să vorbească, își frământă teribila lui excitație...

— Mai spune-mi ceva, te implor, insistă el puțin zăpăcit, chinuindu-și carnea într'o satisfacție comodă și imediată.

Ea vorbea mai departe, fără a bănui nimic.

Apoi, o clipă, vocea ei deveni extatică și Emanuel se răpândi într'o epuizare scurtă și copleșitoare, ca un leșin.

— Iți mulțumesc... îți mulțumesc... murmură el în aparat.

— Pentru ce? întrebă dânsa surprinsă.

— Pentru tot ce-mi spui... pentru tot... pentru tot...

Intors în odaie, scrâșni de ciudă că fusese atât de indulgent cu sine însuși.

Se duse totuși s'o aștepte la gară, săvârșind astfel până la capăt aparențele de dragoste perfectă. In momentul când ea se urcă în trăsură simți parcă într'o parte a ghipsului o împunsătură... Solange se instală lângă el pe scăunaș și Emanuel îi

zâmbi. Intr'o stradă pustie şi dosnică ea se aplecă peste gura lui şi-l sărută.

— Toate zilele astea fără tine nu le-am trăit de loc, murmură ea uitându-se în ochii lui cu o privire placidă de animal devotat.

Emanuel tremura sub ghips, de enervare, de desgust şi mai ales împotriva indulgenţii cu care accepta totul.

In aceeaşi săptămână pe plajă, avu loc un accident care îi mări iritaţia împotriva ei. Există astfel de întâmplări care se agravează dela sine prin incidente zilnice ce se depun în jurul lor, aşa cum în apele calcaroase obiectele de piatră se încrustează prin simpla lor staţionare în cursul lor. In ziua aceea Emanuel gonise calul ca de obicei până departe pe plajă, prin locuri neumblate. Marea urcase în flux şi inundase în bună parte întinderea nisipului. Solange îl sfătui să se întoarcă, dar el se îndârji să gonească mai departe, crezând că va găsi undeva o pantă pentru a se urca pe faleză.

— Te asigur că nu-i pe aici niciun urcuş. Cunosc locurile îl imploră Solange. In curând nu ne vom mai putea întoarce. Toată plaja va fi inundată... Hai, Emanuel, ascultă-mă...

Il enerva faptul că ea avea dreptate şi că nu se vedea nicăieri vreo pantă spre faleză. Ce cruntă şi sublimă satisfacţie ar fi avut ca să apară deodată urcuşul şi într'o minută să fi sus pe ţărm.

Intr'un sfârşit, obosit, plictisit, întoarse tră-

sura. Era însă puțin cam târziu. Oceanul invadase o parte din plajă și acum trebuia să conducă cu prudență pe o margine îngustă de nisip și între șanțuri pline de apă.

Pentru a scurta drumul trecea cu trăsura de-a-dreptul în mijlocul șuvoaielor. Solange îl privea îngrozită. Deodată ajunseră în fața unui canal mai larg unde calul se opri brusc, și nu vru să înainteze.

— E imposibil să treci pe aici, îi spuse Solange. Vezi doar bine ce adânc e... Ocolește!... Dă-mi mie hățurile! Emanuel în culmea furiei dete un biciu calului și trăsura intră în apă.

Câteva secunde calul trase din toate forțele dar în mijlocul canalului roțile trăsuri intrară până la jumătate în nisipul umed și se împotmoliră.

In zadar, Emanuel trăgea disperat hățurile și lovea calul. Situația era extrem de gravă, trăsura rămase nemișcată, marea urca mereu, valurile erau la zece metri...

Palidă de spaimă, Solange își scoase într'o clipă ciorapii și pantofii și alergă într'o goană nebună pe plajă căutând ajutor. Emanuel zăcea inert în trăsură, întins cu fața în sus cu tâmplele svâcnind, sdrobit de emoție, de iritare și de spaimă.

Valurile îi fosneau în urechi ca o vijelie ce-i întrase în creieri... în timp ce parcă tot sângele din-

tr'însul şi apa şi oceanul şi aerul ar fi început să fiarbă, să clocotească...

Intr'o minută Solange se întoarse cu câţiva marinari. Oamenii deschiseră trăsura, îl scoaseră cu tot cu cadrul pe care stătea întins şi îl depuseră dincolo de canal pe nisip. Apoi deshămară calul, şi împingând voinicește scoaseră trăsura din apă.

Porniră cu toţii spre Esplanadă.

Era un cortegiu care îl ulcera pe Emanuel până în fundul sufletului. Aşa întins cum stătea pe cadru, dus pe umeri de câţiva marinari vânjoşi, abia scăpat dintr'un teribil accident, îşi reluase firul logic al iritaţiei:

— Incă asta mai trebuia... să-i datorez recunoştinţă! gândi el cu amărăciune.

In fruntea convoiului mergea Solange în picioarele goale, cu ciorapii şi pantofii în mână. Apoi venea trăsura goală împinsă încet de doi marinari cu pantalonii suflecaţi până peste genunchi, Emanuel dus pe cadru, ca un mort ilustru pe un scut şi, în sfârşit, calul după ei, ţinut de hăţuri de un băieţaş.

In urmă, copiii (de unde se strânseseră atâţia?) şi câteva persoane ce comentau accidentul (de unde, de unde veniseră deodată?) „O veritabilă înmormântare de şef militar", gândi Emanuel.

Solange întorcea din când în când capul, zâmbindu-i cu o inocenţă care îl ardea.

Intors la sanatoriu îi mulţumi cu o efuziune

extraordinară, pentru ca să se tortureze interior cât mai crunt.

Şi pentru a-şi acorda suprema pedeapsă pentru slăbiciunea ce-o avusese la telefon, scoase din buzunar bricheta secretă care trebuia ferită de privirile ei:

— Îţi place? întrebă el. Ţi-o dau...

„E ultimul lucru pe care i-l dăruesc, gândi el. Obiectul care va pune sfârşit idilei noastre. Poate că dacă nu l-ar accepta totul ar continua, dar de vreme ce l-a luat înseamnă că iubirea noastră trebuia să sfârşească aici...".

Îl chinuia cumplit gândul despărţirii.

Era însă imposibil de întrevăzut o soluţie. Să plece dela sanatoriu? Când şi unde? Va rămâne tot la Berck şi Solange îl va găsi repede.

Intr'una din zilele următoare interveni însă o întâmplare cu totul neaşteptată. Emanuel evadă din sanatoriu în mod atât de simplu şi de surprinzător încât mult timp fu stupefiat de extraordinara desinvoluntară a aventurii sale.

S'ar fi zis de o experienţă de magie. „Inchide şi deschide ochii!". Se găsea acum într'o odaie de sanatoriu şi iată că deschizând ochii...

In luna Mai începea la Berck invazia vilegiaturiştilor. Intreg oraşul îşi schimba atunci aspectul ca şi cum ar fi fost cucerit de o hoardă sălbatică.

In sanatoriu se pregăteau odăile dela etajele neocupate în timpul iernii. Se pornea o agitaţie nesuferită pe scări şi coridoare, se frecau parchete, lighiane de apă zăceau pretutindeni, uşi pocneau în fugă şi fetele de serviciu transpirau greu frecând alămurile dela ascensor. Incet, încet, sanatoriul se transforma în hotel. Bolnavii nu mai aveau voie să stea cu cărucioarele pe coridoare. Asta putea produce impresie rea asupra clienţilor estivali.

Incepea apoi irupţia gramofoanelor. Era mai întâi, într'o seară un sbârnâit clar, o vibrantă melodie de violoncel într'o odaie undeva pierdută în etaj, apoi a doua zi simfonia se amplifica şi un patefon de voiaj susţinea violoncelul cu o melodie de piculine, pentru ca în fine, într'o altă odaie, ca o intervenţie furtunoasă într'o operă wagneriană să izbucnească imediat feroce şi tonitruantă

o fanfară militară... Din odaie în odaie se infiltra virusul muzicei teribile şi devorante. În câteva zile întreg sanatoriul vibra frenetic într'un amestec complicat de orchestre, viori, marşuri, şi romanţe. Clădirea se transforma într'o imensă uzină de ronţăit plăci de gramofon.

Innebuniţi de nesomn, bolnavii îşi astupau urechile cu vată, cu ceară, ori le acopereau cu totul, legându-se la cap cu fulare.

Emanuel lua trăsura şi părăsea îngrozit hotelul.

Plaja era şi ea invadată. Cabinele se înşirau la nesfârşit aduse de pe maidane unde zăcuseră toată iarna printre bălării. Familii întregi locuiau între patru pereţi de scânduri cu uşile deschise spre larg. Se spălau rufe acolo şi se făcea dulceaţă, copiii scânceau, în timp ce tatăl familiei cetea ziarul, întins pe jos, sorbindu-şi lent cafeaua amestecată cu nisip. Plaja însăşi era găurita, răscolita, scobită în şanţuri, tranşeie şi castele... O imensă clamoare se ridica de pe întinderea ei, amestecată cu ţipetele disperate ale negustorilor de mingi şi bomboane. Din toate colţurile, din toate cabinele se revărsau într'o scurgere nestăvilită, pâraie de hârtii mototolite, râuri pline de ziare vechi, hârtii şi cutii goale, şi iar hârtii, un ocean de murdărie lângă oceanul cu valuri.

Emanuel îşi căuta ascunzişuri prin dune, de-

parte de şoselele pline de automobile. In afară de oraş se găsea un loc tăcut şi izolat cu totul de circulaţie, unde se ducea adesea când era singur. Acolo nu o adusese niciodată pe Solange. Işi păstra acest refugiu pentru orele de desăvârşită singurătate. Ar fi vrut să rămâie tot timpul ascuns acolo, să nu se mai întoarcă la sanatoriu. Era un loc sălbatic, păsăsit de oameni. Câteva vile cu pereţi coşcoviţi şi acoperiţi de iederă se ridicau din nisipul ce le îngropa pe jumătate; nimeni nu locuia în ele. Fusese vorba pe vremuri ca să se clădească o staţie de cale ferată şi să se creeze acolo un cartier de vile luxoase izolate de oraş. Incepuseră chiar lucrările când războiul întrerupse totul. Se mai vedeau şinele de-a-lungul oceanului, roţile dela câteva vagoane printre buruieni şi zidurile dărăpănate ale vechei staţii. In după amiezele de vară câteva găini ciuguleau ierburile printre ruine, în timp ce un cocoş se suia pe coama unui zid şi fâlfăind din aripi lansa câte un cugurigu strident şi prelung ca o chemare disperată a pustietăţii. O singură cârciumă, un local mic cu verandă plină de muşcate roşii stăruia ca un ultim rest de viaţă... Veneau acolo să bea câte ceva, destul de rar de altfel, marinarii care se rătăceau cu plasele de pescuit în acele locuri.

Emanuel se împrietenise cu cârciumarul. Stătea ore întregi în faţa verandei, pe o ridicătură

de nisip de unde vedea până departe oceanul și domina oarecum locurile, vilele încremenite în nisip, gara dărăpănată, și întinderea ondulată a dunelor.

— Ce păcat că nu s'a făcut aici stațiunea proiectată. Imi ridicam un hotel de toată frumusețea! spunea cârciumarul, un om înalt, puțin adus de spate, cu pomeții obrajilor vineți, cu părul alb veșnic răvășit de vânt. Purta în ochi melancolia calmă a însăși locurilor acelea abandonate...

— Ehé! Știi d-ta ce șantier a fost cândva pe aici! Ce lucru! Ce hărmălaie! Ce forfoteală! Ajunseseră terenurile de vânzare până la o jumătate de milion...

Și adăugă cu tristețe:

— In timp ce azi nu se dă pe ele nicio mie de franci...

Veneau marinarii cu saci plini de sardele proaspete. Cârciumăreasa, o femeie mică rotundă ca o bilă de cărnuri și grăsime, cu o perucă galbenă decolorată, pe cap, se tocmea cu ei crâncen, din sgârcenie și ca să-i mai treacă timpul. Il servea pe Emanuel cu pește proaspăt prăjit pe cărbuni.

Intr'un rând lui Emanuel îi trecu ceva prin minte. Ce bine ar fi fost să locuiască acolo la cârciumă. In orice odăiță, oricât de mică, oricât de incomodă, dar izolat de restul lumii. Era câteva zile după întâmplarea cu Solange pe plajă. Cu siguranță că acolo, în dune, ea nu va da de el. Va

dispărea brusc din sanatoriu şi nimeni nu va ştie unde a plecat. Il întrebă pe cârciumar. Omul o chemă pe nevastă-sa ca să se consulte:

— Imposibil, răspunse ea. Aici noi trăim în singurătate tocmai pentru ca să nu avem bătaie de cap. Ducem o viaţă liniştită şi n'avem nevoie, vezi bine, nici de clienţi, nici de pensionari.

Emanuel fu contrariat.

— Şi prin vilele astea nu locueşte nimeni, absolut nimeni?

— Ba da, răspunse cârciumarul. Intr'una singură, în cea de colo...

Şi arătă acoperişul unei vile de piatră pe o ieşitură a falezei, ascunsă de câteva dune foarte mari.

— Dar nu-i locuită tot anul, adăugă el. Vine numai vara o americană cu băiatul ei. Stă câteva luni şi pleacă... Acum e aici de vreo săptămână...

Emanuel rămase puţin pe gânduri.

— Şi doamna asta americană... oare nu m'ar primi ca să stau la ea? întrebă dânsul. Cu plată, bine înţeles, cu plată...

Cârciumarul şi nevasta lui zâmbiră cu o indulgentă ironie.

— E o femeie bogată domnule! Ce are ea nevoie de pensionari bolnavi? Şi la urma urmei de ce ţii d-ta să locueşti pe aici în pustietatea asta? întrebă curios cârciumarul.

— Eh, asta-i altă chestie! răspunse Emanuel.

Dar cum aş putea să vorbesc cu dânsa? Să mă duc acolo cu trăsura?...

Cârciumarul rămase uluit:

— Cu trăsura zici? Dar d-ta nu vezi că sunt până acolo dune înalte cât casa? Poţi să te caţeri pe dune? Ai un cal acrobat?

— Spui că a venit de o săptămână? întrebă Emanuel preocupat. Crezi că e acasă acum?

— Poate, nu ştiu, răspunse cârciumarul.

— Ei bine mă duc să văd şi să-i vorbesc, spuse calm Emanuel, punând mâna pe hăţuri.

— Ce? făcu lung cârciumarul. Cu trăsura? şi se uită la el uluit.

— Cu trăsura, sigur... Doar n'o să merg pe jos!

— Să vedem dacă poţi... îl sfidă cârciumarul începând a râde.

— Ei bine, să vedem! răspunse Emanuel acceptând provocarea.

Apucă hăţurile strâns în mână şi porni spre prima dună de escaladat. Erau abia câteva zile de când i se întâmplase accidentul de pe plajă, dar prea puţin îl impresiona acum această amintire.

Incepu să-şi îndemne calul. Panta era destul de joasă şi calul trase cu uşurinţă până în vârf.

Când fu pe culme, Emanuel întoarse capul spre cârciumar şi îi făcu semn cu mâna:

— Adio! Adio! Plec în munţi mai departe!...

Cârciumarul, cu soţia lui şi vreo doi marinari care ieşiseră din cârciumă, stăteau toţi pe verandă

şi priveau cu gurile căscate năstruşnica trăsură care se căţăra pe dune.

In faţă se întindea o bucată de nisip plană şi apoi nişte ridicături mult mai înalte, un şir întreg, pus parcă anume acolo ca o barieră.

Emanuel se angajase într'o aventură la care nu voia să renunţe în niciun chip. Il biciuia acum ambiţia şi mai ales teribila curiozitate de a o vedea pe proprietara vilei. Cârciuma dispăruse după nisipuri; nu avea nimic mai bun decât să îndrăznească mai departe....

Se apropie la o mică distanţă de movile şi se opri. Aşteptă ca să se odihnească iapa câteva minute, apoi trase brusc de hăţuri şi din nou calul urcă dintr'o singură goană până sus.

Acum restul era joacă; cele câteva ondulaţii până la vilă le parcurse cu uşurinţă.

Se trezi în faţa clădirii; obloanele erau închise, poarta încuiată. Il păcălise oare cârciumarul? Vila era oare pustie? Incepu să bată cu coada biciului în gard; loviturile răsunară în toată împrejurimea cu ecouri repetate ce se repercutau din dună în dună ca un cuvânt de ordine. In curte izbucni un lătrat de câine şi imediat un oblon se deschise.

In cadrul ferestrei apăru o femeie roşcată, într'un halat violet:

— Ce este? Cine-i acolo? ţipă ea căutând cu privirea cine bate.

Deodată îl descoperi pe Emanuel cu trăsura în faţa porţii şi rămase stupefiată.

— Ce este? întrebă ea uimită. Ce doriţi? Şi cum aţi venit până aici cu trăsura?...

Emanuel vru să ţipe, dar lătratul câinelui îi acoperea vocea; făcu semn cu mâna femeii să scoboare.

Un băiat de vreo cincisprezece ani, înalt, voinic, cu aceeaşi nuanţă roşcată a feţei descuiă poarta. Emanuel intră cu trăsura în curtea mică, cimentată. Câinele sărea în jurul trăsurii, lătrând asurzitor.

— Taci... taci... îl domolea băiatul apucându-l de grumaz şi luptându-se cu el. Era un câine negru enorm, aproape tot atât de înalt cât şi stăpânul său când se ridica în două picioare şi se sprijinea cu labele dinainte pe umerii lui.

Emanuel privea vila. Construcţia părea mai mult neglijată decât veche. In vârf, sub coama acoperişului stătea înfiptă o tăbliţă ruginită, invadată de iederă. „Vila Elseneur" descifră el.

Intr'un sfârşit apăru şi doamna dela fereastră. Işi aranjase puţin părul şi probabil că se pudrase. Adierea vântului aduce până la Emanuel un vag parfum de toaletă femenină, dulceag şi plăcut.

— Ce doriţi? întrebă ea.

Emanuel se recomandă. Ea îi întinse mâna, îşi spuse numele d-na Tils, şi brusc cu un ton foarte familiar:

— Ce mai faci?

Era obiceiul englezesc de a aborda cu această formulă chiar cunoştinţele de o clipă.

— Iertaţi-mă că vă deranjez atât de dimineaţă, spuse Emanuel. Am trecut pe aici cu trăsura...

— Cu trăsura?... repetă ea uimită.

— Şi mi-au plăcut nespus de mult locurile acestea. Mi s'a spus că e singura vilă locuită şi... aş vrea să vă întreb ceva...

Emanuel ezită, apoi spuse repede fraza pentru a scăpa de obligaţia de a o pronunţa, aşa cum se bea pe nerăsuflate o doctorie amară.

— Iată... dacă s'ar putea... aş vrea să stau pe aici... îmi place solitudinea asta... D-v. n'aţi accepta ca să locuesc în vila d-v... n'aţi primi un pensionar?

— Pentru asta m'aţi chemat? spuse femeia izbucnind într'un râs uşor.

Emanuel avea o figură atât de zăpăcită încât nu putea decât stârni râsul. Observă că în timp ce râdea pe obrazul ei apăreau cute adânci. Era de sigur o femeie mai în vârstă, dar poseda o desinvoltură admirabilă în gesturi şi o îngrijită aparenţă de tinereţe.

— Imi pare foarte rău, spuse dânsa, dar nu pot primi pensionari, n'am primit niciodată şi nici nu m'aş pricepe în asemenea cazuri.

In timp ce vorbea izbucni deodată în odaie dela etaj, a cărei fereastră rămăsese deschisă o formidabilă ruculadă de ţipete, ca imprecaţiunile

unei bătrâne arţăgoase care se ceartă pe ton ascuţit cu cineva.

Emanuel se uită nedumerit la fereastră, fără a întreba însă nimic. Ea îi observă mirarea:

— Ştii... nu stau singură în vilă. In afară de Irving băiatul meu şi de bucătăreasă, am şi un invitat... E o persoană extrem de nervoasă, după cum vezi, care ţipă şi înjură teribil...

— Te rog, Irving, du-te şi adu-l aici! spuse ea.

Băiatul se urcă în casă. Ţipetele încetară şi după câteva secunde Irving scoborî în mână cu un papagal.

— Spune bună ziua! îl îndemnă d-na Tils.

Papagalul lansă o formidabilă înjurătură. Incepură cu toţii a râde. Papagalul ciuguli d-nei Tils părul, trăgând de el cu putere. Un câine, un papagal... Emanuel era consternat că nu putea locui acolo. Se hotărî să plece.

— Şi pe unde o să te întorci?

— Tot peste dune, aşa cum am venit.

Irving vru să asiste şi el la urcarea dunelor.

— Bravo! Bravo! ţipă el bătând din palme, când Emanuel fu în vârf.

In aceeaşi după masă, în timp ce colinda trist străzile şi se oprise cu trăsura la o vitrină, cineva se apropie de el să-i vorbească. Era d-na Tils, dar în toaleta de stradă aproape că n'o recunoştea.

— Aş vrea să-ţi spun ceva.. Ştii, m'am răsgân-

dit și aș fi dispusă să te primesc la mine... dacă în schimb ai putea să dai lecții de matematică fiului meu... Am o odaie mare, un salon, cu vederea la mare. Dar te pricepi la matematici?

Emanuel o asigură că mai dăduse asemenea lecții și acceptă cu bucurie. Simțea el bine că de dimineață lucrurile se petreceau în ziua aceea cu o agreabilă fragilitate plină de surprize. Se lăsă dus de întâmplare cu sentimentul unei delicate voluptăți interioare:

— Și când pot veni, doamnă, cu valizele mele?

— Când vrei, răspunse dânsa. Chiar mâine...

— Atunci vă rog să mă așteptați la zece dimineața...

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITARĂ

...Şi când deschise ochii...

Incăperea în care se găsea acum era un salon foarte vast, cu uşile deschise spre ocean. Tablouri de gust englezesc în cadre cu aurul şters, atârnau pe pereţi. Unul reprezenta o impozantă scenă de vânătoare, cu călăreţi în haine roşii adunaţi într'un luminiş de pădure, înconjuraţi de haite de câini şi de gonaşi ce sunau din cornuri de alamă, iar altul înfăţişa un bătrânel în halat de noapte cu părul alb şi pielea fină o obrazului tare sbârcită, aşa cum o au toţi bătrânii pe litografii, pregătindu-se de culcare. In fund se putea vedea patul lui de modă veche, cu stâlpi şi perdele înflorate de creton.

Valurile oceanului foşneau haotic în enormitatea salonului. Ziua atârna greu de nori cenuşii, scoborîţi ca un plafon peste dune.

Emanuel privea tablourile de pe pereţi. Era acolo însăşi situaţia lui sintetizată în acele două scene de gravură. Bătrânelul care se pregătea de culcare era el însuşi, în solitudinea de acum a vilei „Elseneur". Aşa, ca şi bătrânelul, retras din lume, într'o odaie necunoscută, calm, singur în mijlocul unor mobile vechi şi desuete. Şi alături tabloul de vânătoare de a cărui hărmălaie bătrânelul părea

că se fereşte întorcându-i spatele, reprezenta exact huietul oraşului de care Emanuel fugise.

Perdelele grele de catifea vişinie se agitau luate de vânt ca banierele funebre ce atârnă în saloanele mortuare. Emanuel închise obosit ochii. Totul se petrecuse miraculos şi de dimineaţă de când îşi făcuse bagajele în camera de hotel, până la această oră târzie din după amiază, când se afla în dune, pensionar al d-nei Tils, ziua îşi schimbase cu desăvârşire aspectul, ca şi cum ar fi făcut parte din alt an şi din alt sezon, din altă realitate... Cine ar fi bănuit că în ascunzişul acela, pierdut printre valurile de nisip, se afla el, Emanuel, Emanuel de totdeauna? Parcă îşi schimbase identitatea...

Zăcea într'un colţ al salonului puţin zăpăcit, ca o vietate aruncată de ocean într'o scobitură de stâncă. Aştepta şi el nemişcat un val salvator care să-l readucă în plină viaţă, în plină înţelegere a lucrurilor.

Îşi reamintea ca de nişte fapte vechi, petrecute de demult tot ce se întâmplase în aceste două zile: cum îl anunţase de plecare pe director chiar în momentul când se întoarse din oraş, după convorbirea cu d-na Tils; cum îşi făcuse valizele în grabă.

— Şi care este noua d-v. adresă? întrebase directorul.

— Inutil să v'o dau, răspunse Emanuel. Voi veni eu însumi din când în când să-mi ridic corespondenţa.

Apoi, cum ajunse la vila „Elseneur" exact la zece dimineața așa cum anunțase.

Il urcară pe scări bucătăreasa, Irving și cârciumarul care veni să dea o mână de ajutor.

Cârciumarul mai ales era extraordinar de uimit că d-na Tils îl acceptase în pensiune.

— E adevărat că n'o cunoști dinainte? căuta el să descoase pe Emanuel pe șoptite.

— E adevărat! E adevărat! răspunse iritat Emanuel. Știu eu ce-i adevărat și ce nu în toată chestia asta?

Acum aștepta masa de seară. Se întunecase de-a-binelea. Marea ajunsese în flux până la picioarele falezei și izbea în dig cu bubuituri surde și regulate. Stătuse toată ziua singur în salonul vast și gol. Auzea la etaj din când în când ca o ruculadă silabele răgușite ale papagalului și de afară lătrături rare de câine.

Unde era sanatoriul? Și Solange? In tăcerea bine aerisită din salon nicio imagine nu se putea închega până la o consistență mai grea.

Bucătăreasa aduse o lampă aprinsă și o puse pe masă. In jurul abatjurului, roata de lumină stabili pe plușul întins o arenă minusculă de circ, în interiorul căreia florile colorate ale catifelei executau stranii acrobații imobile...

In zilele calde, Emanuel se odihnea pe terasa din fața salonului. Intinderile oceanului străluceau în paiete de diamante ca o fantastică rochie de bal, înspumată de dantele. Claritatea apei devenea o gelatinoasă aureolă și împânzea ochii. Imense pete de lumină se topeau în aer lăsând în urma lor un contur verde și imaterial. Valurile atunci deveneau în depărtare întunecate ca albastrul de cobalt...

Stătea adesea de vorbă cu d-na Tils. Ea îi povestea despre bărbatul ei cu care venise la Berck, bolnav și el de morbul lui Pott și care murise acum opt ani, chiar acolo în vila „Elseneur". Și lui îi plăcea solitudinea dunelor, și el trecuse într'o zi cu trăsura pe acolo și se oprise fermecat în fața vilei, ne mai vrând să locuiască altundeva decât acolo. Cumpărase vila cu un preț de nimic dela municipalitate. Și el avusese odaia lui, în salonul din spre mare.

— Iată de ce te-am primit la mine, spuse ea. Când te-am văzut atât de trist că nu poți sta pe aici, mi-am reamintit de melancolia bărbatului meu și de nespusa lui sete de singurătate. In amintirea lui te-am acceptat... In amintirea lui și pentru ca în vila asta în care el s'a pierdut... vreau ca un om tânăr să se vindece...

Vorbea cu simplicitate și cu un accent de mare devoțiune. Era o prietenie spontană și naivă pentru Emanuel, asemănătoare dragostei ce o purta câi-

nelui, fiului ei și papagalului, cu aceleași expresii și același ton în voce pentru toți.

Zilele treceau însorite și calme. Solange... unde putea fi Solange? Se împlinea aproape o lună de când se mutase la vilă și n'avea nicio veste despre dânsa.

In aerul desuet al vechei clădiri, în transparența vieții pe care o ducea acum, nu se mai închega nicio umbră din acelea care odinioară îl parcurgeau tăcute.

Zăcea în soare, răspândit, iluminat și limpede, clar ca o apă prin care nicio imagine nu putea trece lăsând urme.

Își dădea acum seama cât de profundă și cât de fragilă fusese dragostea lor.

Și cât de fragilă fusese însăși viața lui până atunci; cât de inconsistentă era toată realitatea zilelor care treceau prin el ca un râu liniștit, a cărui scurgere o simțea bine printr'însul când rămânea inert, cu ochii închiși. Intr'o zi scrise d-rului Cériez întrebându-l când și unde poate să vie pentru a fi examinat. Primi un răspuns scurt:

„Prietene dispărut,

Vino când vrei la clinica sanatoriului și cel mai bine, mâine la zece dimineață. Mă întreb cum de ai descoperit vila „Elseneur". Omagii d-nei Tils.

Dr. Cériez".

Emanuel rămase surprins. De unde cunoștea doctorul pe d-na Tils? O întrebă.

— Era unul din cei mai buni prieteni ai soțului meu. Venea adesea pe la noi, răspunse dânsa. Cunoștea bine locurile astea și ar fi locuit de sigur pe aici dacă n'ar fi fost doctor. Suferă și el de încantația pustietății...

Emanuel trimise a doua zi dimineața pe Irving în oraș să-i aducă o trăsură de bolnav. Se aduse trăsura în fața cârciumei. Până acolo Emanuel fu transportat peste dune, întins pe cadru. Clinica în dimineața aceea era pustie. Intră de-a-dreptul în sală, îndată ce sosi. Consultația nu dură decât câteva minute. Doctorul Cériez privi atent locul abcesului, introduse mâna sub ghips și pipăi vertebrele.

— Cred că o să-ți scot corsetul, spuse el. Și peste o lună sau două vei putea începe, poate, a merge pe picioare.

— Imi scoateți ghipsul? întrebă amețit de bucurie Emanuel. Adevărat?

De când îl avea pe corp se obișnuise într'atât cu dânsul, încât nici nu se mai gândea că ar putea fi scos cândva. Socotise mizeria asta ca o funcție organică în plus, insuportabilă, însă definitivă. A simți corpul din nou liber i se părea ceva neobișnuit, un eveniment de început de viață, o nouă apariție pe lume.

— E adevărat, dar? murmură el zăpăcit.

— Da... Sâmbătă dimineață îl scoatem.

Și doctorul îi strânse mâna, părăsind încăpe-

rea superb, înalt, magnific, cu coafura lui leonină, ca un uriaș binefăcător, ce răspândește în jurul lui miracole.

Emanuel așteptă câteva minute pe coridor să vie brancardierul pentru a-l pune în trăsură.

— Te-am prins! exclamă cineva venind pe la spate și acoperindu-i ochii cu mâinile.

Emanuel avu o clipă de spaimă. Crezu că e Solange, dar mâinile miroseau puternic a tutun. Era Ernest.

— Unde ai evadat? Când și cum ai plecat? Știi, dispariția ta a stârnit sensație în sanatoriu!

Ernest îl pipăia pe piept, pe mâini, ca și cum nu i-ar fi venit să creadă că îl regăsise.

— Pot spune că te-am căutat în toate sanatoriile din oraș... am cercetat clinică cu clinică... pensiune cu pensiune... am fost și la poliție... Unde erai? Unde te-ai ascuns?

Emanuel păstra un mic aer enigmatic. Era o dimineață nespus de plăcută, doctorul îi anunțase scoaterea ghipsului, Ernest era intrigat de dispariția lui....

— Și știi cine m'a împins să fac toate cercetările astea? continuă el. Știi cine a fost persoana cea mai intrigată din sanatoriu?

— Cine?

— Ghicește!...

Emanuel tăcu și se gândi.

— Să-ţi spun eu... Isa! exclamă Ernest... Fierbea de curiozitate!...

Emanuel constată într'adevăr că dimineaţa devenea tot mai agreabilă.

Celina tocmai atunci trecu şi ea pe coridor.

— Ce văd, exclamă dânsa rămânând împietrită, cu mâinile pe piept, în poziţia ei de cărăbuş cu elitrele strânse. Chiar d-l Emanuel? De unde aţi răsărit? Mă duc repede ca să-i anunţ domnişoarei Isa vestea! Dar o să-i spun aşa... pe departe pentru ca să nu fie surprinsă deodată. De câtva timp e suferindă... are mereu febră...

— Aş putea s'o văd? întrebă Emanuel.

— Iată, mă duc să întreb. Incă nu se trezise când am plecat în oraş...

Celina se întoarse peste câteva minute.

— Vă aşteaptă împreună cu domnul Ernest.

Isa părea într'adevăr obosită, o uşoară somnolenţă îi acoperea ochii.

— Unde te-ai ascuns? Unde ai fugit? întrebă ea pe Emanuel.

In odaie plutea un miros vag de desinfectante şi materii purulente. Era un miros iute de legume putrede, care izbea vara în odăile bolnavilor cu abcese; parfumul pe care îl pulverizase Celina cu câteva minute mai înainte nu reuşea să-l acopere complet.

Isa ţinea în mână un album.

— Mă uitam la niște fotografii vechi... Iată, aici sunt eu...

Intinse albumul la pagina deschisă. O fotografie aproape complet ștearsă reprezenta o fetiță de vreo doi ani într'un parc cu statui și copaci ninși de zăpadă. Avea o față atât de mică și ochi atât de mirați încât părea o păpușă.

— Mă întreb ce gândeam oare în momentul fotografiei, spuse Isa. Ce fel de uimire prezenta pentru mine lumea în acea clipă?...

Și cu un ton mai trist:

— Ah! clipa acea pură și naivă fixată pe fotografie!... Ce groaznică înșelăciune!... Câtă amărăciune i-a urmat de atunci...

Ernest privi și el îndelung fotografia.

Celina deschise fereastra; grădina era plină de bolnavi și de vilegiaturiști. Emanuel aruncă o privire înspăimântată spre toate aceste grupuri sgomotoase.

Cât de adăpostit de ele se simțea acum! Un gramofon începu să ronțăie metalic, partea lui de sgomot. Dar nu era numai atât... pe câteva mese se înșirau vreo zece gramofoane de voiaj. Câțiva tineri și fete schimbau acele și puneau plăci la fiecare; găsiseră ceva nou.

— Au inventat de vreo două zile un joc stupid, spuse Isa. Pun gramofoanele la rând și le dau drumul la comandă în același timp... zece gramofoane... cu zece plăci diferite...

Intr'adevăr o formidabilă cacofonie de sunete şi urlete izbucni deodată din acele zece aparate puse în funcţiune.

— Şi ce spune directorul? Bolnavii? ţipă Emanuel ca să se facă auzit.

— Bolnavii îşi pun vată în urechi, cât priveşte de director el nu spune nimic ca să nu-şi piardă clienţii.

Era o revărsare sălbatică de tonuri, o învălmăşeală de muzici, ca izbucnirea unui cataclism aerian pe care întreaga atmosferă l-ar fi clocit timp îndelungat şi acum l-ar fi expulzat dintr'odată cu urlete, ţipete şi pocnete asurzitoare.

— Inchide! Inchide fereastra! ţipă Isa îngrozită.

— Pentru ce nu pleci la alt sanatoriu? întrebă Emanuel.

— In toate părţile e la fel, spuse Ernest. Se ştie că vara oraşul aparţine celor vii...

Celina aduse pentru toţi trei cafeaua.

Vorbiră despre bolnavii din sanatoriu.

— Şi Tonio? întrebă Emanuel care nu-l mai văzuse de mult.

Ernest avea veşti recente despre el.

— Vă pot da ultimele ştiri... a fost pe aici un frate de al lui ca să ridice un geamantan cu nişte cărţi, pe care le lăsase la sanatoriu... Mi-a povestit lucruri sensaţionale despre dânsul, absolut sensaţionale...

— Ce anume? Spune repede, insistă Isa nerăbdătoare.

— Ştiţi că îndată după plecarea d-nei Wandeska, a plecat şi el la Paris la fratele lui... Incă dela Berck luase obiceiul băutului... la Paris însă se tăvălea din bar în bar. In zadar a încercat fratele lui să-l cumințească, în zadar au fost toate sfaturile, toate amenințările... Intr'o seară i s'a întâmplat ceva extraordinar... Fratele lui mi-a povestit aventura râzând însă pe mine m'a înfiorat... Sărmanul Tonio!

Câteva secunde rămase tăcut.

— Aşa dar într'o seară după ce a băut cât a încăput într'însul (şi poate chiar mai mult) a umblat aiurit pe străzi câtva timp, apoi s'a culcat pe o bancă lângă o staţie de metro. Deodată fu apucat de o criză de ficat, — la alcoolici este lucru obişnuit, — şi începu să urle de durere, horcăind şi, beat cum era, tăvălindu-se pe jos. Era două noaptea. Un poliţist care trecea pe acolo, văzând un om svârcolindu-se pe asfalt, încercă să-l interogheze dar nu fu chip să înţeleagă o vorbă din ce bolborosea el. Desigur, se vedea bine că omul se îmbătase, dar urletele de durere semănau mai de grabă cu ale unui rănit... Poliţistul chemă în ajutor pe alţi doi oameni şi Tonio fu transportat la o clinică din apropiere.

Il băgară repede într'o cameră liberă şi portarul de noapte se duse să caute pe internul de ser-

viciu. In acest timp criza se potoli puţin, durerile dispăruseră probabil, în fine nu se ştie bine ce s'a petrecut, dar când Tonio deschise ochii şi se trezi în încăperea aceea necunoscută, fu cuprins de o furie oarbă. Se ridică din pat, începu să arunce toate lucrurile din odaie, saltelele, pernele pe jos, izbi scaunele, apoi găsi în saltarul unei mese o foarfecă de pansamente, uitată cine ştie cum acolo, o apucă şi ieşi cu ea ameninţător pe coridor, gata s'o înfigă în primul om întâlnit. Spumega de furie; alcoolul fierbea într'însul rău de tot... găsi o uşă întredeschisă unde o geană slabă de lumină pătrundea pe coridor... Şi atunci se întâmplă ceva neaşteptat, terifiant şi ridicul, dând aventurii cel mai grotesc sfârşit.. Tonio împinse uşa şi se găsi într'o odaie absolut goală. Zări pe perete o fotografie de femeie, o smulse şi o tăiă în bucăţi cu foarfeca. Odaia aparţinea unei îngrijitoare, care avea în pază un bolnav foarte grav... Uşa de alături era deschisă şi se auzeau horcăiturile muribundului. Ingrijitoarea plecase pentru câteva momente şi trebuia să revină. Tonio cu foarfeca ridicată ameninţător... teribil... intră în odaia muribundului şi se găsi brusc faţă în faţă cu un bătrân slab, ridicat în perne, având o faţă hidoasă cu un ochiu scurs... Stătea în pat, în capul oaselor, înşirând mătănii şi murmurând litanii cu o voce întreruptă de horcăituri... Ochiul cel bun îşi păstrase toată vigoarea şi acuitatea lui. Era o

privire globuloasă şi rece, care îl ţintui pe Tonio în prag.

— Vreau să omor un om... bolborosi el vag şi scăpă foarfeca din mână.

Bătrânelul rămase uimit, puse calm mătăniile deoparte şi foarte liniştit făcu cu mâna:

— Apropie-te tinere... foarte... amuzant... foarte amuzant...

Sărmanul bolnav se plictisea îngrozitor în lungile lui nopţi de insomnie şi acum când, în fine, se petrecea ceva interesant în odaia lui, voia să vadă fenomenul mai de aproape.

— Vino, tinere... nu-ţi fie... frică...

Tonio sdrobit de paroxismul crizei care acum trecuse, căzu obosit pe un scaun lângă pat. Ingrijitoarea bolnavului care în acel moment intrase după el în odaie şi asistase de câteva secunde la toată întâmplarea, se duse să caute pe cineva în ajutor, ca să-l scoată pe Tonio de acolo.

Când veni înapoi, găsi o scenă care ar fi fost poate foarte impresionantă, dacă în acelaş timp n'ar fi fost şi grotească... bătrânelul chior în pat înşira mătănii şi spunea cu voce tare „Ave Maria", în timp ce Tonio fiorosul asasin de adineaori, cuminte lângă el, blând, potolit, cu glas stins de şcolar ascultător, repeta şi el rugăciunea sub privirea hipnotică şi îngheţată a ochiului unic şi fix... Iată ce mi-a spus fratele lui...

Ernest tăcu.

Cu toţii rămaseră liniştiţi, impresionaţi de povestire.

Emanuel se uită la ceas. Era timpul să plece.

— Voi trece poate pe aici Sâmbătă, spuse el Isei. Vin la clinică să-mi „desbrac" ghipsul, adăugă el vesel.

Era cu deosebire bine dispus. Brancardierul împinse căruţul... Emanuel se lasă dus complet satisfăcut de dimineaţa aceea, exaltat de gândul că în curând va fi eliberat de corset.

Se gândea la aceasta şi la alte multe lucruri agreabile, când deodată, ajuns în fundul curţii, unde se găsea trăsura, uluit holbă ochii mari... Era însă imposibil să fugă...

In trăsură pe scăunaş, cu un ziar în mână, foarte calmă, îl aştepta Solange...

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Emanuel încercă şi el să fie calm.

— Te-am văzut intrând în clinică, spuse dânsa. Iartă-mă că te-am aşteptat până acum. Dacă te supăr plec...

Intr'adevăr o găsise pe scăunaş liniştită şi absorbită de cetirea ziarului la venirea lui, dar tremurul vocei şi respiraţia precipitată care se înteţea sub bluză (aproape că se vedeau bătăile inimii), trădau toată emoţia înnăbuşită.

Emanuel nu avea curajul impoliteţelor, în plină zi, săvârşite cu ochii deschişi. In timp ce brancardierul îl încărca în trăsură, o rugă să vină cu dânsul:

— Trebue să-ţi vorbesc, să-ţi explic, spuse el.

Indată însă ce fură singuri, constată cu surprindere că nu avea nimic să-i spue. Ce anume să-i explice?

Exista undeva în dune o vilă „Elseneur". Se simţea bine acolo. Era singur. Stătea ore întregi în soare pe terasă; regăsise tăcerea... Ce legătură aveau toate astea cu Solange? Se tortura să găsească un cuvânt destul de clar şi de potrivit. In zadar îşi frământa mintea, nu venea nimic, absolut nimic...

Işi propuse să tacă până ce va număra o sută.

Solange, lângă dânsul, rămase şi ea mută, cu privirile puţin aiurite, cu gura strânsă, aşa cum se încrusta în tăcere când o frământa intens un gând interior.

Incet, la pas, calul îi plimba pe străzile unui oraş amuţit şi el. Copitele băteau tăcerea mărunţind-o clar şi parcă exasperând-o. Toată imposibilitatea de a vorbi se ritma în loviturile acestea uniforme, pe caldarâm. Ce să-i spun? se neliniştea Emanuel şi se simţea brusc solidar cu casele din jurul lui, cu obloanele lor trase, cu impasibilitatea copacilor şi perfecta nedumerire a atâtor locuri care, ele n'aveau nevoie ca să dea nicio explicaţie, nimănui.

— Va exista în fine un moment, mai târziu, când Solange nu va mai fi lângă mine. Voi întinde mâna de pildă, şi scăunaşul va fi gol, iar eu din nou singur... E vorba acum de a suporta o anumită tăcere, gândea Emanuel şi tâmplele îi zvâcneau acumulând în puls toată enervarea şi vibraţia intensă a încleştării.

— Şi unde stai? întrebă în fine Solange.

Ah! vorbise cineva? Emanuel tresări. In trăsura aceea, în plimbarea pe străzi dosnice, în ritmul copitelor de asfalt, părea că disolvase pentru totdeauna posibilitatea de a pronunţa un cuvânt.

Explodă într'o lungă descriere a vilei „Elseneur". Ii spuse cât de bine se simte acolo, îi descrise bucătăreasa, pe d-na Tils, cârciumarul... Ii

povesti cum ajunsese acolo... Toată constrângerea lui de odinioară nu aşteptase parcă decât un singur cuvânt, pentru a se răspândi în flecăreala asta. Blocul compact al tăcerii nu căpătase decât o singură fisură, dar pentru a se scurge pe acolo în întregime.

Era în fond aceeaşi nerăbdare cu iritaţia de a vorbi, conţinând aceeaşi prezenţă ca şi constrângerea de a tăcea.

Solange apucă hăţurile pentru a opri calul. Se depărtaseră prea mult de oraş în drum spre dune şi ea vroia să se întoarcă. Un cerşetor traversă drumul. Solange îl opri pentru a-i da câţiva bani. Acum observa Emanuel cât era de transfigurată. Umbla cu mâinile în poşetă, privind totuşi mereu în vid ca o oarbă ce cotrobăieşte prin lucruri, în timp ce lumina ochilor rămâne atonă şi diluată în gol.

Emanuel scoase şi el portofelul. In momentul când îl deschise căzu din el o hârtie mică păturită cu îngrijire. Solange reveni din adânca ei destrămare şi rămase cu privirile fixate pe bucăţica de hârtie.

— Un bileţel de dragoste? întrebă ea.

In fine, Emanuel îşi dădu seama ce violente otrăvuri filtrase până atunci tăcerea ei. Solange oare pronunţase aceste cuvinte? Intr'o clipă apăru semnul disperării interioare şi pe obrazul palid,

ca niște stigmate de durere se iviră două pete de violentă roșeață.

— Ce ai Solange...

Ea tăcu câteva secunde apoi, aspiră mult aer și vorbi încet, ca un îndepărtat ecou al unui tumult ascuns.

— Mi-e sufletul înghețat Emanuel... a înghețat ceva în mine... mi-e rece... mi-e rece aici înăuntru. Și arătă cu mâna pieptul. Ce e cu biletul acela?

Emanuel ezită.

— Iartă-mă, dar nu pot să-ți spun. Apoi cu un gest rapid îl puse înapoi în portofel. Îi părea îngrozitor de rău că nu i-l putea arăta. Era bucățica de os dela Quitonce. De când îi dăduse infirmul pachețelul în ziua aceea după operație și până acum nu-l atinsese de loc; ar fi avut o groază imensă să-l deschidă.

— Imi este imposibil să ți-l arăt, dar îți pot spune ce conține...

Solange scoborîse din trăsură:

— Îți mulțumesc... nu mai am nevoie să știu...

Intinse mâna, o mână moale și puțin umedă pe care Emanuel o ținu câteva secunde într'a lui ca pe un mic animal mort, cald încă.

— Adio, Emanuel...

— Pentru ce adio? întrebă el surprins.

Și brusc neliniștit:

— Aș vrea să ne mai vedem... să rămânem prieteni...

Ea îl privi ca şi cum n'ar fi înţeles că e acolo:

— Adio, îţi spun adio...

Şi plecă cu o întorsătură aspră, în momentul exact când lacrimile îi izbucniră în ochi.

Ziua următoare era aniversarea morţii defunctului d-l Tils.

Incă de dimineaţă începură la vila „Elseneur" pregătirile pentru pelerinajul la cimitir. Emanuel nu dormise bine în noaptea aceea. Avusese coşmaruri teribile şi amintirea viselor mai persista ca o umbră în limpeziciunea dimineţii.

Toată vila era împregnată de mirosul greu de crini şi de narcişi, aduşi încă din ajun. Era o zi de rituri precise, în care nu se mânca decât frugal; d-na Tils zăcea eplorată pe pat, sus în odaia ei, udând batiste întregi de lacrimi; bucătăreasa se îmbrăca în negru cu o tocă pe cap şi aşa îşi făcea prin casă toată treaba, scuturând praful şi servind ceaiul cu pălărioara ridiculă în vârful coafurei, iar Irving punea botniţă câinelui ca să nu latre. Mirosea funebru şi dulceag în aer dela mulţimea florilor strânse în buchete. Când veni ora zece, toată lumea se pregăti de plecare. Se ivi o dificultate: cimitirul era departe şi ei nu se întorceau decât după-amiază târziu. Cu cine avea să rămâie Emanuel? Bucătăreasa, în ruptul capului n'ar fi renunţat la ceremonie. In zadar o rugă Emanuel să-şi amâne pelerinajul pe a doua zi, pen-

trucă şi atunci de sigur buchetul ei va fi tot atât de valabil pe mormânt.

— Este azi aniversarea „domnului" şi spuneţi să mă duc acolo mâine? Ce rost are asta? Ce rost pot avea florile mele într'o zi oarecare a anului?

Era ca şi cum spiritul invizibil al răposatului ar fi dat tuturor întâlnire pe mormântul lui în ziua precisă a aniversarului. In altă zi buchetele deveneau de prisos, pentrucă spiritul nu se afla acolo.

— Ţinea atât de mult la mine „domnul", izbucni femeia în plâns.

— Ei bine, voi rămânea singur, spuse Emanuel. In definitiv n'am nevoie de nimic şi cred că nu va lua foc casa tocmai azi...

Ii pregătiră un săculeţ cu mâncare pentru dejun, lângă dânsul pe măsuţă şi îl aşezară cu căruţul în fundul salonului ca să nu-l ardă soarele. Traseră perdelele şi Emanuel rămase în odaia răcoroasă, în solitudinea desăvârşită a vilei.

Pentru întâia oară se găsea singur în toată clădirea. Când îi văzu pe toţi dispărând în dosul dunelor, fu cuprins de o vagă nelinişte.

Uşa dinspre terasă rămăse deschisă şi o adiere slabă de aer cald venea din amiaza fierbinte de afară, mişcând încetişor perdelele. Ar fi fost poate mai bine ca uşa să fie închisă. In altă zi când putea suna să cheme pe cineva, cu siguranţă că n'ar fi observat mişcarea aceasta. Acum însă, şi tocmai

fiindcă nu se putea mișca de pe căruț, ca să închidă ușa, agitația inutilă și monotonă a vălurilor de catifea în marginea odăii, îl agasa cumplit.

Incercă cu brațele căzute să atingă roțile căruțului pentru a se îndrepta spre ușă, dar nu izbuti decât să se irite mai mult și să se încălzească până la năduşeală. Ziua se condensase într'o căldură apăsătoare și irespirabilă. Se auzea sub terasă foșnetul molcom al mării ca o respirație gâfâindă și insuficientă. Toate lucrurile se petreceau scăzut și înăbușit. Emanuel sub ghips zăcea într'o arzătoare și acidă umezeală de transpirație.

Deodată pe una din dunele dinspre cârciumă apăru factorul postal. Ah! foarte bine! gândi Emanuel. Il voi ruga să închidă ușa...

De obiceiu factorul ocolea vila și dădea scrisorile la bucătărie pentru d-na Tils. Emanuel nu primea mai niciodată nimic. De data asta factorul se îndreptă direct spre terasă.

— Vă aduc o scrisoare, spuse el, intrând roșu la față, leoarcă de sudoare.

— Pentru mine? întrebă surprins Emanuel.

Era un plic mare, cu chenar de doliu cu adresa scrisă la mașină. Factorul se grăbi să plece pentru a face mai repede un popas la cârciumă.

— Inchide te rog ușa, strigă Emanuel în urma lui.

Când se găsi în fine singur, rupse scrisoarea și rămase uluit de surpriză. Ar fi vrut acum să țipe

și să cheme înapoi pe factor, dar era prea târziu. Dunele stăteau pustii în soare și oricât de puternic ar fi strigat tot nu l-ar fi auzit nimeni. Se închisese în mod stupid în salon ca într'o capcană. Ar fi trebuit să aibă prudența de a deschide plicul în prezența factorului... Acum, era prea târziu. Invârtea în mână hârtia cu conținutul amar și crispat. In marginea ei se înșirau câteva desene macabre, un craniu cu două oase, un schelet, și la mijloc doar un rând:

„Când vei ceti aceste cuvinte... Adio! Solange".

Emanuel simți că toate forțele din el se scurg și îl lasă epuizat. Căldura de afară deveni teribil de uscată. In gură nu mai avea pic de salivă. Emoția îl apăsa ca un nod în gât. Ar fi vrut ca sensul scrisorii pe care o sucea și o răsucea în mână să nu fie atât de limpede. Il iritau mai ales desenele prost făcute și schițate de sigur în grabă. Ah! pentru asta Solange se despărți de el cu un aer atât de trist în ziua precedentă. Acum, înțelegea totul.

Unde se găsea oare dânsa în acest moment? Zăcea moartă pe pat în odaia ei dela pensiune, ori mai horcăia în raluri grozave, cu ochii peste cap, înconjurată de toată adunătura de portărese și oameni curioși ce acompaniază faptele diverse?

Poate că mai era timp de a o salva. O clipă în astfel de cazuri cântărea o importanță extremă. Ii veni în minte să se târască pe burtă până la căr-

ciumă peste dune ca să trimeată pe cineva în oraş, dar ghipsul îl ţintuia pe căruţ ca o ghiară care l-ar fi strâns puternic, fără posibilitate de scăpare. Îşi spuse de câteva ori, dându-şi slabe încurajări, că biletul nu era chiar atât de ameninţător şi sinistru, dar când îl reluă de pe masă şi îl examină din nou, descoperea în el încă mai multă disperare şi demenţă.

In zadar încerca să închidă ochii şi să aştepte... nimeni nu poate măsura trecerea timpului cu propriul său puls. In jur lucrurile zăceau în disoluţie şi zăpuşeală. Toată zbaterea lui se topea moale în abandonul zilei vaste şi inconsistente. Simţea bine că atenţia încordată cu care ţintea cel mai mic zgomot din dune se pierdea inutilă în aerul vaporizat de căldură. Era o sensaţie ciudată, ca deslănţuirea în vis a unor forţe puternice ce se desăvârşeau în propria lor moliciune. Peisajul devenise pustiu până la dezolare în timp ce nerăbdarea se închircea tot mai mult într'însul, ca nucleul unic al acestei zile exasperante.

Rămase aşa halucinat, privind cu ochii mari deschişi prin geamul uşii, linia subţire a extremităţii azurii ce limita nisipul, până ce conturul dunelor se frângea ca sticla în pete luminoase ce-l înţepau în ochi.

„E imposibil ca să se întâmple un lucru pe care îl aştepţi cu prea multă nerăbdare, îşi spuse el. Intensitatea aşteptării îl goneşte ca un vârtej de

ape care aruncă în afară toate obiectele ce cad în rotația lui... Până ce nu mă voi calma, nu se vor întoarce...".

Și încerca în zadar să se liniștească.

„In cuprinsul aceleiași zile, gândi el, zace și neră-bdarea mea și întâmplarea cu Solange. Ce face ea oare acum? E moartă? E vie?".

Poate că plânsul i-ar fi făcut bine, dar ar fi fost și el o acțiune prea exactă în mijlocul placi-dității moleșitoare a lucrurilor din jur...

Când, peste un ceas, se întoarseră în sfârșit cu toții dela cimitir, Emanuel nu mai avu decât slabe puteri, pentru a-l ruga pe Irving să alerge cu bicicleta în oraș:

— In caz că odaia ei este închisă, să fie de-chisă cu forța, spuse Emanuel cu glas moale. Să se caute... să se cerceteze pretutindeni, este vorba de ceva foarte grav... Și dacă o găsești pe doamna Solange, dă-i acest bilet...

Așternu în grabă câteva rânduri pe care nici el nu le înțelegea prea bine...

In fiecare seară, înainte de culcare, d-na Tils venea în odaia lui Emanuel să stea puțin cu el de vorbă și să-i dorească „noapte bună".

In seara aceea însă, prea obosită după pelerinajul dela cimitir, își ceru scuze că nu poate scoborî din odaia ei. Emanuel era și el frânt de emoțiile de peste zi. Irving îi adusese răspuns din oraș că doamna căreia i se adresa biletul, plecase dela pensiune dela amiază și nu revenise până la ora aceea... Mai era lumină încă afară când toată lumea se culcă în vila „Elseneur", după ziua aceea plină de osteneli și peripeții.

Emanuel ceru să fie trase și perdelele grele de catifea peste ferestre pentru a fi mai întuneric în odaie, dar lumina venea din spre terasă și mult timp se chinui în perne, neputând să aţipească. Claritatea albastră a serii de vară zumzăia dincoace de pleoapele închise.

Adormi într'un sfârșit, într'un somn greu, fără vise. Il cuprinse o transpirație abundentă și se trezi după un ceas de somn într'un lac de umezeală. Aprinse lampa, se uită la ceas, era ora zece. Afară se întunecase și în toată vila domnea o profundă tăcere.

Incercă să citească dar nu izbuti, era prea multă liniște și cuvintele se detașau din carte atât de netede și de rotunde încât nu mai aveau niciun înțeles.

Deodată auzi pași pe ciment, în curte. Irving închisese câinele ca să nu latre. Se auzea bine cum cineva umblă și încearcă fereastra, apoi ușa.

In momentul când vru să cheme pe cineva, se auzi soneria dela intrare zbârnâind strident.

— Cine e? țipă Emanuel.

De afară nu veni niciun răspuns. Soneria zbârnâi mai prelung, mai insistent. Acum bucătăreasa se trezise și venea în papuci cu pași târșâiți pe coridor.

— Aici e vila „Elseneur"?, întrebă de afară o voce în care Emanuel nu descoperi niciun accent cunoscut.

Bucătăreasa întredeschise ușa și schimbă câteva șoapte cu persoana care sunase, apoi veni la odaia lui Emanuel și bătu încetișor.

— Ce este? întrebă el surprins.

— A venit cineva să vă vadă... Spune că trebue numaidecât să vă vorbească. Bucătăreasa intră în odaie. E o domnișoară... care... o fată... dar mi se pare că e cam așa... și făcu un gest arătând spre frunte... spune că ați chemat-o.

Emanuel abea acum își aminti de Solange.

— Bine, spune să intre...

Aduse lampa mai în spre mijlocul mesei și ri-

dică flacăra; odaia se lumină brusc ca un om care ridică sprâncenile în aşteptarea unei surprize.

In prag apăru Solange.

Era într'adevăr dânsa, dar femeia de serviciu avusese dreptate să se îndoiască dacă e în toate minţile. Tot obrazul îi era murdărit de noroi şi de apă, rochia îi atârna în zdrenţe şi părul despletit se umpluse de nisip. In ce gunoaie se tăvălise pentru a ajunge la aspectul acesta de cerşetoare nebună? Emanuel avu o strângere de inimă mai penibilă decât la primirea scrisorii.

Şi nu era numai atât.

Abea când intră în odaie, el zări în mâinile ei obiectele hidoase pe care le aducea cu dânsa, culese de sigur de pe vreun maidan părăsit. Intr'o mână ţinea o gheată veche ruptă, şi putredă, iar în cealaltă o pasăre moartă, cu gâtul în jos, fără pene, oribilă.

Emanuel rămase îngrozit. Solange cu gura întredeschisă (i se scurgea în colţul buzelor un fir de salivă) rămase şi ea împietrită cu privirile moi, teribil de ceţoase şi de şterse. Ce este? Ce s'a întâmplat? Emanuel ar fi vrut să ţipe destul de tare pentru ca s'o trezească, s'o apuce de mână şi s'o zgâlţâie puternic ca s'o readucă în realitate.

— Ţi-am adus astea... spuse ea, şi puse pe masă pasărea moartă şi gheata.

Colorile din obraz îi dispăruseră cu totul, avea

o paloare cenuşie şi nedefinită ca a pietrelor, ca a nisipului...

— Te rog stai jos, spuse Emanuel.

Solange căzu într'un fotoliu muşcându-şi încet buzele şi aspirând din când în când saliva de pe margine. Stătea în plină lumină, înlemnită, privind fix abatjourul lămpii, fără să clipească ori să fie jenată de flacără, ca şi cum ochii ei ar fi căpătat indiferenţa întregului trup, devenind două simple bucăţi de sticlă încrustate în obrazul de piatră.

— M'ai chemat... am venit, spuse ea într'un sfârşit.

Emanuel îşi schiţă un mic plan de atac plin de convingeri. „Va trebui să vorbesc cât mai rar şi cât mai limpede ca să mă priceapă... E complet zăpăcită... ameţită de disperare...".

— Te înţeleg foarte bine, spuse el tare cu un accent de vădită compasiune în voce. Te înţeleg şi totuşi lucrurile nu puteau fi altfel. Ştiu cât de dureroasă a fost despărţirea noastră...

Şi minţi calm:

— De altfel pentru tine ca şi pentru mine... şi eu sufăr, adânc în carnea, în sângele meu... erai doar o parte din mine însumi.

In odaie ţâşni lumina unui fulger, norii se îndesau afară într'un cer negru de smoală, un tunet se rostologi ca o bruscă şi imensă destindere a aerului înnăbuşit. Căldura se făcu încă şi mai grea;

broboane mari de sudoare acopereau fruntea lui Emanuel; lumina circulară a abatjourului închidea odaia într'un spaţiu ermetic şi irespirabil ca într'un clopot de sticlă sub apă.

— Pentru mine despărţirea a fost tot atât de grea... tot atât de insuportabilă, continuă el. Dar n'am vrut ca dragostea noastră să devie un obicei. Înţelegi? Am căutat s'o salvez dela un înnec sigur în banalitate. Să rămâie unic ceea ce a fost atât de pur şi de extraordinar...

— Atât de pur, şi de extraordinar, repetă Solange cuvintele în neştire. Îşi trecu mâna peste ochi ca pentru a goni o imagine obsedantă, poate o amintire.

— Şi apoi, spuse Emanuel, n'am vrut decât să întrerup această iubire a noastră şi nicidecum s'o sfârşesc... Să creez în ea o pauză... o tăcere... în care să se precizeze şi să devie mai puternică..

Tot ce spunea îi suna în cap ca o reacţie searbădă pronunţată de o gură străină. Se asculta vorbind, aproape cu complezenţă. Cuvintele păreau ele însile atrofiate de căldură. Unde se petreceau toate acestea? Cu siguranţă că noaptea căzuse cu tot conţinutul ei hidos şi sufocant în apa unei oglinzi deformante şi se desfăşura acum în aerul fragil şi nesigur de dincolo de sticlă...

Solange îşi frământa mâinile, răsucindu-şi degetele.

Deodată recunoscu pe masă scrisoarea trimisă de dimineaţă. Emanuel îi urmări privirea, apoi apucă subit hârtia şi cu un gest superb o desfăcu şi o rupse în bucăţi.

— Ce înseamnă ameninţările astea? spuse el cu o bruscă violenţă, aruncând bucăţile în scrumieră, ca şi cum i le-ar fi aruncat Solangei în faţă.

Asta isprăvi s'o doboare. Era poate cea mai atroce şi mai brutală dezamăgire din ziua aceea. Cu profundă umilinţă privi hârtiile din scrumieră şi faţa ei căpătă un aer încă mai supus şi mai docil de animal bătut.

— Iţi repet că despărţirea noastră nu este decât provizorie, reluă Emanuel. Şi chiar de ar fi definitivă... se răsgândi el. Oare n'am scos din dragostea noastră tot ce putea fi mai pasionant?... Tot ce a fost unic şi inimitabil?...

— Da, tot... tot... repetă Solange şi se vedea bine că nu ştie ce spune. Apoi cu ochii aproape închişi:

— Auzi?... Marea... Marea... foşneşte mereu...

Şi duse moale mâna la frunte.

In noapte, afară, fulgerele se înteţeau şi furtuna devenea tot mai apăsătoare ca o luptă grozavă între forţele norilor gata să plesnească şi zăpuşeala amorfă şi anihilantă ce îi ţinea în loc. Câteva picături grele răpăiră iute pe acoperiş, dar vântul izbucni mai vijelios şi îndepărtă din nou

ploaia. Era foarte târziu. Bucătăreasa asculta poate la ușă. Emanuel fu cuprins de nerăbdare.

— Tot sbuciumul ăsta... Toată agitația asta, ai fi putut să mi le eviți, strigă el furios.

Tu nu-ți dai seama că sunt... un om bolnav?... Un infirm?

Aceste cuvinte îl emoționară: osteneala, transpirația sub ghips, toată enervarea din seara aceea se destinseră subit. Izbucni în plâns. Da, Emanuel plângea cu lacrimi mari, sărate pe care le sorbea pe colțul buzelor... Își acoperi fața cu mâinile și se băgă sub plapomă. Era salvat: plângea, afâta tot, și nu mai vroia să știe de nimic din jurul lui. Solange putea să rămâie toată noaptea, ori să plece imediat. O auzi cum se ridică și vine spre gutiera lui. Apoi simți căderea unui corp greu peste dânsul, deasupra plapomei.

— Iartă-mă... Emanuel... iartă-mă...

Solange hohotea cu suspine disperate. Ah! nu! la atâta nu mai putea să reziste! El să plângă sub plapomă și ea deasupra, cu părul despletit, cu brațele desfăcute, într'o atitudine de pocăință, ca pe gravuri... ah!, nu! Ii venea acum sincer să râdă. Își șterse lacrimile și întrebă de sub cuverturi:

— Când pleci? O să te apuce ploaia...

— Chiar acum, răspunse Solange printre suspine.

Emanuel scoase capul afară.

Solange, spălată de lacrimi, părea că își re-

vine. Își aranjă puțin părul în fața oglinzii, apoi se îndreptă spre ușă.

— Iartă-mă Emanuel... am uitat că ești un bolnav...

— Un infirm, completă Emanuel.

Zări obiectele de pe masă și vru ca să le ia cu dânsa.

— Te rog lasă-le aci! spuse Emanuel cu ferocitate.

„Este mai bine să știe că au rămas în urma ei semne vizibile de demență, gândi el; mâine în plină zi asta o s'o chinue puțin...".

Solange părăsi odaia.

„In fine... în fine, singur..." exultă Emanuel. Își șterse cu un prosop fața și mâinile. Auzi pașii ei îndepărtându-se afară, și apoi un tunet puternic și prelung, ca o descărcare de mitraliere. O clipă se gândi că fulgerul ar putea cădea pe Solange, dar gândul acesta în loc să-l întristeze, îl invioră mai mult.

Cu vârful degetelor izbuti să atingă și să ia de pe un raft o sticlă cu alcool. Își turnă din ea pe brațe, își frecă ceafa, fața, gâtul, și mirosul tare îl ameți puțin; trase în plămâni aerul reîmprospătat până ce tăria alcoolului îl ustură în nas.

Epuizat de căldură, ametit puțin de vaporii de alcool, rămase inert în perne, cu capul în sus, frânt de osteneală și totuși cumplit de mulțumit.

Stătu astfel mult timp, respirând încet și regulat, până ce auzi afară începutul ploii, ploaia bună și liniștitoare ca un duș calmant peste zăpușeala zilei și întâmplările ei teribile.

Chiar în dimineaţa aceea Emanuel trebuia să se ducă la clinică pentru a „dezbrăca" ghipsul. Ploaia spălase atmosfera şi întâmplările de peste noapte; pe masă, în lumina proaspătă şi rece a dimineţii, gheata şi pasărea adusă de Solange păreau nespus de inactuale şi lipsite de importanţă. Se spălă din abundenţă, lăsând să-i curgă şuviţe de apă sub ghips (altădată se ferea cât putea de acest lucru) pentru ca să se mai îmbete amar de clipoceala umedă în care zăcea, să se mai tortureze câteva clipe înainte de a părăsi corsetul.

Cu Solange totul se petrecuse în mod net şi definitiv; acum parcă ghipsul mai rămânea pe el ca un ultim vestigiu al oribilei aventuri. „Odată cu el, voi desbrăca şi toate amintirile mele despre dânsa", îşi spuse el.

Il însoţea în trăsură Irving şi această prezenţă de adolescent împrospăta parcă şi ea aerul. Înaintau pe străzi cu desăvârşire noui, într'o dimineaţă absolut nouă, sonoră şi amplă ca o cupă de cristal.

Intră de-a-dreptul în curtea clinicii unde era aşteptat. Il descărcară repede şi-l duseră înăuntru. Doctorul Cériez, voluminos, veni imediat, intrând

în sală cu un râs ce prelungea o conversație din odaia alăturată.

Se aplecă cu atenție peste burta lui și pipăi locul abcesului.

— Bine... e perfect, mormăi doctorul satisfăcut. Îți scoatem azi ghipsul și peste o lună-două poate începi să umbli...

Apucă o foarfecă de pe masă, enormă ca o unealtă de grădinărie, cu vârfurile învelite în tifon pentru a nu-l înțepa, o introduse sub tunica albă și începu să taie din învelișul gros și dur.

Se înroși la față de intensitatea efortului. Infirmiera trăgea din răsputeri bucată cu bucată și le arunca într'o căldare. Era pentru Emanuel ca și acum însăși ființa lui interioară și secretă își lepăda găoacea ermetică și apăsătoare. Carapacea pârâia din toate încheieturile și pânza uscată a ghipsului umplu odaia de praf alb, sufocant. Cu fiecare ruptură care cădea jos, creștea și exaltarea lui. Într'un sfârșit, ultimul fragment de corset fu smuls și trupul rămase gol.

Dar nu mai era corpul lui de odinioară. O pătură îngrozitoare de jeg cenușiu și puturos îl acoperea peste tot cu un strat gros de scârboasă murdărie, care se lua de pe el în cruste mari și îl umplea de hidoșenie. Infirmiera aduse o sticlă cu benzină. Emanuel închise ochii:

— Te rog să-mi dai înapoi corpul curat și in-

tact așa cum ți l-am predat înainte de ghips, spuse el.

Eva se apucă de lucru, frecând cu tampoane ude.

Când deschise puțin ochii, Emanuel constată că un mic teritoriu de piele răsărise roz de sub murdărie. În copilărie, în zilele de ploaie, aștepta cu aceeași nerăbdare uscarea asfaltului de pe trotuare și apariția petelor clare... Încet fășia de albeață și curăție, se întinse pe piept, apoi pe coapse...

Emanuel își pipăia cu degetele, pielea, în extaz. Vechea tactilitate se trezea ca o caligrafie de efluvii mici și precise ce alergau șerpind pe dedesubt. Îi venea să sară de pe gutieră și s'o ia la fugă, oriunde, pe plajă, gol, curat, luminos...

Eva îi ajută să-și puie cămașa, apoi hainele. Fluturau acum pe el ca niște eșarfe; cămașa nu găsea niciun contact de intimă aderență cu trupul; totul parcă plutea pe o carne cu pielea nouă și puțin iritantă.

Pentru a-și liniști bucuria (și parcă trupul însuși începuse sub piele să fiarbă încet de mulțumire), ceru să fie condus în grădină.

Acum, vara, bolnavii nu mai stăteau în spațiul larg cu peluze înflorate din dosul sanatoriului; acolo erau mese și scaune pentru vizitatorii estivali care sorbeau limonăzi tolăniți în chaise-

longuri, ori învârteau mereu manivelele de gramofon.

Pentru bolnavi se rezervase o curte mică cimentată în fund lângă grajduri, înconjurată de tufișuri ca de niște paravane menite să-i ascundă. Acolo fu condus și Emanuel. Soarele ardea devorant și bolnavii își desfăcuseră cuverturile fără jenă, etalând în plină lumină picioare și trupuri de ghips. Într'un colț îl regăsi pe Zed, veșnic cu pipa în gură, cu picioarele băgate în lădița de ghips, — calm, fumând nepăsător cu gesturi normale ca și cum jumătatea superioară a trupului nu mai avea nicio legătură cu membrele schiloade din josul lui.

Il zări și pe băiețașul unui austriac cu care vorbea adesea în salon. Începuse să umble și se mișca acum prin curte încetișor, sprijinindu-se în cârji. Purta un ghips special care se făcea întotdeauna bolnavilor când începeau să umble, pentru a-i obișnui câtva timp să-și ție corpul drept.

Tot pieptul era prins de un corset, care se prelungea cu o ieșitură rotundă până sub ceafă. In felul acesta capul rămânea rigid și nu se putea întoarce nici la dreapta nici la stânga. Bolnavul umbla cu privirile fixe înainte, tatonând solul ca un orb, ori ca o statue ambulantă în atitudine solemnă de iluminat.

— Azi este a cincea zi de când m'am ridicat.

explică băieţaşul lui Emanuel, uitându-se la ceasul de mână, şi mai am o minută...

In fiecare zi bolnavii vindecaţi încercau să meargă cu o minută în plus decât în ziua precedentă. Când ajungeau să se ţie pe picioare o jumătate de ceas, toţi cei întinşi îi invidiau grozav. Erau consideraţi drept cei mai zdraveni şi mai alerţi oameni din lume.

— Şi ce vrei să te faci, când o să fii mare? îl întrebă într'o doară Emanuel.

— Aviator, răspunse mândru băieţaşul.

Şi corsetul până sub bărbie, privirile fixe înainte, îi dădeau puţin aerul de sburător; lipseau doar cascheta şi ochelarii. Există astfel, în alura exterioară sau îmbrăcăminte, mici detalii care anticipează asupra gândului interior.

Intr'un colţ, solemnă în dantelării şi în rochia enormă de catifea, trona pe căruţ „marchiza" cu un lucru de mână la care tricota atentă.

Mai încolo, o pânză subţire de cort acoperea în parte curtea şi aerul filtrat în spaţiul lui restrâns devenea mai limpede şi mai colorat, ca într'un cub de sticlă, închizând bolnavii ca într'o fantastică vitrină, cu trupuri schiloade, expuse într'un muzeu cu figuri de ceară. Emanuel îşi băgă mâna sub cămaşă şi îşi pipăi coastele cu secretă satisfacţie.

Deodată cineva veni spre el sărind şi ţipând.

Era Katty, irlandeza roşcovană pe care n'o mai văzuse de mult. Purta o rochie roşie simplă

ca un sac peste trup; sânii se desgoleau parcă în zvâcnirile respirației.

Toată pielea îi era friptă de soare. Avea plăgi proaspăt cicatrizate pe brațe și pe umeri; întregul trup nu mai era decât o bucată de carne jupuită.

— Ești cu trăsura aici? Întrebă ea. Mă iei și pe mine la plimbare?

Apoi înconjurându-i gâtul cu brațele:

— Ia vezi cum fierb... Toată ziua, stau în soare... sunt aprinsă pe dinăuntru ca o torță și când intru în mare apa țiuie în jurul meu, ca un cărbune roșu aruncat într'un pahar...

Emanuel chemă un brancadier ca să-l încarce; Irving plecă în oraș și el rămase astfel singur cu Katty în trăsură, după plecarea omului de serviciu.

— Ce bine e aici la tine... spuse fata întinzându-se în trăsură, la umbră, sub coviltir. E ca un mic alcov...

Incepu a râde sgomotos și sacadat.

— Și unde ai de gând să mergi azi dimineață? întrebă ea.

Emanuel se simțea ușor și liber.

— Oriunde, răspunse el, oriunde... posed azi dimineață un trup perfect disponibil... l-am regăsit odineaorea și nu știu singur ce să fac cu el...

Katty râse din nou, amuzată.

— Cunosc un loc foarte răcoros undeva, nu

departe de Berck... Ce zici, vrei să facem o plimbare acolo? spuse ea.

Ieşiră din oraş şi câtva timp goniră pe un drum părăsit de ţară, în plin soare, printre câmpuri pietroase şi albe ca nişte funduri uscate de mare. Katty conducea calul.

Deodată coti pe după nişte case şi traversară o barieră de cale ferată. Intrară într'un ţinut umed şi verde, atât de deosebit de câmpurile searbede ce străbătuseră până atunci, încât parcă şinele lucioase de pe terasament ar fi tăiat în două peisajul, delimitându-i zone bine distincte de aridităte şi vegetaţie. Străbătură cu greutate un tunel de frunzăriş şi de tufişuri; calul îndepărta cu capul ramurile în dreapta şi în stânga, călcând rar în iarba înaltă şi sălbatecă.

Era un drum ascuns pe care nimeni nu l-ar fi putut bănui printre ramurile dese. Intr'un loc apoi intrară într'o odaie înaltă de umbre. Era un adevărat salon de verdeaţă cu un covor de iarbă mărunţă pe jos şi pereţii de sălcii foşnitoare. In margine curgea un pârâu cu susurul mărunt şi viu al unei prezenţe secrete.

Emanuel respiră adânc ca şi cum ar fi băut cu aviditate un pahar de apă foarte rece după o chinuitoare sete. Işi scoase cămaşa şi rămase cu bustul gol, învelit de agreabile cearşafuri de aer răcoros.

Katty lega calul de un buştean.

— Ce faci, ai înnebunit? spuse ea cu o schimonosire veselă a feţei, văzându-l gol, şi se trânti zburdalnică în iarbă întinzându-şi membrele ca o pisică.

Acum mai mult ca oricând, poziţia întinsă pe gutieră, departe de iarba proaspătă şi rece, i se păru lui Emanuel insuportabilă; ar fi vrut şi el să se tăvălească pe jos, să...

Cu o mişcare bruscă se ridică pe coate şi apucă strâns un arc al coviltirului. Apoi încet, cu mişcări precaute alunecă un picior şi-l puse pe aripa trăsurii. Mai mult căzu decât scoborî în iarbă. Katty sări în picioare înspăimântată când îl văzu.

— Eşti nebun, într'adevăr nebun? bâigui ea în neştire, puţin palidă de surpriză. Poţi răci îngrozitor, ţipă ea şi alergă la trăsură să-i aducă haina cu care să se învelească.

In timp ce i-o aluneca pe sub spate, mâinile ei îi atinseră pieptul şi îl înfiorară ca o scurgere de efluvii teribile în carne. De când oare nu mai simţise contactul unei mâini străine? Era ca şi cum ea ar fi atins un nou Emanuel, neted şi catifelat cu o nouă piele vibrantă şi hipersensibilă. Emanuel se rostogoli în iarbă, îi apucă deodată picioarele goale şi i le înconjură cu braţele, lipindu-şi fruntea de ea şi sărutându-i genunchii aspri, zgrunţuroşi.

— Ce faci? Ce faci? strigă Katty şi căzu lângă dânsul într'o strânsoare teribilă.

— Ce faci? mai murmură ea şi îşi răsturnă

capul în iarbă, cu ochii închişi cu respiraţia grea ca în somn, în timp ce el ridica în întregime rochia sub care, în zilele acelea de vară ea nu purta nici măcar o cămaşă.

Işi lipi gura de pielea ei roşie, şi arsă de soare, ea încercă încăodată să se sbată, dar rămase ţintuită de încordarea lui. Apoi el îşi încolăci braţele şi se răsturnă cu o mişcare bruscă peste dânsa, cu pieptul gol lipit de sânii ei fierbinţi, într'o zbatere de mişcări desordonate şi sălbatice, ca într'o vâlvătaie de flacări vii, trupeşti.

BCU-IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Celina veni la vila „Elseneur" într'o după masă, aducând ştiri rele dela Isa.

Boala se agravase brusc în mod inexplicabil. Isa suferea de o afecţiune bizară de care se infectase în orientul îndepărtat. Tot piciorul drept îi era numai plăgi şi fistule deschise. In zadar se făcuseră analize şi tratamente de ani de zile; carnea continua să se macereze pe loc şi singura soluţie rămânea ca Isa să stea întinsă pe gutieră.

Veneau astfel la Berck mulţi suferinzi care n'aveau nevoie în fond decât de a fi alungiţi şi de a se găsi într'un mediu de bolnavi pentru a suporta mai uşor îndelungul lor chin.

— Poate că o să trebuiască să i se taie piciorul, spuse Celina, încercând să-şi reţie lacrimile.

Işi tampona mereu ochii cu batista, dar fără să se poată opri. Purta de sigur de mult într'însa plânsul acesta amar şi convulsionant şi acum se ivise prilejul să-i dea drumul.

— Isa ştie? întrebă Emanuel.

— Ah, nu! Ea nu bănuieşte nimic... Toţi cei din jurul ei căutăm să-i ascundem cât mai bine adevărul... Doctorul i-a spus că poate va trebui s'o opereze, ca să-i cureţe locul bolnav, pentru ca apoi

să înceapă să umble... Şi ea se bucură... se bucură atâta... crede că e aproape vindecată..

Işi şterse ochii, continuând să suspine cu sughiţuri ce se ridicau din fundul pieptului.

— Iertaţi-mă că vă ofer astfel de reprezentaţii...

Tăcu, privind podeau şi clătinând încet capul ca pentru a sublinia un monolog interior.

Şi apoi, amintindu-şi brusc de ceva.

— Am venit să vă spun din partea ei că vrea să-i faceţi o vizită... n'aţi mai fost de mult...

Emanuel promise să vie a doua zi.

— Ah! foarte bine!... Până mâine o să aibă gata şi rochia ei cea nouă, spuse Celina... Sărăcuţa de ea... Crede într'adevăr că o să înceapă să umble şi vrea o rochie nouă. „O rochie uşoară de vară, cu flori multe" mi-a spus... Bineînţeles că n'am vrut s'o contrariez, şi i-am dat-o la făcut. E dintr'o muselină foarte frumoasă... o s'o vedeţi. Vă rog să-i spuneţi că-i stă bine...

— Când să viu?

— Cred că e mai bine cât mai de vreme, înainte de patru... pentrucă apoi are febră şi se agită...

Emanuel ieşi de vreme a doua zi cu trăsura în oraş. Intâlni o fetiţă cu un coş cu flori. Erau nişte buchetele mici, cu totul lipsite de coloare, cu plante mărunte şi firave ce creşteau în dune. Cumpără

mai multe buchețele, apoi trecu pe la o florărie și adăugă printre ele câteva garoafe mai roșii.

Era acum un buchet bizar, un amestec ciudat de colori terne și de flori vivace. Isa, când îl primi, îl apucă strâns și-l ținu lipit de piept, apoi scoase o garoafă și o puse in păr.

Purta rochia ei cea nouă, și stătea întinsă pe gutieră, fără cuverturi. Intr'adevăr voalul subțire de muselină îi ședea bine. O acoperea până peste genunchi, dar în timp ce un picior ieșea dedesubt normal, cu ciorap și pantof, celălalt era în întregime înfășurat în bandaje groase de tifon.

Își înfipse floarea roșie lângă ureche și privindu-se în oglindă își aranjă părul cu cochetărie.

In obraji febra îi punea două pete mari încarnate ca un fard. Cu un gest își dete părul la o parte și își descoperi fruntea. S'ar fi zis o păpușă mare culcată pe un pătuc; o păpușă cu un picior spart pe care o fetiță l-ar fi învelit în cârpe albe, jucându-se cu ea „de-a bolnava".

In odaie storurile erau trase și lumina se filtra greoaie odată cu zumzetul mărunt al după-amiezei calde și liniștite.

Plutea în încăpere același miros vag de purulență dar încă mai stătut, mai pătrunzător poate ca înainte. Celina aduse două pahare mari de oranjadă.

In timp ce o sorbeau, un brancadier intră să anunțe că așteaptă cineva afară.

— A venit iar, spuse Celina contrariată. Vă rog ca azi să nu-l primiţi... Vă rog mult... spuse ea Isei.

Dar Isa nu vru să asculte.

— Să intre... spune-i să intre... tocmai azi nu mi-e frică... pentrucă azi Emanuel e aici...

Şi îndreptându-şi privirile spre dânsul:

— Ce recunoscătoare ţi-aş fi dacă ai izbuti să mă scapi de obsesia asta! Dar e imposibil... El spune că poate să mă vindece prin corpuri astrale... Ştii ce-i aia? Puteri misterioase... comunicaţii cu spiritele...

Vorbea confuz şi parcă puţin înfricoşată.

Omuleţul care intră umbla strâmb cu un umăr rotund şi umflat adus înainte, şi cu coşul pieptului ieşit mult în afară. Avea o faţă îngrozitoare, pe alocuri ciupită de vărsat şi nişte ochi globuloşi, ieşiţi cu totul din orbite. Purta un pardesiu vechiu, gros, cu guler de catifea şi nu părea de loc incomodat de căldura zilei.

— Iţi aduc veşti bune, spuse el Isei, ignorând în mod vădit prezenţa lui Emanuel, şi pocnind uşor din degete. Aseară am intrat în comunicaţie cu un mare spirit care îţi este favorabil.

Avea în voce accente răguşite ca nişte slabe horcăituri.

Emanuel zări deodată pe gâtul omuleţului ceva negru şi privind mai atent descoperi că era o plo-

şniţă. Fu cuprins de o imensă scârbă subită amestecată cu nespusă milă.

Isa însă, transfigurată, îl privea cu emoţie şi mâinile ei prinseră a tremura uşor. Era lesne de văzut că omuleţul reuşise să o domine şi s'o terorizeze.

— Iţi aduc un semn din partea spiritului... continuă omuleţul şi scoase dintr'un buzunar al vestei un pacheţel învelit într'o bucăţică de ziar. E un fragment de piatră astrală. Te rog vezi să-l păstrezi bine...

Isa îl luă şi îl ascunse adânc sub perne la cap. Incepuse să clănţăne din dinţi de spaimă.

— Imi pare rău că nu pot sta azi mai mult... adaugă omuleţul. In astă seară la ora 9 şi 25 de minute să te gândeşti intens la spirit... recomandă el Isei din prag.

Intr'un sfârşit plecă. Celina îl conduse şi rămase câteva clipe de vorbă cu el pe coridor.

— Ce impostor!... Ce mârşav impostor... isbucni Emanuel, când uşa fu închisă. Celina are dreptate: ar trebui să-l dai afară...

Isa îl privi speriată.

— Mi-e frică... Emanuel... s'ar putea răzbuna îngrozitor.

In acest moment reintră Celina, scotoci într'o poşetă şi ieşi imediat afară.

— Pun rămăşag că ţi-a cerut bani, spuse Emanuel când ea reveni.

— Exact, mi-a cerut să-i împrumut cinci franci.

— Îmi dai voie să văd şi eu corpul astral din hârtioară? întrebă Emanuel.

Isa îl dete. El deschise pachetelul şi examină cu atenţie conţinutul. Apoi îl duse la nas:

— Este o simplă bucăţică de brânză spuse el. Ia vezi şi d-ta Celina.

Ingrijitoarea îl mirosi şi ea şi făcu o grimasă scârbită.

Isa îi smulse hârtia din mână şi o ascunse sub cap.

Emanuel era în culmea furiei.

— Pentru ce vine să te vindece pe d-ta şi nu se vindecă el mai întâi, dacă într'adevăr e în comunicaţie cu marile spirite? Pentru ce? pentru ce umblă strâmb?...

Işi dădu însă seama că în felul acesta n'o va putea convinge.

Era o singură cale de urmat: Emanuel deveni deodată calm şi spuse Isei cu o voce rugătoare:

— Poate... Ştiu eu?... Poate că într'adevăr corpul astral are însuşiri magice... Aş vrea să-l încerc pe mine însumi... Te rog împrumută-mi-l pe câteva zile să-l ţin la mine sub corp... In fond, nu se ştie...

Isa îi dete pachetelul cu mare încredere şi se însufleţi:

— Așa-i că te îndoiești? Iată ce mă chinue și pe mine: acest „poate"... Poate că...

In obraji petele ei roșii crescuseră și perle fine de sudoare îi acoperau tâmplele. Se vedea bine că era în plină febră.

Și ca o mărturisire:

— De altfel mă simt mult mai bine de câteva zile... Am febră... atâta tot... Dar ce înseamnă asta de vreme ce mă simt bine?...

Celina ieșise din odaie.

— Să-ți spun un secret, Emanuel... cel mai mare secret al meu. Eri și azi am câștigat la cărți dela Celina un mare număr de zile... Am jucat cu ea azi dimineața...

Emanuel rămase nedumerit.

— Să-ți explic, reluă Isa. Dar să nu spui, te rog, te implor, să nu spui la nimeni... In fiecare zi joc cărți cu Celina, noi spunem că nu jucăm pe nimic, dar eu joc în gândul meu pe zile... pe zile de viață... Câte puncte câștig dela dânsa, atâtea zile capătă viața mea în plus... scăzute dintr'ale ei. Înțelegi?

Incepu a râde înfrigurată cu tresăriri neliniștitoare, ca și cum nu și-ar mai fi stăpânit în întregime gesturile.

— Chiar azi dimineața am mai câștigat dela ea încă 314 zile... Ce zici? Aproape un an... Ea bineînțeles că nu știe nimic... de aceea tot slăbește în timp ce eu arăt din ce în ce mai bine...

Își pierduse cu totul controlul. Cu mâna răschirată își zburlea părul și își trecea degetele peste frunte.

— Mă aștept ca într'o zi să-i câștig toate zilele vieții... și ea deodată stând lângă mine să se încline epuizată și să moară... Ca o păpușă din acelea pe care le umpli cu aer și se desumflă încetișor când deschizi supapa... Da... Da... voi câștiga.

Tăcu o clipă, apoi deodată foarte agitată:

— Știi pentru ce o să câștig?... In fond ăsta e secretul... M'auzi?... Știi pentruce?...

Se sufoca aproape de enervare.

— Pentrucă... pentrucă trișez. izbucni ea.

Era acum înflăcărată, cu obrajii arzători, cu mâinile neliniștite.

— Când mă voi face bine... mă voi face dansatoare... Iți spun azi totul, Emanuel... voi dansa cu tine goală...

Se înfioră deodată de ce spuse și își trase o palmă peste obraz.

— Ce spun? Am înnebunit?

Emanuel ar fi vrut să părăsească în grabă încăperea, fiecare clipă devenea tot mai penibilă.

— Tu mă înțelegi Emanuel... Vom fi cei mai mari dansatori din lume Și vom dansa pe muzică de Bach... Pentru întâia oară vom dansa Bach... Înțelegi? Înțelegi? Vom răscoli pe spectatori până în fundul intestinelor... a intestinelor... lor pline cu că... Ce spun? Ce spun?

Incepu să țipe:

— Ei, nu mie rușine! Afirm sus și tare că au în intestine că...! Că...!

Celina veni repede în odaie speriată.

— Ah! Iată că iar i-a dat febră... Cu gesturi domoale se apropie de pătuc și încercă s'o liniștească frecându-i tâmplele.

— Intotdeauna când vine omulețul ăsta este același lucru... Incepe să se agite și să delireze.

Isa recăzuse obosită în perne și buzele ei continuau să bolborosească ceva neinteligibil.

Un brancadier fu sunat și-l scoase pe Emanuel din odaie.

In coridor Celina veni după el în grabă:

— M'a trimis... să vă spun... s'o iertați... a insistat s'o iertați — Pentru ce? Ce-a făcut? spuse Emanuel cu sufletul trist... Ea trebuia să mă ierte pe mine. Și pe noi toți... ea trebue să ne ierte...

Il apăsa greu o tristețe aridă, ca un plâns uscat în fundul pieptului, ca o grozavă melancolie a după-amiezii.

In stradă, într'un loc mai dosnic, scoase corpul astral din buzunar și îl aruncă într'un canal.

Emanuel primi o scrisoare.

Paris, 7 Sept. 19...

Iubitul meu Emanuel,

In fine iată-mă's din nou la Paris după opt ani de zile de absență. Am evadat din sanatoriu în tăcere și fără să-mi iau rămas bun dela nimeni. Veniseră părinții meu cu mașina și într'o jumătate de ceas am fost împachetat, legat cu sfoară și aruncat în fundul automobilului. E un roadster superb, cu ultimele perfecții și linie aerodinamică, încât trebue să stai într'însul închircit, ca un prizonier în carceră, cu genunchii la gură. In privința confortului eu rămân tot la părerea că nimic nu-i mai admirabil decât o gutieră de bolnav, pe care stai întins regește, în timp ce ești împins dela spate de un brancardier tăcut și grav ca un lord englez.

Ceea ce m'a mirat mai întâiu (și în mod absurd) la Paris, a fost că n'am zărit nicăiri o trăsură cu un bolnav într'însa. Am descoperit într'o zi la un colț de stradă un invalid în căruțul lui mecanic și am vrut să mă reped la el să-l sărut și să-l strâng în brațe ca pe un frate. Dar tu știi bine că în viață tocmai gesturile care ar avea cel mai mult sens, sunt interzise.

Am privit îndelung după el, alura stranie a acelei combinații de jumătate om, jumătate bicicletă.

Poate că legenda Minotaurului ar trebui modernizată.

Umblu toată ziua pe stradă și fiecare pas pe trotuar îmi răsună în creier lucid, puternic și independent ca o lovitură de ciocan. In taxiuri nu mă pot întinde decât pe o coastă și prefer de altfel să mă obișnuesc cu mersul pe jos.

Eri mi s'a întâmplat ceva ciudat: am cetit pe poarta unei case un anunț că se caută un desenator „technic". Știu puțin să desenez: ușa era deschisă, nu se putea să nu intru, nu-i așa? Trebuia să urc până la etajul al cincilea. Am urcat mai întâi o scară somptuoasă cu un covor de pluș și cu alămuri ornamentale pe margini. Era scara dela primul etaj. Apoi treptele scădeau în eleganță și soliditate pe măsură ce urcam, până ce la etajul ultim a trebuit să dibuesc aproape în întuneric o scărișoară îngustă de lemn, cu fiecare scândură gemând de putreziciune.

Era și acolo anunțul de pe poartă, însă, nicăiri sonerie. Zării o ușă întredeschisă și bătui în ea, apoi așteptai. Câteva minute rămăsei astfel în deplină tăcere a casei străine, răzimat de balustrada palierului și privind printr'un geam de mansardă peste acoperișurile orașului.

Cred că am așteptat aproape zece minute, bătând încă odată, de astădată mai puternic. Apoi, cu impulsiunea aceea subită pe care o ai în fața unei interdicții, am deschis ușa. M'am trezit într'un fel de atelier cu ferestre mari, prăfuite, cred că nespălate de luni de zile. In mijloc se afla o masă enormă, cu desene răvășite și suluri albastre de hârtie.

Am așteptat iar, apoi am bătut cu un echer în masă și ecoul loviturilor s'a pierdut într'o casă pustie. Mai era o ușă închisă în fața mea, acum

bineînțeles trebuia să merg mai departe, până voi întâlni pe cineva.

Intrai fără să mai bat. Era un salonaș cu obiecte multe și puțin cam îngrămădite la întâmplare. Într'un colț, o lampă mare cu piedestal și abat-jour de mătase roză... O vechitură solemnă lângă un pat plin de colonete și spirale. Am tușit încetișor, am făcut sgomot, m'am așezat pe un taburet și totuși nu venea nimeni. Era oare o casă părăsită?

Într'un sfârșit am descoperit și ușa de comunicare cu restul apartamentului. Era acoperită cu hârtia de tapisat și aproape invizibilă... Intrai într'un fel de bucătărie cu mobile sărăcăcioase. Era și un rest de salată într'un castron pe masă. Tu nu poți să-ți închipui, Emanuel, ce stranie și abandonată poate fi o încăpere goală în care descoperi urme că pe acolo au fost oameni... Ingrozitoare senzație de pustietate și de solitudine. Mi-am dat atunci poate mai bine seama că obiectele și decorurile în care își petrec oamenii orele cele mai familiare și mai esențiale, în fond nu aparțin nimănui... Oamenii trec prin ele, atâta tot, așa cum am trecut și eu prin casa aceea necunoscută insensibil și fără legături cu grămada aceea de intimitate domestică ce zăcea răspândită în jurul meu...

Am plecat nespus de trist, nu fără însă a comite un ultim gest complectamente absurd, care singur putea să mă salveze din neînțelegerea în care pluteam. In odaia mobilată ca un salonaș, pe un perete stătea atârnat un tablou enorm, cu cadru aurit reprezentând un ofițer în picioare, răzimat de o sabie. Ei bine, m'am oprit în fața lui, am luat poziție reglementară și am salutat scurt, energic, militărește. Înțelegi? Era cel mai stupid gest

pe care îl puteam săvârși acolo, în minutul acela. Era supremul meu omagiu încăperii necunoscute și ofițerului anonim care își păstra singur, în solitudinea îngrozitoare a casei, rațiunea sigură de a exista și de a se răzima de o sabie. Salut fotografii necunoscute!

Păstrez pentru sfârșit câteva știri cu adevărat senzaționale despre Tonio. Știi poate că sunt bun prieten cu fratele lui. Mă duc adesea pe la dânșii. Într'o zi, săptămâna trecută am fost la ei, la un ceai. Și atunci s'a întâmplat ceea ce vreau să-ți istorisesc aici.

Tonio a fost câtva timp internat într'o clinică de lângă Paris, pentru a urma un tratament care să-l liniștească. Totul părea că se aranjează minunat și de curând s'a întors acasă complet refăcut. Așa cel puțin credeam cu toții... Iată însă că l-am descoperit mai disperat, mai decăzut și mai intoxicat ca niciodată... Până acum încă n'am suflat o vorbă fratelui lui despre cele văzute și nu știu dacă-i voi vorbi; Voi încerca mai degrabă să-l fac pe Tonio să înțeleagă, deși va fi greu...

Dar să revin la cele întâmplate: la ceaiul despre care ți-am scris mai sus a venit multă lume și persoane străine. Deodată ușa se deschide și intră un tânăr inginer pe care îl cunosc, însoțit de o femeie înaltă, blondă, înfășurată într'o blană de hermină albă... Ei bine, am rămas uluit, cu gura căscată, în timp ce îmi tremura ceașca în mână de emoție... Femeia care intrase semăna atât de uimitor cu d-na Wandeska, încât dacă n'aș fi știut că aceasta plecase dela sanatoriu șchiopătând, aș fi putut crede că e chiar dânsa și m'aș fi dus la ea să-i vorbesc ca unei cunoștințe vechi...

Îl căutai din ochi pe Tonio și îl descoperi în-

în un colț al salonului palid, transfigurat, cu ochii ţintiţi asupra extraordinarei şi halucinantei apariţii... Totul, dela îmbrăcăminte, dela hermina albă, şi gesturile repezi, până la râsul uşor ca un clinchet, totul completa iluzia şi readucea acolo teribil de prezentă, pe d-na Wandeska...

Tonio veni lângă mine, bolborosi câteva cuvinte şi plecă repede în odaia lui.

Il urmai acolo.

— Ai văzut? murmură el.

— Într'adevăr extraordinar...

— Te rog să mă ierţi... reluă dânsul. Am o mică chestie de pus la punct, care nu suferă amânare... şi o voi rezolva chiar în prezenţa ta. Iartă-mă te rog şi înţelege-mă...

Se duse la un dulap, scoase din el o cutie mică cu capac metalic şi o puse pe masă. Erau în ea diferite instrumente din care extrase o seringă. Işi alese un ac pe care îl flambă cu un chibrit. Apoi, fără grabă, cu mişcări lente şi sigure, ca un medic care ştie ce face, umplu seringa cu conţinutul unei fiole, îşi dezgoli braţul şi înfipse adânc acul în piele...

— De mult îţi faci injecţiile astea? întrebai eu înspăimântat.

— M'a învăţat asta o infirmieră la clinica unde am fost pentru „odihnă", spuse el. E mult mai bine şi mai eficace decât de exemplu, a bea alcool...

Am tăcut înfiorat, fără curajul de a-i face morală. Il înţeleg şi îi dau dreptate. Cine ştie? Poate că şi eu într'o zi... Dar nu... hotărît nu... există lucruri mai sigure, mai definitive şi mai rapide încă decât ăsta.

Te las pentrucă mi-e grozav de somn și că renunț chiar la plăcerea de a-ți scrie, când e vorba să mă scufund în vise.

Cu drag,

Ernest

care îți urează, dacă vrei, grabnică însănătoșire.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Câteva săptămâni trecuseră de când Emanuel fusese s'o vadă pe Isa. Toamna revenise la Berck cu dimineţile ceţoase şi ploile mărunte fără sfârşit, împânzind odăile cu lumina scăzută a unei infinite melancolii.

Emanuel trebui să se mute într'o zi înapoi la sanatoriu, d-na Tils părăsea pentru iarnă vila „Elseneur".

Intoarcerea fu searbădă şi tristă. Emanuel revenea într'un sanatoriu pustiu şi dezolant. Quitonce murise, Tonio, Ernest şi Roger Torn plecaseră, iar Isa era acum operată. Toată ziua stătea în odaia lui, cu privirile pierdute pe geamurile umede şi reci... Inţelegea acum mai bine şi mai adânc ceea ce îi spusese Ernest într'o zi:

— Există momente când eşti „mai puţin decât tine însuţi" şi mai puţin decât orice. Mai puţin decât un obiect pe care îl priveşti, mai puţin decât un scaun, decât o masă şi decât o bucată de lemn. Eşti dedesubtul lucrurilor, în subsolul realităţii, sub viaţa ta proprie şi sub ceea ce se întâmplă în jur... Eşti o formă mai efemeră şi mai destrămată decât a elementarei materii imobile. Ţi-ar trebui atunci un efort imens ca să înţelegi

inerţia simplă a pietrelor şi zaci abolit, redus la „mai puţin decât tine însuţi" în imposibilitatea de face acel efort.

Veni d-na Tils să-şi ia rămas bun. Erau zile de despărţiri, de părăsiri şi de regrete. Zed venea să-l vadă din când în când. Era o vizită liniştitoare. Toate agitaţiile pentru el se rezolvau simplu în fumatul liniştit al pipei.

In grădină, vara se isprăvise, verdeaţa suferea de o îmbolnăvire secretă şi interioară ce nu era totuşi încă definitivă. Frunzele se încovoiau uşor, ca mâna unui muribund care îşi strânge puţin degetele într'un spasm de durere continuând să rămâie inert. Era faza supremă şi mucegăită a toamnei, epoca de sfârşit când muşcatele răspândesc mai tare parfumul lor amar şi daliile îşi strâng petalele ca focuri mărunte de artificii care se sting încet.

Celina umbla îngrijorată pe coridoare. Emanuel o întâlni de câteva ori, dar nu îndrăzni s'o oprească şi nici ea nu părea că vede ceva înaintea ochilor.

Intr'o seară veni totuşi în odaia lui. Emanuel stătea cu lumina stinsă, dormitând. Celina încercă să vorbească dar începu a plânge încetişor:

— In fine un loc unde să pot plânge... spuse ea.

Işi răzimase capul de braţ pe scaun şi s'ar fi

părut că aţipise dacă suspinele n'ar fi sguduit-o din când în când.

— Şi ce face Isa?... întrebă Emanuel.

— Isei îi este foarte rău... mult mai rău acum după operaţie, ca înainte... Curge dintr'însa ca dintr'o fântână... E îngrozitor mai ales la facerea pansamentului, dimineaţa. Ţipa înainte dar acum nu poate nici să ţipe... In locul unde a fost desprins piciorul de coapsă a rămas o rană cât ar încape un cap de copil... cărnuri beante şi zdrenţuite... Ingrozitor, îngrozitor...

Vorbea cu tremurături în voce şi părea obsedată de viziuni atroce.

— Am vrut să păstrez piciorul dar nu m'au lăsat. Tot timpul operaţiei am stat la uşa clinicii şi am pândit... Uite aşa, vroiam să iau piciorul şi să-l păstrez în alcool... Imi intrase ideea asta în cap...

— Şi nu ţi l-au dat? întrebă Emanuel.

— De sigur că nu... e de altfel mai bine aşa... Când a ieşit Eva cu dânsul din sală îţi spun drept, am crezut că ţine în mâini un buchet de flori. Aşa părea piciorul înfăşurat în tifon şi vată sângerândă... Ca un magnific buchet de trandafiri... ah! nebuna de mine!... Când mi-am dat seama că este piciorul Isei am alergat într'un suflet după Eva. Il ducea la subsol, la calorifer ca să-l ardă. Ce spui de asta? Il ard, îl aruncă în foc... Am simţit că îmi pierd minţile... Parcă îl văd şi acum în fla-

cări... asta nu-mi iese din cap... Il văd cum se încinge şi se consumă... şi mai ales lucrul acela atroce, când a ajuns flacăra la talpă, degetele s'au răşchirat brusc ca atunci când îi tăiam unghiile...

Povestea acum încet, ca pentru a se elibera de o cumplită constrângere.

— Deliréază mereu... nu înţeleg întotdeauna ce spune... Insistă mereu să joc cu ea cărţi...

Emanuel îşi aminti de ce-i spusese Isa într'o zi.

— Te rog să joci cu ea, spuse el. Şi s'o laşi să câştige cât mai mult...

Câteva zile trecură în acalmie. Isa dormita tot timpul. Era un somn binefăcător, afirma doctorul.

Emanuel ieşi cu trăsura pe plajă. Se înnăbuşea în sanatoriu şi prefera să stea ore întregi în ploaie, cu poclitul trăsurii ridicat, pe marginea oceanului, decât în odaia lui albă şi tristă. Il însoţea acum din nou Solange, dar ca o bună prietenă, calmă, tăcută, cu gesturi prevenitoare şi discrete, vorbind cu el pe şoptite ca şi cum s'ar fi temut amândoi să nu trezească ceva amar şi dureros ce aştepta să izbucnască undeva într'înşii...

Intâlniră într'o zi pe plajă câţiva copii care duceau în convoi gălăgios ceva ce găsiseră în nisip. Era o meduză moartă, o enormă bucată de carne gelatinoasă şi transparentă cu miros acru de

peşte şi iod. Solange tresări înfiorată. Emanuel luă animalul în mână şi greutatea lui lipicioasă adera straniu de piele. Il străbătu răceala moale şi umedă până în creieri. Inchise ochii, puţin înfrigurat.

— Imi simt sufletul ca bucata asta de viaţă inertă şi desgustătoare, murmură el... Berck are apariţii de acestea revelatoare... Ce miros de putreziciune exalează!...

Şi Emanuel îşi aminti de ultima lui vizită la Isa şi de mirosul de purulenţe care îmbâcsea atunci odaia. Inapoiă meduza şi hotărî să se întoarcă la sanatoriu. Il impresionase extrem de puternic cadavrul acela oceanic, ca un fel de presimţire reală, materializată într'o massă de carne umedă şi rece.

Isa se simţea mult mai rău. Incepuse alimentaţia cu canulă şi baloanele de oxigen; apariţia meduzei fusese într'adevăr misterios de semnificativă.

Apoi, într'o seară, Isa muri.

Celina veni repede în odaia lui Emanuel şi aduse câteva lucruri de ale moartei pe care i le dete în păstrare.

— M'a rugat să i le predau tatălui ei şi mi-e teamă ca să le ţin acolo... s'ar putea pierde acum în desorânduială...

Era aproape calmă şi nu mai plângea de loc.

— S'o vezi cât e de albă, frumoasă şi liniştită, în pătucul ei. Cred că în fine şi-a găsit puţină li-

nişte. S'ar zice că doarme într'o desăvârşită beatitudine...

Emanuel se zvârcoli toată noaptea în vise amare şi halucinante. Se răspândise parcă în odaie un aer moleşitor şi putred ca gelatina meduzei...

...Şi totuşi era soare afară; un soare extraordinar de alb şi strălucitor într'un cer senin de vară. Emanuel se găsea în mijlocul unui stadion sportiv. Toate băncile erau însă goale. Era singur, cu desăvârşire singur pe pista asfaltată. In plin soare. Şi deodată apăru, sărind Zed. Era îmbrăcat în costumul lui de curse cu o flanea roşie barată de o enormă iniţială.

— Vezi... m'am vindecat, am început să umblu, spuse el.

Atunci Emanuel îl privi mai cu atenţie şi descoperi bizarele lui picioare. Când fuseseră tăiate? mai rămăseseră doar fluierile dela genunchi în jos; labele fuseseră suprimate şi în locul lor pe secţiunea picioarelor erau aplicate bucăţi rotunde de tinichea ca nişte capace de cutii de conserve. De asta, când sărea pe asfalt, făcea un sgomot metalic nesuferit... Pac!... Pac!... Pac!..,

Şi Zed se îndepărtă ca pe catalige. Era atât de cald încât soarele topea asfaltul. Incet stadionul se prefăcu în smoală călduţă şi moale... Cu cât se îndepărta Zed cu atât se înfunda mai adânc în asfalt... Până la genunchi... până la coapse... până peste cap... In locul unde dispăru scufundat, se

ivi pe trotoar o foiță subțire și transparentă de piele roză ca o băşică de apă pe un picior fript...

In dimineața aceea Emanuel trebuia să fie dus la clinică pentru a fi examinat de doctorul Cériez. Acesta îl găsi foarte schimbat și palid.

— Ce ai? întrebă doctorul. Te rog să-mi spui totul... mă importă sănătatea d-tale morală ca și aceea a vertebrelor...

Emanuel avea lacrimile în ochi.

— Imi este imposibil să mai stau la Berck... sunt cu totul copleșit... distrus de tristețea orașului... s'a acumulat aici toată melancolia lumii...

Doctorul rămase tăcut, gândindu-se intens la ceva,

— Ce-ar fi să-l părăsești? Să faci de exemplu o mică pauză, plecând în Elveția pentru câteva luni. Cred că o schimbare de climat ți-ar face bine...

— Și eu mă gândeam de mult la asta, spuse Emanuel. Dar cum pot pleca așa culcat pe gutieră?

— Asta-i ușor de tot, zâmbi doctorul. Există un expres de noapte direct dela Boulogne până la Geneva... iei trenișorul de Berck de seară până la stația de legătură, acolo ești îmbarcat într'un compartiment special în expres... și ești scoborît a doua zi la stația de destinație. Te poate însoți eventual o infirmieră... sunt infirmiere elvețiene la Paris care acompaniază pe bolnavi și fac mereu naveta Intre Paris și Geneva... Pot să mă intercsez.

Emanuel decise plecarea peste o săptămână.

Ziua plecării, zi de ultime confruntări.

Emanuel luă o trăsură pentru a mai vedea încă odată vechile locuri cunoscute.

Mai întâi în dune, la vila „Elseneur" Era o după amiază călduță și însorită de toamnă, ca înainte cu un an când venise la Berck.

Își luă rămas bun dela cârciumar, dela cârciumăreasă și dela câțiva marinari... Cu toții băură absint și oamenii urară lui Emanuel însănătoșire. In plin soare, în pustietatea din dune, cuvintele sunau bizar. Undeva, în după amiaza asta, zăcea sub pământ, înmormântată, o fată albă, cu părul în franjuri, care își pusese odată o garoafă roșie cu cochetărie după ureche. Și un bărbat îmbătrânit prea devreme care îi arătase odinioară niște fotografii pornografice. In ce realitate mai existau dunele și lumina caldă a soarelui și el Emanuel în trăsură?... cu mâinile acelea vii... cu ochii care văd... cu zumzetul clar al după-amiezii în cap? Pustietatea lumii devenise nesfârșită.

Se duse la marginea orașului unde Celina locuia împreună cu sora ei și cu cumnatul ei, pescar, într'o căsuță umilă și atât de joasă încât putea fi atinsă streașina cu mâna.

In curte se uscau la soare plăşi de pescuit.

Celina ieşi îngheboşată din uşa scundă ca dintr'o vizuină. In câteva zile faţa ei se zbârcise ca un fruct uscat şi putred.

Vorbiră despre Isa, cu aduceri aminte atât de calme şi de pure încât melancolia lor părea ceva luminos, tainic şi liniştit în tăcerea curată a după-amiezii; o însorire în plus, o iluminare gravă a inimilor.

— Mi-a părut rău că au trebuit s'o înmormânteze fără picior... spuse ea. Era prea trist... prea dezolant. Totuşi am încercat să ascund oroarea viziunii acelea şi în locul piciorului tăiat am pus în sicriu o jerbă de flori... crini şi tuberoze... florile ei preferate...

Emanuel se mai plimbă câtva timp pe străzile înguste şi triste ale oraşului. Apoi se întoarse la clinică pentru a face ultimele pregătiri de plecare. Il însoţeau până la tren pentru a-l pune în compartiment doi brancardieri, iar infirmiera elveţiană şi ea sosise din Paris ca să-l acompanieze mai departe.

Seara, pe peron, veni să-l mai vadă şi doctorul Cériez.

Era instalat de câteva secunde în trenişorul de Berck când irupse în vagon Solange, zăpăcită de întârziere.

Veni lângă el gâfâind şi cu voce scăzută abea de mai avu putere ca să murmure câteva vorbe.

— Te rog să uiți, Emanuel, spuse ea. Să uiți totul... și mai ales noaptea aceea îngrozitoare... Uită orașul ăsta... uită durerile lui...

Se aplecă peste dânsul și îl sărută pe frunte apoi părăsi iute compartimentul, pentru a nu izbucni în plâns.

Incet, trenișorul porni hurducându-se de șine.

Infirmiera începuse a tricota în lumina slabă a becului.

Emanuel rămase câteva minute inert, apoi se ridică în coate și privi afară pe fereastră.

In depărtare, orașul, ca un vapor ce se scufundă, dispărea în întuneric.

BIBLIOTECA
UNIVERSITĂȚII
-IAȘI-

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

D - 10367

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

20 FEB. 1937

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY